

**SPOWIEDŹ
BEZ ROZGRZESZENIA? s. 12**

**Z SEKRETÓW
WATYKANU s. 20**

**NAGRODA DLA
ABP. HOSERA s. 17**

**WIELODZIETNI
PRZED SĄDEM s. 4**

1.03.2020
nr 09 (749)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079

www.idziemy.pl

idziemy

SENS POSTU

s. 10

**Warto się przyjrzeć, gdzie istnieje potrzeba
wyrzeczenia w naszym życiu**

Podaruj Nadzieję

**PRZEKAŻ
1% PODATKU**

FUNDACJA SŁUŻBY RODZINIE
NADZIEJA
www.fundacjanadzieja.org

Hania ma 8 lat i marzenia...

Odkąd pamięta żyją z mamą bardzo biednie. Mama mówi, żeby się nie martwiła, bo jakoś sobie poradzą...

Ale Hania nie wie, że mają duże długi, a właściciel mieszkania grozi eksmisją. Mama ciągle pracuje, żeby związać koniec z końcem.

Podaruj Nadzieję! takim rodzinom jak Hania i jej mama, które czekają na Twoją pomoc.

Przełącz 1% i pomóż bezdomnym mamom i dzieciom - **KRS: 0000262774**
Pobierz darmowy program do PIT:

www.FundacjaNadzieja.org

Prosimy o czytelne wypełnienie przekazu
DOWÓD / POKWITOWANIE DLA WPLACAJĄCEGO

nr rachunku odbiorcy	
43114011080000203155001001	
odbiorca	
Fundacja Służby Rodzinie „Nadzieja” ŁÓDŹ, ul. Broniewskiego 1a Tytuł: „Darowizna na cele charytatywne”	
kwota	
zleceniodawca	
nr klienta	

opłata

Polecenie przelewu / wpłata gotówkowa

nazwa odbiorcy	
Fundacja Służby Rodzinie „Nadzieja”	
nazwa odbiorcy od	
ŁÓDŹ, ul. Broniewskiego 1a	
nr rachunku odbiorcy	
4 3 1 1 1 4 0 1 1 0 8 0 0 0 0 2 0 3 1 5 5 0 0 1 0 0 1	
wpłata	
PLN	
kwota	
nr rachunku zleceniodawcy (przelew) / kwota skłonne (wpłata)	
nazwa zleceniodawcy	
nazwa zleceniodawcy od	
tytułem	
„Darowizna na cele charytatywne”	
tytułem od	
nr klienta	
pieczęć, data i podpis(y) zleceniodawcy	
opłata	
06	

odcinek dla banku zleceniodawcy

ks. Henryk Zieliński

Wielkopostna triada

Smakowita ryba skropiona świeżym so-
kiem z limonki – tak można by pościć
codziennie. Wszystko zgodnie z literą ko-
ścielnego prawa, które w naszym kraju
dopuszcza jedzenie w dni postne sanda-
cza i łososia, ale kurczaka i parówek już
nie. Przy tej okazji warto przytoczyć hi-
storię, która się przydarzyła ks. Mieczysławowi Malińskiemu, gdy był niespodzie-
wanie zaproszony przez św. Jana Pawła II
na obiad. Kiedy gość zauważył zdziwiony,
że podano mu kurczaka, a papieżowi ry-
bę, św. Jan Paweł II zażartował: „Mnie
podano rybę, a tobie kurczaka, bo kur-
czak jest tańszy”.

Kurczak jest dzisiaj tańszy w Polsce nie
tylko od ryby, ale nawet od sera. Bywa
tańszy od dobrej jakości chleba. Uświęco-
ne zaś tradycją przepisy postne pozostały
u nas niezmienione, choć wielu wiernych,
księży i biskupów widzi ich anachronicz-
ność. Powstały wówczas, gdy ryby były za
bezcen. Jeszcze w czasach mojego dzie-
ciństwa kilogram śledzi z beczki kosztowa-
ł grosze. A szczupaki, karasie i okonie
można było darmo wyciągać z każdej sa-
dzawki i rzeczki. Dania rybne potrafiły się
ludziom tak uprzykrzyć, że pod koniec
Wielkiego Postu w dawnej Polsce urzą-
dzano obrzędy „grzebania” postnego żu-
ru i „wieszania” śledzia. Pokarmy rybne
były nie tylko tańsze, ale również uważa-
no je za mniej pożywne od wieprzowiny,
wołowiny czy drobiu. Te ostatnie pojawia-
ły się w wielu polskich domach tylko od-
świątynie. Stąd nie mogły być zaliczone do
postnych.

Dzisiaj zakaz spożywania mięsa w piąt-
ki jest raczej swoistym kodem kulturo-
wym katolików w Polsce niż rodzajem
umartwienia. Nie należy tych kodów lek-
ceważyć, dopóki Konferencja Episkopatu
Polski nie zaproponuje nowych. Są one
dla nas ważnym czynnikiem wspólnoto-
wórczym i budującym tożsamość. Trze-
ba jednak odkryć i zachować ich podsta-
wowy sens. Kościół w Polsce dopuszcza
jedzenie w piątki ryb i nabiału, ale bynaj-
mniej tego nie nakazuje. W każdej chwili
możemy zdecydować się na taki post, jaki
praktykuje się np. w prawosławiu, gdzie
w tym czasie nie je się niczego, co pocho-
dzi „od zwierza”. Zatem nabiału też nie.

Zresztą coraz więcej ludzi w ogóle nie ja-
da już mięsa ze względów ideowych bądź
zdrowotnych. W ostatnim czasie coraz
częściej pojawiają się także apele o rezy-
gnację z pokarmów mięsnych ze względu
na dobro zwierząt albo ochronę kli-
matu. Przemysłowa produkcja mięsa jest
przecież bardzo uciążliwa dla środowi-
ska. Ale co ciekawe, kiedy niemieccy zie-

loni przed kilku laty zgłosili projekt usta-
wy wprowadzającej obowiązkowy jeden
dzień bez mięsa, miał nim być... czwar-
tek. Podobnie było z ubiegłoroczną ini-
cjatywą ustawodawczą hiszpańskiej le-
wicy. Robi się wszystko, żeby tylko nowe
praktyki nie kojarzyły się z chrześcijań-
stwem, bo post chrześcijański to „średnio-
wiecze”, a lewicowy – to „nowoczesność
i ekologia”.

Sens chrześcijańskiego postu jest wielo-
raki. Chodzi najpierw o to, żeby w dniach
postnych odżywiać się skromniej, a zaoszczędzone w ten sposób środki przeznaczyć
na pomoc dla biednych. Można to zrobić,
nie depreczując naszych kodów kulturowych
i nie łamiąc dotychczasowych przyka-
zań postnych. Skromniejsze posiłki ma-
ją pomóc nam oderwać się od spraw ma-
terialnych, przypomnieć, że „nie samym
chlebem żyje człowiek” i skierować my-
śli ku Bogu. Człowiek jest przecież isto-
tą duchowo-cielesną i dlatego potrzebu-
je praktyk angażujących również ciało,
by lepiej wyrazić stan ducha. Lekki głód,
który w dni postne powinien o sobie da-
wać znać, ma nas skłaniać do ciągłego od-
nawiania motywacji, dla której pościmy.
Już samo to zaczyna być modlitwą. W ten
sposób post, jałmużna i modlitwa stają się
jednością, i tylko w tej jedności tkwi praw-
da o ich znaczeniu. Poszczególnym czło-
nom tej wielkopostnej triady poświęcamy
kolejne numery „Idziemy”.

Na koniec jeszcze słowo o modlitwie.
Już nie tylko do Chin, ale także z Włoch
spływają informacje o zamykaniu kościo-
łów i odwoływaniu Mszy Świętych, także
w Środę Popielcową i w niedzielę Wiel-
kiego Postu, ze względu na koronawirus,
na który ludzkość nie zna lekarstwa.
O modlitwę w intencji powstrzymania za-
razy zaapelował do wszystkich chrześci-
jan bp Jim Nyamekye z chińskiego Wuhan
i bp Corrado Sanguinetti z włoskiej Pawii.
W sumie niewielu. Gdzie ten Kościół, który
w takich momentach zwykł wołać do
Boga: „Od powietrza, głodu, ognia i woj-
ny wybaw nas Panie”? Pytanie Chrystusa:
„Czy Syn człowieczy znajdzie wiarę na zie-
mi, gdy przyjdzie?” w tym Wielkim Poście
stało się bardzo aktualne.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

1.03.2020 **idziemy** w numerze:

NASZ WIELKI POST

Orędzie Franciszka 5
Po co nam
wyrzeczenia? 10
Przeszkody
w rozgrzeszeniu 12
Cudowny krucyfiks
Baryczków 34

HISTORIE PRAWDZIWE

Film o ks. Ziei 9
Sekrety Watykanu 20
Katownia pod Orłem 36
U klarysek w Przasnyszu 38
Kapłan, lekarz, ogrodnik 42

NA GORĄCO

Wielodzień przed sądem 4, 22
Apel w obronie płci 8
Polityka a kryzys wartości 16

WAŻNE PYTANIA

O wdzięczność 5
O cenzurę 16

Źródło: PAP/PA/Abd Al Hashlamoun

O plan bliskowschodni 18
O Jeana Vaniera 23
O wiarę i uczynki 24

**Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze
wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić
na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.**

Dlaczego Stowarzyszenie zostało pozwane przed sąd?

Ponieważ w 2016 r. wysłaliśmy list do 20 tys. szkół w sprawie „edukacji antydyskryminacyjnej”. Przestrzegaliśmy w nim przed współpracą z organizacjami, które powołują się na edukację seksualną czy kodeksy równego traktowania. Zwracaliśmy uwagę na deklarowaną w tych kodeksach „walkę z dyskryminacją ze względu na »orientację seksualną«”, która otwiera szkołę na wizyty aktywistów LGBTQ i wielorakie działania mające na celu zaburzanie seksualności dzieci i młodzieży. Przedstawiliśmy, jak rozwija się Queer Study – a mamy dowody uczestnictwa dzieci w tego rodzaju zajęciach. Apelowaliśmy do szkół o ostrożność w wyborze podręczników i projektów w kontekście tematyki LGBTQ, o niewprowadzanie do szkol-

for. archiwum prywatne

Sąd odrzucił pozew dotyczący naruszenia dóbr osobistych, ponieważ taki zarzut może dotyczyć osoby, a nie organizacji. W tej sytuacji pani Fuszara wezwała na świadków przedstawicieli czterech organizacji, które również chcą wytoczyć nam procesy, a w pozwach także napisały o naruszeniu ich dóbr osobistych. Dalszy ciąg rozprawy zaplanowany jest na 12 maja.

Czy otrzymali Państwo wsparcie ze strony organizacji i instytucji państwowych mających stać na straży wychowania dzieci?

Nie mamy takiego wsparcia. Jak powiedział członek naszego Stowarzyszenia: „Państwo chowa głowę w piasek”. Prawie rok tworzyliśmy list do placówek szkolnych. Mamy dowody na wprowadzanie ideologii LGBT w ramach zajęć antydyskryminacyjnych. W Polsce obo-

OSKARŻENI ZA OBRONĘ DZIECI

Z **Waldemarem Wasiewiczem**, prezesem Stowarzyszenia Rodzin Wielodzietnych rozmawia Irena Świerdzewska

nych kodeksów odniesień do równouprawnienia ze względu na orientację i tożsamość seksualną, jak to miało miejsce już w niektórych szkołach. Nikogo nie obrażaliśmy.

Czym poczuła się urażona Małgorzata Fuszara, była pełnomocnik ds. równego traktowania w rządzie PO-PSL, skoro pozwała członków Stowarzyszenia?

Pani Fuszara twierdzi, że naruszone zostały jej dobra osobiste, z czym nie możemy się zgodzić. Nie krytykowaliśmy pani Fuszary, tylko zjawiska społeczne. Pisaliśmy o jej członkostwie w Antydyskryminacyjnej Komisji Rektorskiej na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie jest jedną z czterech osób w Komisji związanych albo z ruchem, albo z ideologią LGBTQ. Trzeba dodać, że cały skład Komisji liczy pięć osób. Mówiąc o rzeczywistej dyskryminacji, to my często doświadczyliśmy jej jako rodziny wielodzietnej, jeśli chodzi choćby o udział w różnych programach czy projektach.

Zajmujemy się nie tylko sprawą, za którą otrzymaliśmy pozew sądowy. Potrafimy współpracować z innymi. Nasi przedstawiciele są członkami Komisji Dialogu Społecznego w Mieście i w Dzielnicy Bielany, zasiadają w komisjach konkursowych. Z warszawskim Ratuszem współtworzymy program zainicjowany z prezydent Hanną Gronkiewicz-Waltz „Rodzina 2010-2020”, realizujemy z Bankiem Żywności progra-

my wsparcia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, prowadzimy Klub Przyjazny Rodzinie im. św. Jana Pawła II, a w nim mediacje pojednawcze w rodzinie. Niestety, aby uniknąć konfliktu z władzami miasta i dzielnicy, z uwagi na toczący się proces wycofaliśmy się z projektów i jesteśmy obecnie bez dotacji, co stworzyło poważne zagrożenie naszego istnienia. A w tym roku obchodzimy 20-lecie istnienia; nasze Stowarzyszenie zakładała warszawska Gmina Bielany na czele z posłanką Joanną Fabisiak.

Jak przebiegała sprawa w sądzie?

Nasz pełnomocnik pytał, czy pani Fuszara poniosła faktycznie negatywne konsekwencje zawodowe, na które wskazywała we wstępnym oświadczeniu. Okazało się, że nie, ale powiedziała, że „nie wyklucza takich w przyszłości”. Tego rodzaju domniemania świadczą, że rozprawa ma mieć charakter pokazowy. Reprezentująca nas pani mecenas oceniła, że spór sprowadza się do tego, czy rodzice albo organizacje zrzeszające rodziców mają prawo wyrażać swój niepokój na temat przekazu płynącego do ich dzieci, czyli realizować prawo wynikające z konstytucji, jak wolność słowa, prawo do decydowania o edukacji i wychowaniu własnych dzieci.

wiązuje przyjęta przez nasz rząd konwencja stambulska. Rząd „dobrej zmiany” nie widzi tego zła. Zwracaliśmy się do urzędników na poziomie ministerialnym, gdzie słyszeliśmy odpowiedź: „Nie będę zaprzątał sobie tym głowy”, „Dostałem wytyczne co do zajęcia takiego stanowiska w Brukseli”. Ale był też brak odpowiedzi na nasze prośby o rozmowy czy w ostateczności kurtuazyjne 20 minut.

Wsparciem dla nas przed rozprawą była modlitwa wielu osób, kapłanów, do których się zwróciliśmy, wspólnot neokatechumenalnych i Domowego Kościoła, trzystu rodzin z naszego Stowarzyszenia. Dostałem dwa wspaniałe maile z wyrazami solidarności i gotowością wsparcia finansowego. Pani Fuszara zażądała sprostowania w placówkach, do których wysłaliśmy pisma, listem za potwierdzeniem odbioru, a to koszt rzędu 250 tys. zł. Wsparciem dla nas były tłumy ludzi, którzy przyszli na rozprawę, wiele mediów, tak że trzeba było przenieść rozprawę do większej sali, a rozprawa otrzymała zgodę na nagranie. Ten proces oznacza, że jesteśmy skuteczni w działaniu. Mamy bać się tylko Pana Boga.

Na ten temat czytaj też na s. 22

fot. xix

Franciszek na Wielki Post

„W imię Chrystusa prosimy:
pojednajcie się z Bogiem!”

(2 Kor 5,20)

Drodzy bracia i siostry!
Również w tym roku Pan
daje nam czas sprzyjający

przygotowaniu się do święto-
wania z odnowionym sercem
wielkiej tajemnicy śmierci
i zmartwychwstania Jezu-
sa. Jest ona niezwykle waż-
na w życiu chrześcijańskim

osobistym i wspólnotowym.
Myślą i sercem musimy sta-
le powracać do tej Tajemnicy.
Bowiem wzrasta w nas ona
nieustannie, na tyle, na ile
dajemy się wciągnąć jej dyna-

mizmem duchowym i przysta-
jemy na nią, dając odpowiedź
wolną i szczodłą.

TAJEMNICA PASCHALNA, PODSTAWA NAWRÓCENIA

Radość chrześcijanina wy-
pływa ze słuchania i przyję-
cia Dobrej Nowiny o śmierci
i zmartwychwstaniu Jezu-
sa: kerygmy. Streszcza ona
Tajemnicę tej miłości, która
„jest tak realna, tak prawdzi-
wa, tak konkretna, że oferu-
je nam relację pełną szcze-
rego i owocnego dialogu”
(*Christus vivit*, 117). Kto wie-
rzy w tę wieść, odrzuca kłam-
stwo, według którego nasze
życie miałoby swe pochodze-
nie w nas samych, podczas
gdy w rzeczywistości pocho-
dzi ono z miłości Boga Ojca,
z Jego woli, by dać życie
w obfitości (por. J 10,10).

Ciąg dalszy na s. 54

Krzysztof Ziemięć

które właśnie dzięki ciężkiej
pracy na pewno pojedziesz”.
„Zobaczyłem, że innym na
mnie zależy” – wspomina
Fortuna. Harówka przyniosła
efekty i z Japonii przywiózł
złoto. Dołączył tym samym
do grona podopiecznych For-
teckiego, których ten wpro-

czemu dziwić. Dziwić może
raczej tylko zapomnienie tak
ważnego dla polskiego zimo-
wego sportu szkoleniowca.

Ale refleksja, jaka przy tej
okazji się pojawia, to pyta-
nie o wdzięczność każdego
z nas do osób, którym wiele
zawdzięczamy. Czy pamięta-
my o nich? Czy zadajemy pyta-
nie: kim byśmy byli bez nich?
A przecież na naszym szlaku
na pewno ich nie brakuje! To
mogą być bliscy z rodziny, na-
uczyciele ze szkoły, mistrzo-
wie naszego zawodu, a może
poeci, pisarze, czy artyści, któ-
rzy oszlifowali naszą wrażli-
wość. Każdy z nas na pewno
ma choć jedną taką osobę. Ale
jest też ktoś – mam nadzieję –
wspólny dla wielu z nas. Waż-
ny, znany, wyjątkowy i wyma-
gający jak wspomniany trener,
a coraz bardziej zapomniany,
i to w swojej ojczyźnie – św.
Jan Paweł II.

Może nie czas i miejsce na
spory, jak bardzo dziś odda-
lamy się od niego i jego dzie-
ła – ale wciąż mamy czas, by
to zmienić. W maju będzie-

my świętować stulecie uro-
dzin Karola Wojtyły: 17 maja
na placu św. Piotra w Rzy-
mie papież Franciszek odpra-
wi z tej okazji uroczystą Mszę
Świątą. Z tej okazji do Rzy-
mu przybędzie z Polski Na-
rodowa Pielgrzymka. Wiado-
mo, że nie każdy będzie mógł
pozwolić sobie, by tam być.
Ale ważne są nasze serca.
Wyraźny znak pamięci, wia-
ry i hołdu dla pontyfikatu pa-
pieża Polaka.

A ponieważ lubimy działać
stadnie i w wielkim narodo-
wym zryw, zróbmy wszyst-
ko, co można, by zostało to
z nami na dłużej. A szczegól-
nie z młodym pokoleniem dla
którego „nasz papież” jawi
się coraz bardziej jak odle-
gły bohater z podręczników
historii. Nawet św. Piotr nie
działał sam. Głosząc Ewan-
gelie, miał obok uczniów,
którzy dawali świadectwo
jego słowom. Bądźmy jak
oni. Bo przecież tak wiele mu
zawdzięczamy – jako Polacy
i jako wierni Kościoła.

i

W maju do Rzymu

„Pokazał mi, jak dalek żyć”
– tak o zmarłym trenerze po-
wiedział nasz słynny sko-
czek Wojciech Fortuna. Dla
byłego mistrza olimpijskie-
go w skokach narciarskich
z Sapporo śmierć Janusza
Forteckiego to niepowetowa-
na strata. Ten wybitny szkole-
niowiec w pewnym sensie stał
się jego nauczycielem, men-
torem – a może i ojcem?

Forteckie w 1971 r. po jed-
nym z konkursów na igielicę
powiedział Fortunie: „Wsze-
dłeś na stałe do kadry skocz-
ków. Masz trenować, bo za
rok igrzyska olimpijskie, na

wadził do rodziny olimpij-
skiej. Oprócz Wojciecha
Fortuny i Stanisława Gąsieni-
cy-Daniela trenował też m.in.
dwukrotnych olimpijczyków
i uczestników mistrzostw
świata Tadeusza i Stanisła-
wa Bobaków. W kadrze pro-
wadził również Piotra Fija-
sa (dziesięć razy na podium
Pucharu Świata), trzykrotne-
go olimpijczyka, rekordzistę
wielu skoczni, w tym Wielkiej
Krokwi.

Mistrz olimpijski i mistrz
świata z Sapporo zapewnił, że
trener na zawsze pozostanie
w jego pamięci. I nie ma się

W SKRÓCIE

■ **Polak nuncjuszem w Argentynie.** Ojciec Święty mianował abp. Mirosława Adamczyka nuncjuszem apostolskim w swojej ojczyźnie. Dyplomata jest kapłanem archidiecezji gdańskiej. Od 1993 r. pracuje w Stolicy Apostolskiej. Był nuncjuszem w Liberii, Gambii i Sierra Leone, a ostatnie 2,5 roku w Panamie.

■ **Zabójcze głosowanie.** Parlament Portugalii zalegalizował eutanazję i wspomagał samobójstwa osób nieuleczalnie chorych. Projekt wzniosły partie lewicowe i centrolewicowe. Dwa lata temu portugalscy parlamentarzyści odrzucili eutanazję pięcioma głosami.

■ **Zgoda Niemiec.** Niemiecki Federalny Urząd Antymonopolowy wydał zgodę na przejęcie przez należącą w 100 proc. do Skarbu Państwa Polską Grupę Lotniczą linii lotniczej Condor. Uzasadniając decyzję, Niemcy poinformowali, że przedsiębiorstwa nie konkurują ze sobą, lecz uzupełniają się.

■ **Kupują od Amerykanów.** Rząd Indii zatwierdził zakup 24 amerykańskich śmigłowców dla marynarki wojennej. Wartość umowy ma wynieść 2,6 mld dolarów. To pierwszy od trzech lat tak duży zakup amerykańskiego uzbrojenia przez Indie.

■ **Nowi biskupi na Litwie i Ukrainie.** Ojciec Święty mianował dotychczasowego biskupa Telsz, 48-letniego Kestutisa Kėvalasa, arcybiskupem metropolity Kowna na Litwie. Franciszek przyjął rezygnację 75 letniego bp. Bronisława Bernackiego z rządów pasterskich diecezją odesko-symferopolską na Ukrainie. Jego następcą został dotychczasowy biskup koadiutor Stanisław Szzyrkoradiuk OFM.

■ **Televizja z Kampali.** W Ugandzie rozpoczęła nadawanie pierwsza telewizja katolicka. Powstała ze zbiorów pieniędzy prowadzonych wśród wiernych. Lokalni biskupi podkreślają, że jest to potężne narzędzie ewangelizacji. Ugandyjska Telewizja Katolicka (Uctv) nadaje programy w rejonie Kampali, w promieniu około 60 km.

■ **Zmarł astronom papieża.** W wieku 87 lat zmarł ks. George Coyne, były dyrektor watykańskiego Obserwatorium Astronomicznego, którym kierował w latach 1978-2006. Nazywany „astronomem papieża”, podczas pontyfikatu Jana Pawła II stał na czele grupy roboczej mającej doprowadzić do rehabilitacji Galileusza.

fot. PAP/EPANSTR

TRAGEDIA SYRYJCZYKÓW

Pogorszenie sytuacji humanitarnej w Syrii i cierpienia ludności cywilnej, narażonej na ataki i trudne warunki atmosferyczne, były przedmiotem obrad Rady Bezpieczeństwa ONZ. Ponieważ działania wojenne zbliżają się do gęsto zaludnionych obszarów, grozi to jeszcze większą katastrofą. Specjalny

wysłannik sekretarza generalnego do Syrii Geir Pedersen powtórzył wezwanie sekretarza generalnego ONZ Antonia Guterresa o natychmiastowe zawieszenia broni w północno-zachodniej Syrii. Od 1 grudnia 2019 r. przesiedlono tam 900 tys. osób, w tym pół miliona dzieci.

WATYKAN-AZERBEJDŻAN

fot. PAP/EPAN/Alessandra Tarantino

i międzynarodowych, podkreślając zwłaszcza znaczenie dialogu międzykulturowego i międzyreligijnego na rzecz pokojowego współistnienia między różnymi grupami religijnymi i etnicznymi.

EPIDEMIA WCIĄŻ GROŹNA

W Chinach z powodu koronawirusa zmarło już 2,5 tys. osób, a liczba zainfekowanych wynosi blisko 77 tys. W wielu krajach podjęto nadzwyczajne środki bezpieczeństwa, a wirus jest już obecny w kilkudziesięciu krajach na całym świecie. Archidiecezja mediolańska poleciła udzielanie Komunii Świętej wyłącznie na rękę, a nie do ust. W samym Mediolanie zamknięte są symbole miasta: słynna mediolańska katedra, Pinakoteka Brera, a także opera La Scala. W dziesięciu miejscowościach diecezji Lodi w ogóle wstrzymano odprawianie nabożeństw, gdyż władze państwo-

fot. PAP/EPAN/Paolo Salmiolo

we w ramach środków ostrożności zarządziły pozostanie mieszkańców w domach. Na zdjęciu zamknięty kościół Niepokalanego Poczęcia NMP w Codogno w diecezji Lodi.

fot. PAP/Radek, Pietruszka

IMPAS W BRUKSELI

Na nadzwyczajnym szczycie w sprawie budżetu UE na lata 2021-2027 nie udało się wypracować wspólnego stanowiska. Holandia, Austria, Szwecja i Dania nadal domagają się cięć w budżecie, a kraje, które korzystają ze wsparcia z unijnych funduszy, chcą je nadal otrzymywać. Polska nie

chce się zgodzić, by nowe cele – jak polityka migracyjna i obronna – były finansowane kosztem polityki spójności i rolnictwa. – Nie ma zgody na to, żeby jednocześnie dokonać rewolucji w strukturze budżetu i także jego obniżenia – podkreślił premier Mateusz Morawiecki.

OPIEKUNKA CHORYCH

W Sydney miejscowy arcybiskup Anthony Colin Fisher zamknął na szczelbę diecezjalnym proces beatyfikacyjny Eileen Rosaline O'Connor (1892-1921). Kandydatka na ołtarze od dzieciństwa miała uszkodzony kręgosłup, przez co musiała korzystać z wózka inwalidzkiego. Pomimo licznych operacji wciąż cierpiała. W 1913 r. założyła nowe zgromadzenie zakonne Pielęgniarek Matki Bożej Ubogich. Zakonnice, od koloru habitu zwane brązowymi siostrami, miały opiekować się chorymi i biednymi, zwłaszcza tymi bez środków do życia pozostawionymi na ulicy. Eileen zmarła na gruźlicę kręgosłupa.

fot. PAP/EPA/Sтивен Saphore

PRZY RELIKWIACH ŚW. MIKOŁAJA

Przedpołudnie w ostatnią niedzielę lutego Franciszek spędził we włoskim Bari, gdzie uczestniczył w spotkaniu „Morze Śródziemne granicą pokoju”. Wzięło w nim udział 58 katolickich biskupów i patriarchów, 500 księży i diakonów stałych oraz 600 zakonników i sióstr zakonnych z 20 krajów leżących nad tym morzem. Obecność papieża potwierdziła, jak wielką wagę przykłada on do tego regionu, uznając go za kluczowy dla budowania światowego pokoju. – Serdecznie dziękuję wszystkim biskupom i tym, którzy uczestniczyli w spotkaniu, jak również tym – a jest ich wielu – którzy na różne sposoby pracowali nad jego pomyślnym przebiegiem. Przyczyniliście się do roz-

fot. PAP/PAVATICAN MEDIA/HANDOUT

woju kultury spotkania i dialogu w tym regionie, tak ważnym dla pokoju na świecie – powiedział Ojciec Święty. Po spotkaniu papież modlił się przy relikwiiach św. Mikołaja. Następnie odprawił Mszę Świętą dla wiernych.

■ **Giną w Afganistanie.** Prawie 3,5 tys. cywilów zginęło i 7 tys. zostało rannych w ubiegłym roku w Afganistanie – poinformowała misja ONZ pierwszego dnia porozumienia dotyczącego zmniejszenia przemocy w kraju między siłami rządowymi, międzynarodowymi i talibami.

■ **Zagrożona katedra.** Zwolenniczka Państwa Islamskiego, 36-letnia Saffiya Shaikh z Londynu, przyznała się przed sądem do udziału w spisku, którego celem było przeprowadzenie zamachów bombowych w londyńskiej katedrze św. Pawła i jednym z pobliskich hoteli, a także do rozpowszechniania materiałów o charakterze terrorystycznym. Została aresztowana w październiku 2019 r., gdy poprosiła działającą pod przykryciem policjantkę o dostarczenie jej ładunków wybuchowych domowej roboty.

■ **Siostra św. Tereski.** We francuskim mieście Caen (diecezja Bayeux i Lisieux) zakończył się diecezjalny etap procesu beatyfikacyjnego rodzonej siostry św. Teresy od Dzieciątka Jezus, sługi Bożej Léonie Martin (1863-1941), wizytki. Już teraz uznawana jest za patronkę dzieci sprawiających trudności wychowawcze.

■ **Prawda o przeszłości.** Założyciel wspólnot L'Arche oraz Wiara i Światło Jean Vanier (1928-2019) „inicjował z niektórymi kobietami zachowania seksualne, zazwyczaj w kontekście towarzyszenia duchowego, na skutek których niektóre z nich poczuły się bardzo głęboko zranione” – poinformowało kierownictwo L'Arche International. „Jesteśmy zszokowani tymi odkryciami i bezwzględnie potępiamy te działania, które są całkowicie sprzeczne z wartościami, na które powoływał się Jean Vanier, i są niezgodne z podstawowymi zasadami szacunku i integralności osób oraz sprzeczne z podstawowymi zasadami, na których opiera się L'Arche” – napisali liderzy ruchu Stephan Posner i Stacy Cates Carney.

■ **Odszkodowanie dla ateisty.** Ponad 150 tys. dolarów kary musi zapłacić wydział komunikacji w stanie Kentucky, w USA za odmowę wydania tablicy rejestracyjnej z napisem „Jestem Bogiem”. Blisko czteroletnią batalię sądową stoczył z urzędnikami 80-letni Ben Hart, deklarujący się jako ateista.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

nisław Gądecki przy okazji przyjęcia przez Radę Miasta Poznania tzw. Europejskiej Karty Równości. Dokument ten „praktycznie stwarza okazję do promowania ideologii gender”, nadając „takim słowom jak rodzina, równość i tolerancja nowe, zideolog-

tychże oczywistych kwestii na bp. Paprockiego spadła lawina krytyki z wewnątrz i z zewnątrz Kościoła. Polscy katolicy zbierają podpisy poparcia dla biskupa pod hasłem: „Nie możesz zmienić swojej płci”.

Jeśli ktoś uważa jednak, że hierarchowie kościelni sprze-

biety mówią, że „identyfikują się” jako mężczyźni, czy w jakiejś innej kombinacji „tożsamości płciowej” „widzimy niebezpieczny i antynaukowy trend w kierunku jawnego zaprzeczania biologicznej płci” – stwierdzają Wright i Hilton. Zauważają, że pojęcie istnienia „spektrum płci” niezależnie od anatomii jest nieracjonalne i nie ma „żadnych podstaw w rzeczywistości”, gdyż u ludzi anatomia rozrodza jest jednoznacznie męska lub żeńska w momencie urodzenia w ponad 99,98 proc. przypadków.

Dlatego Wright i Hilton apelują do biologów i lekarzy, aby przestali być politycznie poprawni i „stanęli w obronie empirycznej rzeczywistości płci biologicznej”. Jest to apel skierowany do nas wszystkich, jeśli chcemy, by zdrowy rozsądek zwyciężył nad narzucaną nam ideologią.

E

Mężczyzną i kobietą stworzył ich

Teoria gender i jej zastosowanie w życiu codziennym w coraz większej liczbie instytucji szkolnych i publicznych powoduje coraz większe zamieszanie i prowadzi do coraz większych absurdów. Stąd również po początkowym entuzjastycznym przylgnięciu do teorii 58 płci (według Facebooka) zaczyna powoli narastać sprzeciw wobec tak kuriozalnych założeń, niepopartych żadną nauką – ani tym bardziej stanem faktycznym.

Już nie tylko hierarchowie Kościoła katolickiego wypowiadają się przeciwko teorii gender, nazywając ją wprost ideologią naszych czasów, ale także osoby świeckie, w tym naukowcy, którzy wzywają do powrotu do zdrowego rozsądku. Katolikom z pewnością dodają odwagi słowa papieża Franciszka, który w książce „Święty Jan Paweł Wielki” określa gender mianem „ideologii, która chce zniszczyć u korzeni stworzyć zamysł Boga dla każdego z nas, sprawić, aby wszystko było jednolite, neutralne. Jest to atak na różnorodność, na kreatywność Boga, na mężczyznę i kobietę”. Papież dodaje, że „chodzi tu o ideologię, która nie liczy się z rzeczywistością”.

I w tym tkwi cały problem! Ten mianowicie, że ideologie zawsze oderwane są od rzeczywistości, tworząc własne, chwiejne założenia, które następnie siłą narzucane są większości. Ostatnio w Polsce sprzeciwił się temu abp Sta-

zowane znaczenie, kwestionując w ten sposób fundamentalną rolę rodziny dla życia społecznego i ingerując w niewłaściwy sposób w sferę seksualności człowieka i jego rozwój” – napisał metropolita poznański.

W Stanach Zjednoczonych o normalność w sferze publicznej walczy bp Tho-

mas Paprocki ze Springfield w stanie Illinois, który wydał w styczniu poradnik duszpasterski na temat

diecezjalnych przepisów dotyczących tożsamości płci. Wyjaśnia w nim istniejące przepisy, zgodnie z którymi szkoły i inne instytucje diecezjalne będą uznawać uczniów i dorosłych według płci biologicznej, z którą się urodzili. Zgodnie z tym dokumentem, studenci i dorośli pracownicy lub wolontariusze we wszystkich diecezjalnych instytucjach będą nazywani zaimkami, które odpowiadają ich płci biologicznej, oraz będą korzystać z łazienek i innych udogodnień zgodnie z płcią biologiczną. We wszystkich aktach diecezjalnych będzie również zapisywana płeć biologiczna osoby. „Osoba nie może zmienić swojej płci. Człowiek powinien zaakceptować i starać się żyć zgodnie z tożsamością płciową określoną w chwili urodzenia” – powiedział bp Paprocki. Wydawałoby się, że to sprawa oczywista i nie trzeba na ten temat wydawać specjalnych dokumentów. Ale w USA już tak nie jest. Za wskazanie

ciwiają się teorii gender niejako „z urzędu”, to posłuchajmy, co mówią na ten temat naukowcy. „The Wall Street Journal” w numerze z 14 lutego opublikował obszerny artykuł, w którym biolodzy Colin Wright i Emma Hilton tłumaczą, że naukowo są tylko dwie płcie, męska i żeńska, i nie ma żadnego „spektrum” płci. W związku ze zjawiskiem, że niektórzy mężczyźni mówią, iż „identyfikują się” jako kobiety, a niektóre ko-

fot. EPA/Rajat Gupta

TRUMP W INDIACH

Prezydent USA Donald Trump podczas dwudniowej wizyty w Indiach podkreślił współpracę wojskową obu krajów i wspólną walkę z terroryzmem. Na stadionie Motera w Ahmenabadzie zapowiedział podpisanie z Indiami umowy na sprzedaż amerykańskiej broni o wartości 3 mld dolarów.

Trump odwiedził aśram Mahatmy Gandhiego nad rzeką Sabarmati w Ahmedabadzie, na północnym zachodzie Indii. Chwalił indyjską demokrację i tolerancję. Oceniał, że w kraju tym „hindusi, muzułmanie, sikhowie, dżajniści, buddyści, chrześcijanie i Żydzi, ramię w ramię, praktykują swoją wiarę w harmonii”.

Dariusz Kowalczyk SJ

FILM „ZIEJA”

Życie ks. Jana Zieja to świetny temat na film. Urodzony w 1897 r., został wyświęcony na kapłana w 1919 r. Brał udział jako kapelan w wojnie 1920 r., dwa lata później przez pięć miesięcy studiował w Rzymie. Po powrocie pracował w różnych parafiach. W tym czasie wstąpił do nowicjatu kapucynów, ale po trzech miesiącach opuścił klasztor i powrócił do życia księdza diecezjalnego. W 1928 r. został przeniesiony do diecezji pińskiej, gdzie był m.in. kapłanem tamtejszego biskupa. W pierwszej połowie lat 30.

studiował judaistykę na Uniwersytecie Warszawskim. W czasie II wojny światowej był duszpasterzem w różnych organizacjach konspiracyjnych. Uczestniczył w powstaniu warszawskim jako kapelan pułku „Baszta”. Po upadku powstania został wywieziony do Niemiec na roboty. Po zakończeniu wojny najpierw pracował duszpastersko w Słupsku, a potem powrócił do Warszawy, gdzie przez krótki czas był proboszczem. Potem przez prawie 10 lat pełnił funkcję rektora kościoła sióstr wizytek, a od 1960 r., przy pogarszającym się stanie zdrowia, zamieszkał w domu sióstr urszulanek na Wiślanej, zajmując się pisarstwem i różnego rodzaju duszpasterstwem. Był jednym z założycieli Komitetu Obrony Robotników. Zmarł w 1991 r.

Dobrze, że powstał film fabularny o ks. Zieju, choć tego rodzaju życiorys nie jest łatwo

opowiedzieć w niespełna dwugodzinny utwór. Reżyser Robert Gliński zbudował fabułę, wychodząc od rozmów, jakie Służba Bezpieczeństwa przeprowadzała z ks. Zieją po powstaniu KOR-u. Sędziwego kapłana gra Andrzej Seweryn, a przesłuchującego go es-

beka Zbigniew Zamachowski. Obydwaj aktorzy zagrali znakomicie. Mimo to wychodziłem z rzymskiego kina „Farnese”, gdzie odbyła się premiera, bez wzruszeń, których przecież oczekiwałem. Miałem wrażenie, że na filmie zaciążyła negatywnie mentalność i retoryka

zwanego katolicyzmu otwartego.

Po obejrzeniu filmu udałem się na przyjęcie do – jak zawsze gościnnych – apartamentów Ambasady Polskiej przy Stolicy Apostolskiej. Raczylimy się włosko-polskim jedzeniem i rozmawialiśmy

o filmie. Niektórzy cieszyli się, że w czasach, kiedy Kościół pokazywany jest z jak najgorszej strony, widzowie będą mogli zobaczyć postać kapłana niezłomnego, którego życiorys wpisuje się w najważniejsze wydarzenia historii Polski XX w. Mnie jednak bliżej jest do tych, którzy zauważyli, że poza ks. Zieją inni pokazani w filmie duchowni, a szczególnie biskupi, budzą raczej negatywne odczucia. Ubeł przesłuchujący ks. Zieję wydaje się sympatyczniejszy niż katolicy kapłani. Nawet Prymas Wyszyński jest jakiś wystraszony, mało przekonujący, bez tej wewnętrznej godności, która go cechowała.

Nie wydaje mi się, aby film budził dobre uczucia wobec Kościoła. Raczej sufluje myśl, wyrażaną od lat przez niektóre środowiska w Polsce, że mianowicie Kościół musi się unowocześnić, że biskupi nie rozumie-

ją świata, że księża zamykają się w twierdzach i że trzeba więcej takich jak wskazywani przez owe środowiska „kapłani otwarci”. Zastanawiam się ponadto, jak film „Zieja” może być odebrany przez publiczność niepolską. Obawiam się, że w tym przypadku widz może zagubić się i np. nie wiedzieć, o jakiej wojnie mowa. Niestety, wielokrotnie mogłem się przekonać o wielkiej ignorancji ludzi na Zachodzie w sprawie polskich dziejów.

Robert Gliński stwierdził: „Głównym przesłaniem filmu jest: Nie zabijaj. Jest dużo scen z okupacji, wojny i tam widziemy, jak straszna jest śmierć”. W jednej ze scen opowiadających o wojnie 1920 r. widzimy dowódcę, który w dość prymitywny sposób, szermując ha-

Poza księdzem Zieją, inni pokazani w filmie duchowni budzą raczej negatywne odczucia.

słem „Bóg, Honor, Ojczyzna”, wzywa do walki, do pomszczenia poległych żołnierzy, na co ks. Zieja stwierdza, że nie wie, jak to jest z honorem i ojczyzną, ale wie na pewno, że Bóg mówi nam, byśmy nigdy nikogo nie zabijali. Oczywiście, przemoc, nawet ta w obronie własnej ojczyzny, budzi pytania, ale łopatologicznie podawany pacyzm i ukryta drwina z „bogoojczyźnianej bohaterstwu” nie stanowi uczciwej odpowiedzi. Mimo tych krytycznych

uwag uważam, że pójście do kina na film „Zieja” nie będzie czasem straconym. Przeciwnie, warto opowiedzieć o tym nietuzinkowym kapłanie zobaczycy.

dkowalczyk@jezuici.pl
Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

REKLAMA

Biuro Pielgrzymkowo-Turystyczne

ARCUS 15 LAT 2005-2020

Pielgrzymka do słonecznej Andaluzji
Granada - Kordoba - Ronda - Mijas
Malaga - Gibraltar - Kadyks - Sewilla
Termin: 26.05-2.06.2020 (8 dni)
Cena: 4380 zł

Pielgrzymka do Grecji - śladami św. Pawła
Nowy Sad - Belgrad - Kawala - Filipi
Saloniki - Weria - Meteory - Mykeny
Epidauros - Korynt - Ateny - Delfy
Termopile - Skopje - Nisz
Termin: 28.06-10.07.2020 (13 dni)
Cena: 3790 zł

Pielgrzymka do Gruzji
Tbilisi - Mcheta - Stepancminda
Kumistawi - Kutaisi - Achalcikhe - Wardzia
Terminy: 2-9.07.2020, 21-28.09.2020
28.09-5.10.2020 (8 dni)
Cena: 4190 zł

Pielgrzymka na Białoruś
Grodno - Bohatyrowicze - Murowanka
Stare Wasyliszki - Lida - Krewa - Zalesie
Budslaw - Witebsk - Lenino - Orsza
Smolany - Mińsk - Mir - Nieśwież
Zaosie - Nowogródek - Świteż - Kosów
Poleski - Merezowszczyzna - Różana
Termin: 1-8.08.2020 (8 dni)
Cena: 2090 zł

Wylot z Warszawy
Wyjazd z Warszawy
Wylot z Warszawy
Wyjazd z Warszawy

85-065 Bydgoszcz, ul. Chodkiewicza 15, tel. 52 3251 222
biuro@arcus.org.pl, www.arcus.org.pl, BPArcus

foto. arch. ks. Miroslawa Cholewy

Ks. dr Miroslaw Cholewa (1957), teolog, proboszcz, rekolekcjonista, współzałożyciel i aktualnie redaktor naczelny „Pastores”, wieloletni ojciec duchowny WMSD w Warszawie, współzałożyciel Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego, autor książek i wielu artykułów, współorganizator spotkań sekcji Ojców Duchownych, przewodniczący Komisji Teologicznej przy Krajowym Zespole Koordynatorów Odnowy w Duchu Świętym.

to bardzo podobnie, kiedy ktoś powstrzyma się od spożycia mięsa czy zrezygnuje ze słodczy lub innych produktów żywnościowych, koncentrując się tylko na tym, żeby oczyścić organizm albo zgubić kilka kilogramów – ale Pana Boga w tym nie ma. Jeśli natomiast podejmują takie działanie, bo pragną pójść drogą nawrócenia, czyli otwartości na Boga i bliźnie-

SENS POSTU

Z ks. **Miroslawem Cholewą**, redaktorem naczelnym miesięcznika „Pastores”, rozmawia Katarzyna Kasjanowicz

Jaki jest sens Wielkiego Postu?

Ma być dla nas mocą powrotu do wartości najistotniejszych i najbardziej podstawowych w życiu katolików, chrześcijan, uczniów Chrystusa. A co jest zasadnicze? Pan Jezus nam powiedział: miłuj Boga z całego serca, ze wszystkich sił, a bliźniego jak siebie samego. Praktyki pokutne mogą być dla nas w tym względzie pomocą, żeby poprzez nie zbliżyć się do Pana Boga i ludzi, a jeszcze bardziej szczegółowo – żeby pojednać się z Bogiem i ludźmi, a także przeżyć wewnętrzne pojednanie ze sobą samym. Czas Wielkiego Postu to czas łaski, czas osobistego nawrócenia, czas otwarcia serca na Boga i na bliźniego. Postu, modlitwy i jałmużny nie można traktować tylko jako ćwiczeń ascetycznych, bo to by nie miało głębszego sensu. Co innego, jeśli prowadzą do odkrycia głębi i pełni tego, kim jest Bóg. Jeżeli te czyny pokutne kierują do komunii z Bogiem, a także do odkrycia piękna Kościoła i życia chrześcijańskiego, wtedy ma to oczywiście sens. A dlaczego Kościół tak mocno akcentuje od Środy Popielcowej te trzy czyny pokutne? Właśnie dlatego, żeby zobaczyć, jak bardzo są ze sobą powiązane.

Jak współczesny człowiek powinien przeżywać czas Wielkiego Postu?

Czas Wielkiego Postu to mocny okres liturgiczny. Środa Popielcowa zaczyna się od opisu ewangelicznego Pana Jezusa kuszonego na pustyni. Mamy tam klasyczny trójpodział pokus, jakie nas

atakują. Nasze serce jest terenem walki duchowej, a post, modlitwa i jałmużna stanowią lekarstwa na te trzy pokusy. To jest nasz oręż do walki ze złym duchem. Dziś podział i walkę widać w obrębie całego społeczeństwa. W czasie Wielkiego Postu otrzymujemy zaproszenie ze strony Pana Boga, żeby podjąć czyny pokutne. Zamiast walczyć z drugim człowiekiem, mamy podjąć walkę z naszym prawdziwym nieprzyjacielem, którym jest zły duch. Otwierając się na czyny pokutne, otwieramy się na Pana Boga i umożliwiamy pojednanie. Pamiętajmy jednak, że postu nie można odbierać w sposób wyizolowany, ale trzeba w rozumieniu wyjść dalej: post, modlitwa i jałmużna zawsze stanowią całość.

Czy rezygnacja ze spożycia mięsa nie przeradza się dziś w kolejną dietę dla „oczyszczenia organizmu”?

Jeżeli post wyizolujemy od jałmużny, będzie to tylko jakieś ćwiczenie ascetyczne. Jeśli nawet w sensie materialnym odmawiamy sobie czegoś z jedzenia, to zaoszczędzone pieniądze możemy przeznaczyć dla potrzebujących na jałmużnę. Tak samo jeżeli odetniemy post od modlitwy, traci on swój kontekst. Post nie jest dla samego postu, ale prowadzi do oczyszczenia serca – a modlitwa kieruje do Pana Boga. Decyduje o tym motywacja: dlaczego podejmujemy post? Na zewnątrz może wyglądać

go, to wewnętrzna treść mojego wyrzeczenia jest zupełnie inna. Wtedy post pomaga mi w doświadczeniu kruchości materialnej strony mojego życia, rodzi lub odnawia we mnie pewną wrażliwość na głębsze, duchowe motywacje płynące z wiary. Nawet jeśli podczas tego postu – umotywowanego, ze względu na Pana Boga – oczyści się organizm czy ubędzie kilogramów – to dzieje się to przy okazji. Nie jest głównym celem tego działania.

Dzisiejszy post może mieć swoje aktualne zamienniki?

Jak najbardziej. Uważam, że dla wielu ludzi, którzy podejmują niekiedy bardzo ostre diety, wręcz głodówki, ze względów zdrowotnych, czymś o wiele trudniejszym może być ograniczenie obecności w mediach społecznościowych czy korzystania ze smartfonu, telewizji lub innych gadżetów, które zabierają czas i energię. Faktycznie, taki post, taki rodzaj umartwienia ciała podejmujemy, żeby wzmocnić ducha. Ograniczenie czy zawieszenie korzystania z tego typu środków jak najbardziej może być rodzajem postu. Tym bardziej, że wtedy z kolei możemy mieć więcej czasu i przekazać

go jako jałmużnę bliskim czy innym osobom, wchodząc w jakiś rodzaj wolontariatu. Warto popatrzeć, gdzie jest potrzeba postu w moim życiu.

Święci podsuwają nam jeszcze inne rodzaje umartwień, np. jeśli

ktos jest zbyt gadatliwy albo prowadzi bardzo rozległe życie towarzyskie, to może umartwieniem będzie powściągli-

Czymś o wiele trudniejszym może być ograniczenie obecności w mediach społecznościowych.

wość w takich sytuacjach. Może trzeba więcej wsłuchiwać się w głos Pana Boga i bardziej zwrócić uwagę na to, czym inni chcą się ze mną podzielić, a mniej będzie mówienia z mojej strony? Albo może być to umartwienie wzroku, zwłaszcza gdy to, co oglądam, nie zawsze buduje mnie wewnątrz. Może więc trzeba będzie wyłączyć telewizor albo internet? Można także umartwić swoją ciekawość w pewnych przestrzeniach życia. Jak najbardziej, post nie musi dotyczyć tylko i wyłącznie jedzenia oraz zmysłu smaku. Może obejmować także inne zmysły, które otrzymaliśmy od Pana Boga, a niekoniecznie używamy ich we właściwy sposób. Na przykład możemy powstrzymać się od nadstawiania uszu na plotki. Podobnie jest z wegetarianami, którzy mięsa nie jedzą, ale mogą mieć różne formy umartwienia, dotyczące innych zmysłów. Widzimy, że teraz przesuwają się akcenty tego, co stanowi dla nas jakąś trudność. Często występuje obciążenie w relacji z Bogiem i relacji z ludźmi, a nawet w kontakcie ze sobą samym. Można żyć w świecie wirtualnym, a uciekać od świata realnego.

Czy ludzie chorujący na depresję mogą uczestniczyć w umartwieniach wielkopostnych?

Nie wykluczałbym możliwości umartwiania się osób chorych na depresję. Wszystko zależy od rodzaju i stopnia choroby oraz rodzaju umartwienia. Mogą być na przykład umartwienia duchowe. Ważne, aby te osoby były pod opieką lekarza psychiatry i, najlepiej stałego, spowiednika.

Czy w kulturze natłoku informacji i rozrywki umiemy jeszcze wejść w wymiar pokuty?

Powiedziałbym, że tym bardziej tego potrzebujemy, żeby odzyskiwać równowagę wewnętrzną. Widać nawet takie tendencje, zwłaszcza w niektórych krajach na zachodzie Europy, że ludzie jadą na wypoczynek lub na urlop do klasztoru kontemplacyjnego. Okazuje się, że to jest dla nich i oddech dla duszy, i złapanie równowagi emocjonalno-fizycznej. W tym świecie, gdzie jest tyle stresu,

pośpiechu albo właśnie rozrywki i wielu bodźców, ludzie sami szukają jakiejś przestrzeni pustyni. Im więcej bodźców, które do nas docierają, tym bardziej potrzebujemy wyciszenia.

Im więcej bodźców, które do nas docierają, tym bardziej potrzebujemy wyciszenia.

Pojawiło się dużo nowych gadżetów, które w tej chwili mogą bardzo wciągać, wręcz uzależniać, natomiast – w pewnym sensie – człowiek jest zawsze taki sam. Patrząc na to, co się działo w bogatszych warstwach społecznych w czasach Cesarstwa Rzymskiego, spoglądając na tamte rozrywki sprzed dwóch tysięcy lat oraz rozrywki współczesne, widzimy że w obu przypadkach nie ma granic i trzeźwego podejścia. One powodują, że człowiek traci coś zasadniczego, nie tylko w relacjach z innymi, ale także w kontakcie ze sobą samym. W tym sensie post, nie tylko ograniczony do sfery rezygnacji z konkretnych pokarmów, ale pozwalający złapać pewien dystans do stylu życia, jaki prowadzi, jest bardzo potrzebny.

zpk 101

foto: xhz

Kościół. Bóg udziela odpuszczenia grzechów za pośrednictwem Kościoła, który działa przez posługę kapłanów – spowiedników. Grzesznik nie ma innej możliwości pojednania się z Bogiem i Kościołem, jak tylko przez uznanie swojej winy, uświadomienie sobie skutku zła i grzechu, którego jest sprawcą, szczery żal i postanowienie poprawy. Sakrament ten nie działa automatycznie, dlatego wierni przystępujący do konfesjonu powinni przede wszystkim całym sercem nawrócić się do Boga.

To wewnętrzne nawrócenie serca, zawierające żal za grzechy i postanowienie nowego życia, wyraża się wyznaniem grzechów wobec Kościoła, zadośćuczynieniem i poprawą życia. Odpuszczenia popełnionych grzechów wierni dostępują, wyznając grzechy uprawnionemu do tego kapłanowi i przez rozgrzeszenie udzielone przez tegoż szafarza (por. kan. 959). Stąd prawodawca kościelny stwierdza, że „indywidualna i integralna spowiedź oraz rozgrzeszenie stanowią jedyny zwyczajny sposób, przez który wierni, świadomi grzechu ciężkiego, dostępują pojednania z Bogiem i Kościołem, chyba że niemożliwość fizyczna lub moralna zwalnia od takiej spowiedzi” (kan. 960).

Rozgrzeszenie kapłańskie nie zależy od wielkości winy i ciężaru grzechu, ale od żalu za niego. Jeżeli ktoś szczerze żałuje za swe grzechy i winy, Bóg zawsze takiemu człowiekowi przebacza, okazuje miłosierdzie i zawsze go przyjmuje, nie potępiając. Dlatego żal za grzechy jest jednym z warunków ważnej spowiedzi. Nie każda zatem spowiedź może zakończyć się odpuszczeniem win i rozgrzeszeniem. Istnieją bowiem grzechy i sytuacje, w których kapłan nie może udzielić rozgrzeszenia, gdyż nie może być mowy o żalu za grze-

Spowiedź bez rozgrzeszenia?

ks. Janusz Gręźlikowski

Sakrament pojednania jest szczególnym darem Bożego miłosierdzia, gdyż przywraca grzesznikowi to, co utracił przez grzech: przyjaźń z Bogiem. Kiedy jednak kapłan nie może udzielić rozgrzeszenia?

Grzech jest nie tylko obrazą Boga, lecz także obrazą wspólnoty Kościoła: raniąc ją, plami jej świętość – a tym samym ma charakter społeczny. Dlatego sakrament pokuty niesie ze sobą nie tylko pojednanie z Bogiem, ale także pojednanie z wiernymi oraz zablizna ranę zadaną Kościołowi.

Sakrament ten oraz związane z nim nawrócenie i pojednanie jest istotnym elementem Bożej ekonomii zbawienia, a tym samym ważnym punktem programu uświęcenia człowieka realizowanego przez

chy, poprawie i zadośćuczynieniu. Jakie są to sytuacje i okoliczności?

KONKUBINAT I INNE ZWIĄZKI

Życie w konkubinacie sprawia, że nie ma możliwości odpuszczenia win. Ktoś, kto przed zawarciem małżeństwa mieszka ze swoim chłopakiem czy dziewczyną, i żyją oni jak małżonkowie, choć nimi nie są, nie otrzyma rozgrzeszenia, chyba, że obieca poprawę i wyprowadzi się od swojej dziewczyny czy chłopaka.

Podobnie jest w przypadku, kiedy dwoje ludzi mieszka ze sobą jak mąż i żona i nie mają zamiaru tego zmienić – co oznacza, że nie ma w nich woli postanowienia poprawy, a więc nie ma dyspozycji do udzielenia rozgrzeszenia. Tak samo jest w sytuacji tzw. konkubinatu notorycznego, kiedy dwoje ludzi wprowadzi ze sobą nie mieszka, ale trwale i systematycznie utrzymuje w czasie swój bliski związek, naruszając szóste przykazanie. Warunkiem uzyskania rozgrzeszenia jest wtedy zerwanie znajomości.

Rozgrzeszenie można otrzymać tylko wtedy, gdy szczerze postanawia się poprawę z każdego grzechu i gdy jest ona możliwa do zrealizowania. Dlatego rozgrzeszenia nie mogą uzyskać wierni żyjący w powtórnych związkach cywilnych, tzw. niesakramentalnych. Chyba że wobec proboszcza swojej parafii lub spowiednika podejmą obustronnie zobowiązanie życia w czystości (wstrzemięźliwości seksualnej) i staną się tzw. białym małżeństwem. Nie mogą to być jednak ludzie młodzi. Oczywiście, w takich sytuacjach musi istnieć ważna przyczyna, dla której nie mogą czy nie powinni się rozstać, np. wychowanie wspólnego potomstwa, jak też winni uznać swoją skruchę i winę za naruszenie zasady nierozzerwalności małżeństwa. Spowiednik udzielający takiego pozwolenia i rozgrzeszenia winien zbadać wiarygodność takich małżonków i poinformować ich o wymogu przyjmowania Komunii Świętej poza miejscem, gdzie są znani jako ci, którzy żyją na kontrakt cywilny.

ABORCJA

Przerwanie ciąży (aborcja) jest przestępstwem godzącym w życie człowieka i jednocześnie jest grzechem, który automatycznie powoduje ekskomunikę (*latae sententiae*). Kobieta, która zabiła swoje dziecko, oraz mężczyzna czy inne osoby, które w tym współuczestniczyły (namawiały, szantażowały, dały pieniądze), jak również lekarz wykonujący aborcję – automatycznie, w myśl przepisów kan. 1398, objęci zostają karą ekskomunikacji. Jedną z konsekwencji tej kary jest niezdolność do życia w wspólnocie Kościoła, pozbawienie niektórych dóbr, w tym m.in. zakaz przystępowania do sakramentów. Gdy ktoś taki przychodzi do spowiedzi, najpierw należy zdjąć z niego karę ekskomunikacji, a dopiero potem można udzielić rozgrzeszenia. Mogą to uczynić biskupi ordynariusze lub wyznaczeni przez nich kapłani, którzy na podstawie specjalnego upoważnienia taką władzę otrzymają. W poszczególnych diecezjach różnie to wygląda. Są to najczęściej kapłani, którzy są członkami kapituł,

dziekanami, spowiadają w sanktuariach czy w kościele katedralnym, wyżsi przełożeni zakonni lub spowiadający w okresie wielkanocnym, w czasie misji, rekolekcji itp.

W każdej z polskich diecezji władza rozgrzeszania penitentów pozostających w ekskomunikie zastrzeżonej prawem ordynariuszowi, stosownie do kan. 1398 KPK, została uregulowana prawem partykularnym. Najczęściej udzielana jest członkom kapituł i odznaczonym godnościami papieskimi, księżom dziekanom i wicediekanom, kapłanom spowiadającym w kościele katedralnym oraz w sanktuariach diecezjalnych, wyższym

przełożonym zakonnym oraz przełożonym domów kleryckich instytutów życia konsekrowanego i kleryckich stowarzyszeń życia apostołskiego, wszystkim spowiednikom w czasie spowiedzi wielkanocnej, misji, rekolekcji kanonicznych wizytacji biskupich, odpustów parafialnych, czterdziestogodzinnego nabożeństwa, chrztu, Pierwszej Komunii Świętej, prymicji, nabożeństw ślubnych i pogrzebowych, spowiedzi narzeczonych, żołnierzy, więźniów, spowiedzi w szpitalach oraz chorych, którzy nie wychodzą z mieszkania, spowiedzi kobiet w stanie błogosławionym.

Takie ograniczenia, chociaż nie aż tak wielkie, wprowadzone są w przepisach prawa dlatego, że grzech aborcji, będąc przestępstwem godzącym w życie człowieka, jest jedną z największych win, jeszcze większą niż zabójstwo człowieka dorosłego – dorosły może się bronić, a dziecko nienarodzone jest całkowicie bezbronne. Nie są to jednak grzech ani wina powodujące utratę zbawienia. Jeżeli człowiek się szczerze nawróci, Bóg zawsze mu przebaczy, gdyż, jak pisze papież Franciszek: „On zawsze nam przebacza, obejmując miłością i zatapiając w źródle tajemnicy Bożego miłosierdzia”.

Takie ograniczenia, chociaż nie aż tak wielkie, wprowadzone są w przepisach prawa dlatego, że grzech aborcji, będąc przestępstwem godzącym w życie człowieka, jest jedną z największych win, jeszcze większą niż zabójstwo człowieka dorosłego – dorosły może się bronić, a dziecko nienarodzone jest całkowicie bezbronne. Nie są to jednak grzech ani wina powodujące utratę zbawienia. Jeżeli człowiek się szczerze nawróci, Bóg zawsze mu przebaczy, gdyż, jak pisze papież Franciszek: „On zawsze nam przebacza, obejmując miłością i zatapiając w źródle tajemnicy Bożego miłosierdzia”.

GRZECZY ZASTRZEŻONE BISKUPOWI DIECEZJALNEMU

Przystępujący do sakramentu pokuty winien też zdawać sobie sprawę, że w świetle norm prawa kanonicznego istnieją grzechy, które nie każdy kapłan i nie w każdej okoliczności może odpuścić, a więc dać rozgrzeszenie. Należą do nich m.in. odstępstwo od wiary (apostazja), pobicie lub zabójstwo biskupa, usiłowanie sprawowania Mszy Świętej lub udzielenia rozgrzeszenia przez osobę, która nie ma ważnych święceń, próba (usiłowanie) zawarcia małżeństwa przez kapłana lub osobę zakonną, przynależność do stowarzyszeń walczących z Kościołem (np. masoneria, świadkowie Jehowy). Jeżeli penitent zaciągnął ekskomunikę za wspomniane przestępstwa czy

grzechy, ma zakaz przystępowania do sakramentów. Gdy zatem przychodzi do spowiedzi, najpierw trzeba zdjąć z niego ekskomunikę, a dopiero potem można udzielić rozgrzeszenia. Mogą to uczynić biskupi lub wyznaczeni przez nich kapłani.

GRZECZY ZASTRZEŻONE STOLICY APOSTOLSKIEJ

Należy również wiedzieć, że wśród grzechów są i takie, których nie może odpuścić żaden kapłan ani żaden biskup. Są one zastrzeżone jedynie Stolicy Apostolskiej. Zalicza się do nich najcięższe przestępstwa, jak np. znieważenie (profanacja) Najświętszego Sakramentu albo użycie przemocy wobec papieża, jego pobicie lub zabicie. Do nich należy też przypadek, gdyby kapłan zdradził tajemnicę spowiedzi lub biskup udzielił albo przyjął sakrę biskupią bez zgody papieża lub też w przypadku usiłowania udzielenia święceń biskupich kobiecie. Jedynie Stolica Apostolska może też rozgrzeszyć w przypadku, gdy kapłan rozgrzesza współnika z grzechu przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu. W tych przypadkach, aczkolwiek zdarzają się one dość sporadycznie, konieczne jest odniesienie się do najstarszego Trybunału Stolicy Apostolskiej – Penitencjarii Apostolskiej.

Z okazji obchodzonego Nadzwyczajnego Roku Jubileuszu Miłosierdzia (8 grudnia 2015 r. – 20 listopada 2016 r.) papież Franciszek udzielił władzy rozgrzeszania grzechów zarezerwowanych do tej pory Stolicy Apostolskiej (profanacja Najświętszego Sakramentu, przemoc wobec Ojca Świętego, rozgrzeszenie współnika grzechu przeciwko szóstemu przykazaniu i zdrada tajemnicy spowiedzi) misjonarzom miłosierdzia. Ich misja po zakończeniu jubileuszu została przedłużona aż do odwołania.

KIEDY SPOWIEDŹ JEST NIEWAŻNA?

Spowiedź jest nieważna, kiedy penitent zatai grzech ciężki albo wprowadzi w błąd spowiednika i nie żałuje za grzechy. Przyjęta wtedy Komunia Święta jest świętokradztwem, czyli kolejnym grzechem ciężkim.

Warunkiem ważnej spowiedzi jest również zadośćuczynienie. Jak można zadośćuczynić za aborcję? Na przykład złożyć znaczną ofiarę na dom dziecka lub dom samotnej matki. Można też zaoferować pomoc w wychowaniu jakiegoś dziecka w konkretnej rodzinie czy też podjąć duchową adopcję. Jeżeli chodzi o inne grzechy, to zapewne spowiednik, jak i sam penitent, może podjąć pewne postanowienia zadośćuczynienia. Ważne jest jednak, by za każdy grzech osobno zadośćuczynić Bogu i bliźniemu. A niezależnie od tego należy odprawić zadaną przez spowiednika pokutę.

W SKRÓCIE

■ **Wolność i trzeźwość.** „Tydzień Modlitw o Trzeźwość Narodu ma zachęcić wierzących do modlitwy w niezmiernie ważnej intencji, jaką jest wewnętrzna wolność wszystkich Polaków” – powiedział bp Tadeusz Bronakowski, przewodniczący Zespołu KEP ds. Apostolstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych, z okazji trwającego od 23 do 29 lutego Tygodnia Modlitw o Trzeźwość Narodu.

■ **Blżej ołtarzy.** Stolica Apostolska wydała dekret ważności dochodzenia diecezjalnego w procesie beatyfikacyjnym sługi Bożego ks. Aleksandra Zienkiewicza. Żyjący w latach 1910-1995 kapłan przybył na Dolny Śląsk z repatriantami ze Wschodu po II wojnie światowej. We Wrocławiu pełnił m.in. funkcję rektora seminarium duchownego i diecezjalnego duszpasterza akademickiego. Zmarł w opinii świętości 21 listopada 1995 r. Jego proces beatyfikacyjny na szczęblu diecezjalnym zakończył się 25 listopada 2019 r. Metropolita wrocławski abp Józef Kupny uważa, że może być on patronem pojednania między ludźmi.

■ **Wartości wpływają na dzietność.** Postawy prokreacyjne są wypadkową wielu różnych czynników, m.in. związanych z postawą życiową i wyznawanymi wartościami – podkreślali uczestnicy seminarium badawczego „Aksjologiczne uwarunkowania procesów demograficznych w Polsce” w Sekretariacie KEP, m.in. abp Henryk Hoser SAC i prof. Józefina Hryniewicz, przewodnicząca Rządowej Rady Ludnościowej.

■ **Szatan na świątyni.** Na murach kościoła Chrystusa Odkupiciela w Końskich (diec. radomska) po nabożeństwie z modlitwą o uwolnienie nieznanego sprawcy namalowani satanistyczny symbol z dopiskiem „Ty jesteś Bóg”. Wierni zadeklarowali pomoc w usunięciu napisów, zaplanowano też nabożeństwo ekspiacyjne.

■ **Biskup bez głosu.** Abp Jan Paweł Lenga MIC, podważający autorytet papieża Franciszka, decyzją biskupa wrocławskiego Wiesława Meringa ma powstrzymać się od głoszenia kazań i publicznego przewodniczenia liturgii.

■ **Schorowanym bohaterem.** Po raz 13. dzięki akcji „Rodacy – Bohaterom”, koordynowanej w Małopolsce przez Akademię Ignatianum oraz Fundację Ignatianum, do Polaków na Kresach trafi blisko 1100 paczek. Odbiorcami są ludzie ubodzy, starsi i często schorowani, ale pomoc trafi też do dzieci i młodzieży.

BEATYFIKACJA
W KATOWICACH

Beatyfikacja ks. Jana Machy odbędzie się 17 października w katedrze Chrystusa Króla w Katowicach. Mszy Świętej będzie przewodniczył prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych kard. Angelo Becciu. Przyszły błogosławiony urodził się 18 stycznia 1914 r. w Starym Chorzowie. Przy kościele parafialnym św. Józefa w Rudzie Śląskiej nawiązał łączność z tajną organizacją i rozwinął działalność charytatywną wśród rodzin polskich dotkniętych skutkami okupacji. W Zielone Świątki 1941 r. zo-

fot. BP KEP

stał wezwany przez gestapo i wypuszczony. Jednak już 5 września 1941 r. umieszczono go w obozie przejściowym w Mysłowicach. 17 lipca 1942 r. został skazany na śmierć i zgilotynowany.

fot. PAP/Marcin Olara

POGRZEB REŻYSERA

W warszawskim kościele środowisk twórczych odbyły się uroczystości pogrzebowe Jerzego Gruzy. Reżyser m.in. „Czterdzieściolatka” i „Wojny domowej” zmarł w wieku 87 lat. Przed liturgią miała miejsce oficjalna część państwowa, podczas której odczytano list Prezydenta RP, jego postanowienie o pośmiertnym uhonorowaniu zmarłego Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski za znamienite zasługi dla polskiej kultury, a także list ministra kultury i dziedzictwa narodowego Piotra Glińskiego. Ciało zmarłego spoczęło w grobie na Alei Zasłużonych na Powązkach Wojskowych w Warszawie.

DZIADEK
NA MURALU

Arkadiusz Andrejkow wykonał na ścianie Szkoły Podstawowej im. Józefa Piłsudskiego w Horyńcu-Zdroju dziewięciometrowy mural przedstawiający marszałka Józefa Piłsudskiego – „Dziadka”.

fot. PAP/Darek Delmanowicz

fot. PAP/Radek Pietruszka

HARCERZE U PREZYDENTA

Z okazji Dnia Myśli Braterskiej, 22 lutego, na dziedzińcu Pałacu Prezydenckiego w Warszawie zapłonęło ognisko. To święto przyjaźni obchodzone co roku przez harcerzy i skautów na całym świecie w rocznicę urodzin twórcy skautingu Roberta Baden-Powella. Mszy Świętej w intencji harce-

rzy i skautów przewodniczył w kaplicy Pałacu Prezydenckiego, biskup polowy Józef Guzek, delegat KEP ds. Duszpasterstwa Harcerzy. Przed Eucharystią na ołtarzu umieszczone zostały relikwie bł. Stefana Wincentego Frelichowskiego, patrona polskich harcerzy.

WIARYGODNI CHRZESTNI

W diecezji plockiej kandydaci na rodziców chrzestnych muszą podpisać oświadczenie dotyczące ich życia sakramentalnego i praktyk religijnych. Nowy przepis wprowadził bp Piotr Libera jako realizację zapisów adhortacji Amoris laetitia odnoszących się do „rozeznawania” sytuacji życiowej ludzi wierzących. Chrzestnym może zostać ten, kto ukończył 16. rok życia, został ochrzczony w Kościele ka-

fot. Barbara Sulek-kowalska

tolicznym, przyjął Pierwszą Komunię Świętą i bierzmowanie, wypełnia praktyki religijne, uczestniczy w niedzielnej Mszy Świętej, może przystąpić do sakramentu pokuty i Komunii Świętej, prowadzi życie zgodne z wiarą katolicką (nie żyje w związku niesakramentalnym czy w konkubinacie), nie podlega karze kanonicznej, uczęszczał (lub nadal uczęszcza) na katechezę szkolną oraz uczyni wszystko, aby należycie wypełnić przyjmowany obowiązek bycia chrzestnym. Drugą część dokumentu wypełnia proboszcz, który na podstawie oświadczenia kandydata stwierdza, że „nie widzi przeszkód”, aby dana osoba mogła zostać chrzestnym.

fot. PAP/Piotr Polak

POTKAŃSKI W RADOMIU

Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu weszło w posiadanie obrazu Jacka Malczewskiego „Portret Karola Potkańskiego”. Obraz został zakupiony ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego.

■ **Hojny Tarnów.** Prawie 6 mln 650 tys. zł przekazała diecezja tarnowska na działalność misyjną Kościoła w 2019 r. Dzięki wsparciu misjonarze mogą głosić Ewangelię, prowadzić szkoły, szpital, dożywiać dzieci czy budować studnie. Średnio diecezjanin przekazał na misję 6 zł. To więcej niż przed rokiem.

■ **Górnośląski Panteon.** Do czasu setnej rocznicy ponownego przyłączenia Górnego Śląska do Polski na przestrzeni 2,5 tys. m kw. podziemi katedry Chrystusa Króla w Katowicach powstanie Panteon Górnośląski, przedstawiający 160 najwybitniejszych postaci zasłużonych dla historii regionu. Na ten cel zostanie przeznaczonych 40 mln zł z budżetu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Urzędu Miasta Katowice oraz Archidiecezji Katowickiej.

■ **W poszukiwaniu złodzieja starodruków.** Policjanci odzyskali siedem z ośmiu starodruków skradzionych z kolegiaty Bożego Ciała w Jarosławiu. Księgi pochodzące z XVII i XVIII w. oszacowano na 86 tys. 700 zł. Zostały wystawione na aukcję przez antykwariat w Kaliszu. Funkcjonariusze ustalają, kto je ukrał i w jakich okolicznościach trafiły do sprzedaży.

■ **Samorząd nie wyręczy NFZ.** Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodny z konstytucją art. 59 w zakresie, w jakim każe on samorządowi województwa pokrywać straty szpitali. Stwierdził także, że finansowanie służby zdrowia jest ustawowym zadaniem strony rządowej i NFZ.

■ **Mniej z abonamentu.** W 2019 r. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji przekazała do spółek publicznej radiofonii i telewizji wpływy abonamentowe rzędu 650 mln zł. Były niższe o 91,5 mln zł w porównaniu do 2018 r., kiedy wyniosły 741,5 mln zł – podają Wirtualnemedia.pl.

■ **Więzienie za znieważenie.** Prokuratura przedstawiła 65-letniemu mężczyźnie zatrzymanemu przez policję podczas czwartkowej wizyty Andrzeja Dudy w Łowiczu zarzut znieważenia Prezydenta RP. Grozi mu kara do trzech lat więzienia.

■ **Pięć lat za pomnik.** Do pięciu lat więzienia grozi trzem mieszkańcom Warszawy podejrzanym o znieważenie i uszkodzenie pomnika ks. Henryka Jankowskiego w Gdańsku. Prokuratura zakończyła śledztwo w tej sprawie i skierowała do sądu akt oskarżenia.

Jacek Karnowski

Kryzys wartości

Wybory prezydenckie wygra ten, kto bardziej spodoba się Polakom, zorganizuje lepszą kampanię, mocniej zmobilizuje ludzi. Ale także ten, kto lepiej rozezna sytuację Polski i Polaków w roku 2020. A to nigdy nie jest łatwe zadanie. Teraz nawet szczególnie trudne.

Od jednego z ważnych polityków obozu rządzącego usłyszałem niedawno takie oto słowa: „To już jest inna Polska niż w 2015 r., gdy wygrywał Andrzej Duda. To jest nawet inna Polska niż ta z jesieni zeszłego roku, gdy PiS po raz drugi zdobył większość w sejmie. To jest Polska jeszcze trudniejsza dla prawicy”. Za tymi słowami kryła się diagnoza, że właśnie teraz kumulują się niekorzystne procesy cywilizacyjne i społeczne, z którymi zmagamy się od lat. A więc laicyzacja, kryzys rodziny, ofensywa ideologii LGBT czy swoisty nowy internacjonalizm, skupiony wokół walki z rzekomym ociepleniem klimatu. Ta ostatnia sprawa w niektórych rodzinach przybiera rozmiały wręcz kryzysu – tak jak na Zachodzie wielu młodych ludzi uznaje tę sprawę za najważniejszą w życiu, stawiając „ocalenie planety” na czele wyznawanych przez siebie wartości.

Czy rzeczywiście mamy do czynienia ze złym przełomem? Są badania, które zdają się temu przeczyć.

Na przykład według niedawnego badania pracowni Social Changes aż trzy czwarte badanych zgadza się z definicją małżeństwa, według której małżeństwo to związek kobiety i mężczyzny. Ale inne badania, np. dotyczące roli Kościoła w życiu pu-

blicznym, są niepokojące: większość Polaków opowiada się za wyprowadzeniem religii ze szkół, nie uznaje nauczania Kościoła za ważny wskaźnik kształtowania własnej opinii, odmawia biskupom prawa do zabierania głosu w sprawach publicznych, akceptuje tzw. związki partnerskie. Zapewne nieprzypadkowo w kampanii Andrzeja Dudy nie widać jak dotąd żadnych wątków związanych z wiarą czy nauczaniem Kościoła; pięć lat temu wyglądało to przecież wyraźnie inaczej. Ale

na „rynek wyborczy” weszło kolejnych pięć roczników młodzieży, zdecydowanie bardziej lewicowych niż starsze rodzeństwo czy koledzy. Zwłaszcza wielkomiejskie licea są dziś bardzo zideologizowane;

przyznanie się do konserwatywnych poglądów skutkuje często wręcz ostracyzmem, co jest, jak wiadomo, karą szczególnie bolesną w trudnym wieku dojrzewania.

Czy rząd odwołujący się do wartości mógł te procesy odwrócić albo choć powstrzymać? Dyskusja na ten temat będzie jeszcze trwała latami, ale z pewnością nie było to łatwe zadanie, zwłaszcza przy takim poziomie konfliktu wewnętrznego i zewnętrznego oraz niezwykle silnej globalnej presji ideologicznej. Sprawowanie

władzy w takich warunkach można porównać do prowadzenia rozpędzonego pociągu, który w każdej chwili może się wykołować. Zauważmy, że nawet premier Węgier Viktor Orbán nie ma na polu zmian społecznych zbyt wielu sukcesów, choć jego polityczne panowanie było znacznie solidniejsze, a on sam bardziej zdeterminowany. Z drugiej strony polityka demokratyczna to nie tylko słuchanie obywateli, to także bodźce – pedagogiczne, wychowawcze – płynące w drugą stronę. Jak mawia

mój kolega z socjologii: wartości, których nie karmisz, umierają. W te jest oczywiście faktycznie niezmienny, poza TVP, system

medialny, który sprawia, że choć PiS zdobyło władzę polityczną, to nie zdobyło ani władzy interpretacji sytuacji, ani kanałów dystrybucji społecznego prestiżu. Znów: czy można było coś w tej sprawie zrobić? Jeśli tak, to tylko na samym początku. Później ustawowa próba skorygowania sytuacji skończyłaby się znacznie, znacznie gorzej niż – i tak arcykosztowna – reforma wymiaru sprawiedliwości.

Tak czy owak, wszystko to stawia Andrzeja Dudę w bardzo trudnej sytuacji. Jednak moim zdaniem, prezydent musi zaryzykować. Musi spróbować obudzić w Polakach to, co odnosi się do polskiego systemu wartości i do naszego dziedzictwa. Nie chodzi o to, by tylko o tym mówić; to oczywiście byłby błąd. Chodzi o to, by znów spróbował zgromadzić wokół siebie coś, co kiedyś w polityce amerykańskiej określano mianem „moralnej większości”. Próba udawania, że jest się znikąd, próba oparcia się wyłącznie na wizerunku – skończy się porażką. Wiatr jest zbyt silny, by stać w miejscu.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Cenzura społeczna?

Centrum Monitoringu Wolności Prasy stanęło w obronie Radia Maryja po tym, jak użytkownicy zgłaszali, że teksty promowane przez stację na Twitterze naruszają regulamin portalu. Pierwszy był poświęcony radnym Nowego Sącza zapowiadającym kroki prawne wobec środowiska LGBT za stworzenie „Atlasu nienawiści”. Drugi informował o konferencji w Bydgoszczy poświęconej współczesnym zagrożeniom kulturowym, m.in. ideologii gender. Kolejny przekazywał zapewnienia przewodniczącego rady miejskiej w Tuchowie, że nie wycofa się z rezolucji w sprawie powstrzymywania ideologii LGBT+. Ostatni był o zawieszeniu współpracy francuskiej gminy Saint-Jean-de-Braye z gminą Tuchów z powodu przyjęcia tej uchwały. Twitter nie stwierdził naruszenia zasad oraz obowiązujących przepisów prawa i nie podjął działań wobec zgłoszonych wpisów.

„CMWP SDP zwraca jednak na ten fakt uwagę, ponieważ jeszcze w ubiegłym roku nawet jeden taki wpis mógł skutkować zablokowaniem konta i brakiem możliwości dostępu do publikowanych na nim treści” – czytamy w piśmie sygnowanym przez dr Jolantę Hajdasz, szefową CMWP. Taka sytuacja spotkała m.in. „Tygodnik Solidarność”. „W październiku 2019 r. nasze konto udało się odblokować – mówił wówczas Cezary Krysztopa, zastępca redaktora naczelnego. – Nie podano szczegółów, więc nie wiem, czemu byliśmy zablokowani jak tego uniknąć w przyszłości. Mam wrażenie, że to forma korporacyjnej cenzury, która zmierza do budowania platform wpływu na opinię publiczną”.

Fundacja „Solidarna Wieś” uhonorowała abp. Henryka Hosera SAC za konsekwentne i wytrwałe nauczanie „kierowane zarówno do rolników, jak i ludzi władzy odpowiedzialnych za politykę rolną w Polsce”.

Nagroda dla abp. Henryka Hosera

tekst i zdjęcia Irena Świerdzewska

Kapituła Nagrody im. bp. Romana Andrzejewskiego, obradująca pod przewodnictwem bp. Artura Mizińskiego, postanowiła w osobie abp. Hosera uhonorować jednocześnie tradycję rodu Hoserów, zasłużonego dla rozwoju polskiego ogrodnictwa od 1844 r. Członkowie Kapituły przypomnieli, że Hoserowie rozwijali największe w Polsce gospodarstwo ogrodnicze, które „dotknęła komunistyczna grabież”.

Gala nagrody odbyła się 20 lutego w siedzibie Konferencji Episkopatu Polski, w Warszawie. Gości witał Sławomir Siwek, przewodniczący Rady Fundacji „Solidarna Wieś”. Obecni byli nuncjusz apostolski w Polsce abp Salvatore Pennacchio, metropolita warszawski kard. Kazimierz Nycz, ordynariusz warszawsko-praski bp Romuald Kamiński, metropolita białostocki abp Tadeusz Wojda SAC, bp Adrian Galbas SAC z diecezji ełckiej, ordynariusz łowicki bp Andrzej Dziuba, członkowie Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego z prowincjałem ks. Zenonem Hanasem SAC, ministrowie, parlamentarzyści, samorządowcy, laureaci poprzednich edycji nagrody i rodzina laureata. Listy gra-

tulacyjne nadesłali prezydent Andrzej Duda, przewodniczący KEP abp. Stanisław Gądecki, marszałek sejmu Elżbieta Witek, premier Mateusz Morawiecki, prezes PiS Jarosław Kaczyński i wojewoda mazowiecki Konstanty Radziwiłł.

W laudacji varsavianista i dziennikarz Piotr Otrębski przypomniał, że abp Hoser jest reprezentantem czwartej generacji warszawskiego rodu Hoserów, słynnych i zasłużonych ogrodników. – Cebula Wolska, marchew Lenka, rabarbar Wczesny (lub Wielki, jak też słyszałem) Hoser – oto tylko część plonów założonej w połowie XIX w. w Warszawie firmy ogrodniczej Bracia Hoser, specjalizującej się w hodowli warzyw, owoców, kwiatów oraz drzew, a Bolesław Prus pisał w „Lalce” o kwiatkach dostarczanych przez rodzinę Hoserów na kwestę wielkanocną – powiedział. Przypominając barwną historię rodu, zwrócił uwagę, że ogród Hoserów wraz z willą był w sierpniu 1944 r. punktem zaopatrzenia dla oddziałów AK. Po wojnie odepiano na jego terenie dokumenty i broń, której powstańcy nie zdołali wykorzystać. – Hoser to zatem niezłomność, tradycja i marka – podsumował.

Statuetkę z kłosami zbóż wręczył laureatowi kard. Nycz. Wymieniając szereg jego zasług, podkreślił, że istota nagrody przenika wszystkie obszary jego życia: okres rodzinny, wojenny, czas formacji, pracy jako lekarz, ćwierć wieku pracy misyjnej w Afryce, pracy dla Kościoła powszechnego, w tym obecnej roli wizytatora w Medjugorju.

– Zwracając się do rolników, już jako biskup, uświadamiałem że są nośnikami wolności i polskości – powiedział abp Hoser. Dziękując za nagrodę, barwnie opowiedział o swoich związkach z ogrodnictwem, dzieciństwie i młodości.

twem, dzieciństwie i młodości. W rodzinnym majątku, gdzie pomagał w pracy, czy praktykach zagranicznych (pełen tekst wystąpienia na s. 42-43).

Na uroczystości przybyli bliscy abp. Hosera. – Ksiądz arcybiskup, odwiedzając nas, kibicuje pozytywnym zmianom w gospodarstwie. Produkuje my wierzby miniaturowe, trawy ozdobne, bambusy mrozoodporne, drzewa owocowe – mówi Wojciech Hoser, prowadzący założoną przez przodków laureata Szkołę Żbikowską.

– Nasza posesja sąsiaduje z gospodarstwem rodziny, z którą łączą nas relacje od wielu lat. Abp Hoser, kiedy jako chłopiec mieszkał w Żbikowie, przychodził do naszej

kaplicy i służył jako ministrant. Rosną u nas lipy i inne drzewa ze szkółki Hoserów – zdradza s. Jadwiga Wysocka, westiarka.

Dotychczasowymi laureatami nagrody są: prof. Andrzej Stelmachowski, prof. Maria J. Radomska, kard. Józef Glemp, ks. Bogusław Bijak, bp Alojzy Orszulik SAC, dr Maria J. Stolzmann, dr Barbara Fedyszak-Radziejowska, Roman Kluska, Josef Rottenbacher, abp Józef Michalik, prof. dr. hab. Alojzy Szymański, o. dr. Stanisław Jaromi OFM-Conv, ks. Kazimierz Kaczor, prof. dr hab. Jacek Hilszczański, Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze”.

Podczas uroczystości wręczono także stypendium, które Fundacja przyznaje zdolnym uczniom z małych miejscowości. Na rok 2019/2020 otrzymał je Igor Deptulski z Bądkowa, uczeń II klasy licealnej Zespołu Szkół Katolickich im. Jana Długosza we Włocławku. – Harcerz, muzyk i filmowiec, gra na pianinie i organach. Już w gimnazjum nakręcił krótki film na konkurs IPN „Niezwykłości 1918-2018” – wyliczał Sławomir Siwek. – Stypendium bardzo pomogło mi w rozwijaniu pasji, przede wszystkim z dziedziny historii, gry na fortepianie i muzyki kościelnej – dziękował Igor Deptulski, który jest 29. stypendystą Fundacji.

Prezydent USA Donald Trump zaprezentował nowy plan pokojowy dla Bliskiego Wschodu. Swoje pomysły szczegółowo uzgadniał z izraelskimi władzami i opozycją, ale z drugą stroną konfliktu, nie rozmawiał.

Zgodnie z tym projektem, Palestyńczycy mają otrzymać 70 proc. terytorium Zachodniego Brzegu Jordanu, a nowo utworzone, niepodległe państwo palestyńskie pozostanie pod kontrolą Izraela. Trump twierdzi, że jego pomysł jest korzystny i dla Izraelczyków, i dla Palestyńczyków. „Mamy poparcie premiera [Izraela], mamy poparcie innych [izraelskich] partii i uważamy, że ostatecznie uzyskamy też poparcie Palestyńczyków” – powiedział dziennikarzom.

JAKA PALESTYNA?

Czołowi dyplomaci palestyńscy dowodzą, że Stany Zjednoczone nie mogą już liczyć na rolę rozjemcy czy pośrednika między zwaśnionymi narodami. Plan Trumpa „nie przejdzie” – oznajmił stanowczo prezydent Autonomii Palestyńskiej Mahmud Abbas.

dza, a Palestyńczycy twierdzą, że jest ona okupowana. Poza Zachodnim Brzegiem, Strefą Gazy i Jerozolimą – w Libanie, Syrii i Jordanii – żyje kilka milionów uchodźców palestyńskich, którzy musieli opuścić swoje domy podczas kolejnych wojen, a także ich dzieci. Część z nich mieszka w obozach, w fatalnych warunkach. Palestyńczycy chcą mieć własne państwo co najmniej w granicach dzisiejszej Autonomii – po usunięciu izraelskich osiedli na Zachodnim Brzegu – oczywiście ze wschodnią Jerozolimą.

Tymczasem jeszcze przed ujawnieniem

Obok Izraela ma istnieć też Palestyna, choć o rozmiarach mniejszych, niż proponowano to w przeszłości. W 2000 r. Bill Clinton sugerował przejście przez Palestyńczyków 94-96 proc. zajmowanych przez nich ziem, teraz jest mowa o 70 proc. Jak pisała w swej analizie Fundacja Carnegie, „Palestyna (...) ma być państwem jedynie z nazwy. Izrael będzie kontrolować jej granice, przestrzeń powietrzną, politykę zagraniczną i bezpieczeństwo. W Jerozolimie plan dopuszcza istnienie swego rodzaju palestyńskich enklaw w kilku zewnętrznych dzielnicach Wschod-

Premier Izraela Benjamin Netanyahu z merem Jerozolimy planuje osiedle mieszkaniowe

fot. PAP/EPA/Debbie Hill/Pool

Dla kogo ten plan?

Piotr Kościński

Żeby przyjrzeć się nowemu planowi, trzeba zastanowić się, jaka jest obecna sytuacja na Bliskim Wschodzie. Po kolejnych wojnach izraelsko-arabskich i powstaniach palestyńskich, tzw. intifadach, panuje tam „zbrojny pokój” – czyli co prawda wojny nie ma, ale sytuacja jest skrajnie niepewna.

Na Zachodnim Brzegu Jordanu działa Autonomia Palestyńska, która w 2013 r. uznała się za niepodległe państwo. Palestyńczycy kontrolują większość tego terytorium. Z kolei Strefa Gazy, choć formalnie jest częścią Autonomii, pozostaje pod kontrolą organizacji Hamas, przez wiele krajów określanej mianem terrorystycznej. Jerozolima jest uznawana przez Izrael za stolicę, ale ONZ z tym się nie zga-

szczegółów izraelskie media określiły nowy plan Trumpa jako „najhojniejszą propozycję, jaką kiedykolwiek przedstawiono Izraelowi”, dowodząc, że utoruje on temu państwu drogę do formalnego anektowania praktycznie wszystkich osiedli na Zachodnim Brzegu, które Izrael zbudował i kontrolował od czasów wojny sześciodniowej w 1967 r.; przekaze Izraelowi pełną suwerenność nad Jerozolimą i nie przewiduje powrotu uchodźców palestyńskich.

Amerykański prezydent twierdził, iż są to „spekulacje”, ale wieści okazały się prawdziwe. „Palestyńczycy ani Izraelczycy nie zostaną wysiedleni z domów” – oznajmił Trump, co oznacza, iż izraelskie osiedla będą istnieć nadal.

niej Jerozolimy, przy założeniu, że miasto pozostanie niepodzielną stolicą Izraela. To wszystko uzależnione jest od konkretnych działań Palestyńczyków. Mają m.in. rozbroić Hamas, Islamski Dżihad, a także całą Palestynę. Ponadto wprowadzą zasady dobrego zarządzania, uznają Izrael jako państwo żydowskie – i tylko wtedy możliwe będzie powstanie ich niby-państwa”.

Trump proponuje też wsparcie finansowe: 26 mld dolarów w formie kredytów, 13,5 mld grantów i 11 mld inwestycji prywatnych. Większość ma zostać wydana na Zachodnim Brzegu i w Gazie.

NIE PIERWSZY RAZ

Pismo „Foreign Policy” dowodzi przy tym, że propozycja Trumpa uderzająco przypomina plan ogłoszony ponad 40 lat temu, w 1979 r. Wtedy Światowa Organizacja Sy-

Na tym samym terytorium usiłują żyć dwa narody: Palestyńczycy i Żydzi.

jonistyczna opublikowała projekt dotyczący budowy żydowskich osiedli na Zachodnim Brzegu. Był on zgodny z propozycjami ówczesnego ministra rolnictwa Ariela Szarona, dotyczącymi rozszerzenia żydowskiego osadnictwa, realizowanymi bardzo usilnie przez kolejne izraelskie rządy, które, sprzyjając budowie osiedli, rozmieściły 640 tys. osadników na kluczowych obszarach całego Zachodniego Brzegu.

Oba plany za punkt numer jeden uznają stałą kontrolę Izraela nad Zachodnim Brzegiem. Jak to ujęli Trump i jego do-

ją jednocześnie żyć dwa narody – Palestyńczycy oraz Żydzi. Na terytorium Izraela i ziem okupowanych żyje ponad 6,5 mln Żydów. W Palestynie mieszka 4,8 mln Palestyńczyków, na terytorium Izraela jest ich 1,9 mln, do tego należy doliczyć uchodźców: pół miliona w Syrii, drugie tyle w Libanie, ponad 2 mln w Jordanii. Chcieliby do siebie wrócić, ale jak to zrobić?

Większość prób porozumienia kończyła się niczym. W latach 1993-1995 trwały tajne rozmowy w Oslo; efektem była zgoda Izraela na palestyński samorząd. W roku

Arabskich. Jej 22 członków jednomyślnie plan odrzuciło. Powody są jasne: proponowane państwo palestyńskie nie byłoby samodzielne, a Jerozolima pozostałaby izraelska. Z podobnych powodów bardzo krytycznie o planie wypowiedziała się Organizacja Współpracy Islamskiej. MSZ Iranu Dżawad Zarif stwierdził, że plan jest „marzeniem sennym zbankrutowanego dewelopera mieszkaniowego” i „koszmarem sennym dla regionu i dla świata”.

Jednak niektóre z państw arabskich zareagowały bardzo ostrożnie. Do dialogu izraelsko-palestyńskiego wezwał Egipt, Maroko oświadczyło, że „docenia” amerykańskie starania, podobnie stwierdzili przedstawiciele Arabii Saudyjskiej. Zjednoczone Emiraty Arabskie uznały plan za „dobry punkt startu” do dalszych rozmów.

Unia Europejska jako całość podeszła do planu krytycznie. Szef unijnej dyplomacji Josep Borrell stwierdził, że jest on niezgodny z „parametrami uzgodnionymi na szczycie międzynarodowym” i że „kroki w kierunku aneksji [ziem palestyńskich], jeśli zostaną wdrożone, nie mogą przejść bez żadnej reakcji”. Ale UE będzie jeszcze zastanawiać się, jakie oficjalne stanowisko przyjąć. Oddzielnie wypowiedziały się m. in. Francja – która zapowiedziała „przestudiowanie planu” (Emmanuel Macron podkreślił, że muszą istnieć dwa państwa, czyli Palestyna obok Izraela), oraz Wielka Brytania – dość krytycznie.

Najważniejsza jest jednak reakcja ze strony Palestyńczyków. Prezydent Autonomii Palestyńskiej Mahmud stanowczo odrzucił plan, określając go jako nielegalną i jednostronną propozycję, będącą swoistą nagrodą dla Izraela za dziesięciolecie okupacji i przekształcającą jego kraj w „szwajcarski ser” poprzetykany izraelskimi osadami. W przemówieniu w Radzie Bezpieczeństwa Abbas stwierdził, że propozycja Trumpa nigdy nie zostanie wzięta pod uwagę, nawet jako podstawa do ożywienia negocjacji między Izraelem a Palestyńczykami.

Warto przy tym zauważyć, że w najnowszym badaniu opinii publicznej 94 proc. Palestyńczyków odrzuca projekt. A 84 proc. chce wycofania uznania Państwa Izrael.

Amerykański prezydent na pewno pragnie osiągnąć sukces. Realizacja jego planu pokojowego – w opublikowanym przez Białe Dom dokumentie wszędzie jest mowa o „planie Trumpa” – byłaby wielkim osiągnięciem. Tak naprawdę jednak sukcesem będzie, jeśli sam projekt nie tylko nie doprowadzi do nowych walk, ale stanie się początkiem dyskusji Izraelczyków i Palestyńczyków.

Lekcja palestyńskich dzieci, którym władze izraelskie właśnie odebrały barak szkolny

radca – zarazem jego zięć – Jared Kushner: „państwo Izrael będzie szczególnie odpowiedzialne za bezpieczeństwo państwa palestyńskiego”. A Matitjahu Drobles, pochodzący z Warszawy izraelski polityk i autor planu sprzed 40 lat, mówił: „nie ma cienia wątpliwości co do naszego zamiaru utrzymania stałej kontroli nad terytorium Judei i Samarii”. Wskazując na potrzebę ustanowienia wschodniej granicy Izraela wzdłuż rzeki Jordan, plan Trumpa – opracowany przez zespół pod kierownictwem Kushnera – uzasadnia stałą kontrolę Izraela nad Doliną Jordanu istnieniem wysokiej, liczącej ponad 1200 m „fizycznej bariery przed atakiem ze wschodu”, czyli stromych zboczy wzgórz. Siły izraelskie rozmieszczone wzdłuż wschodnich zboczy na Zachodnim Brzegu mogą powstrzymać większą liczebną armię, dopóki Izrael nie zakończy mobilizacji całości swoich wojsk.

Planów pokojowych dla Izraelczyków i Palestyńczyków było już sporo. Każdy z nich usiłował przezwyciężyć zasadniczy problem: na tym samym terytorium usiłu-

2000 prezydent USA Bill Clinton doprowadził do spotkania przywódcy Palestyńczyków Jasera Arafata i premiera Izraela Ehuda Baraka w Camp David. Nie osiągnięto zgody. W 2002-2003 r. kolejny prezydent USA George W. Bush wezwał do

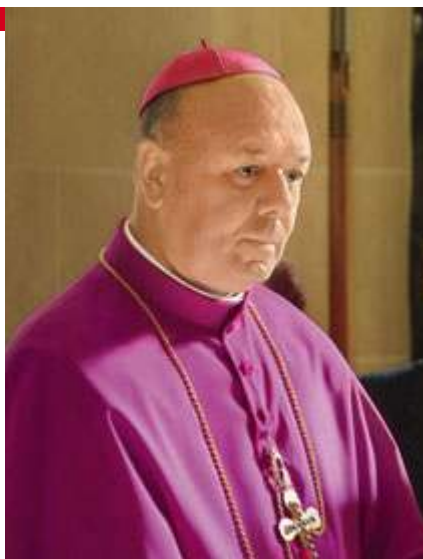
powstania państwa palestyńskiego, żyjącego w zgodzie z Izraelem. Stworzona została „mapa drogowa”, by to osiągnąć. Kolejny szczyt w 2007 r. w Annapolis (Bush, prezydent Autonomii Palestyńskiej Mahmud Abbas i premier Ehud Olmert) nie doprowadził do niczego. W 2009 r. pre-

mier Benjamin Netanjahu oficjalnie zgodził się na powstanie zdemilitaryzowanego państwa palestyńskiego. Kolejne rozmowy miały miejsce w 2010, 2013 i 2014 r. Wszystkie te wydarzenia przedzielone były okresami mniejszego lub większego napięcia albo otwartych działań zbrojnych.

OCZYWISTE REAKCJE

Po opublikowaniu propozycji amerykańskiego prezydenta było od razu oczywiste, kto udzieli mu poparcia, a kto nie. Bardzo szybko zareagowała Liga Państw

Plan Trumpa „nie przejdzie” – oznajmił prezydent Autonomii Palestyńskiej.

Z sekretów WATYKANU

Z **abp. Sergiem Paganem**,
prefektem Apostolskiego Archiwum Watykańskiego,
do niedawna Tajnego Archiwum Watykańskiego,
rozmawia Anna Artymiak

Dlaczego Archiwum zmieniło nazwę?

Stało się tak z inicjatywy samego Ojca Świętego Franciszka, który od kilku lat otrzymywał sygnały od różnych osób, że słowo „tajne” w zestawieniu z Archiwum Watykańskim może być w dzisiejszych czasach źle rozumiane. Sugerowało to sektor ściśle zastrzeżony, do którego nikt nie może mieć wglądu, co nie jest prawdą. Ojciec Święty postanowił powrócić do dawnej nazwy *Apostolicum*, którą nosiło Archiwum Watykańskie przez krótki okres na początku swego istnienia. Archiwum, założone przez Pawła V ok. 1610-1611, początkowo nazywało się *Archiwum Novum*, następnie *Secretum*, ale kilka dekad później także *Apostolicum*. Zatem papież przywrócił termin, który jest dużo bardziej zrozumiały i rozwiewa wszystkie niejasności współczesnego języka.

Co znajdziemy na osiemdziesięciu kilometrach półek?

Teraz jest ich 85, zbliżamy się już do 86 km. Są tam wszystkie dokumenty związane z kierowaniem Kościołem powszechnym, jakie papież i Kuria Rzymska, która mu służy w tym zadaniu, wprowadzili w życie poprzez wszystkie stulecia, począwszy od roku 1000. Niestety, to, co było wcześniej, prawie wszystko zostało stracone. Mamy więc w posiadaniu nie tylko akta dotyczące magisterium czy kierowania Kościołem, ale także dotyczące kontaktów z biskupami, instytucjami, przedstawicielami władz cywilnych, dotyczące misji, liturgii czy posługi duszpasterskiej – wszystko, co każdy papież robi jako najwyższy pasterz Kościoła.

Pozostaną jednak dokumenty całkowicie zastrzeżone?

Decyzja odnośnie do Archiwów Stolicy Świętej, podpisana przez Jana Pawła II na krótko przed jego śmiercią, stanowi, podobnie jak w innych państwach, że niektóre materiały nie są udostępniane, zawsze ze względu na dobre imię osób. Dotyczy to dokumentacji np. związanej z procesami małżeńskimi czy wyłaniania nowych biskupów. Są tam teczki, tzw. „teczki osobiste”. Oczywiście są także dokumenty z konklawe.

Czy istnieją inne archiwa?

Apostolskie Archiwum Watykańskie nie ma miejsca na cały materiał pochodzący ze wszystkich kongregacji. Papież już wcześniej zezwolił, aby niektóre kongregacje zachowały dokumenty przy sobie, zamiast przysyłać je do nas. Mamy dziś oddzielne archiwa, w pewien sposób ze sobą połączone, podlegające temu samemu

prawu, z których największe i historycznie najbardziej interesujące to Archiwa: Świętego Oficjum, dziś Kongregacji Nauki i Wiary, Drugiej Sekcji Sekretariatu Stanu, Kongregacji Krzewienia Wiary, Kongregacji Kościołów Wschodnich, Penitencjarii Watykańskiej i Fabryki św. Piotra.

Jaka jest rola Archiwum?

Archiwum swoim bogactwem, świadectwem i pamięcią historyczną minionych wieków służy przede wszystkim papieżowi i jego Kurii. Kongregacje także potrzebują naszych dokumentów przy podejmowaniu nowych kroków, np. przy tworzeniu, podziale czy łączeniu nowych diecezji, nominacji biskupiej czy delegata papieskiego itd. Jednocześnie Archiwum służy nauce, przyciąga badaczy z całego świata. Pod warunkiem, że są dyplomowani-

mi naukowcami, mogą w pełnej wolności studiować nasze dokumenty i przygotowywać publikacje. Pierwszymi badaczami za czasów Leona XIII byli, zrzeszeni w tzw. *expeditio polonica*, Polacy, którzy przybyli do Rzymu zaraz po otwarciu, aby skorzystać z okazji i zobaczyć, co może służyć historii Polski. Przestudowali i opublikowali liczne sprawozdania, książki i dokumenty. Podobnie do sprawy podeszli Włosi, Francuzi. Niemcy byli jed-

Fragment archiwum
w Kongregacji
Ewangelizacji Narodów

nymi z pierwszych badaczy naszego Archiwum. Potem dołączyli Belgowie, a następnie przedstawiciele innych narodowości europejskich. Dzisiaj licznie przyjeżdżają np. badacze z Ameryki Łacińskiej. Za-

czynają pojawiać się coraz częściej Azjaci. Z całą pewnością można nazwać nasze Archiwum światowym, gdyż służy kulturze całego świata.

Kiedy Leon XIII otwierał dostęp do Archiwum, istniały tylko cztery nuncjatury: trzech księstw włoskich i w Warszawie. Jakie fakty dotyczą Polski?

Archiwalia z nuncjatury w Polsce są jednymi z najstarszych i najbogatszych. Bardzo często studiowane przez polskich naukowców, i nie tylko, owocują licznymi publikacjami. Relacje między Stolicą Świętą a Polską były zawsze wyjątkowe, bezpośrednie, raz pozytywne, innym razem złożone – zależnie od rządów.

Mocno wyczekiwane nowe otwarcie – już 2 marca – to udostępnienie reszty archiwaliów pontyfikatu Piusa XII. Jak do tego doszło?

W tym celu pracowaliśmy co najmniej 14 lat. Chociażby uporządkowanie archiwaliów dotyczących nuncjatur – miały tylko spis zawartości, ale dziś to naukowcom nie wystarcza, trzeba było sporządzić spis inwentarza bardziej analityczny, i to kosztowało wiele pracy. Musieliśmy poprosić

Ile napłynęło próśb o udostępnienie materiałów?

Przewiduje się od 2 marca obecność 60 naukowców dziennie, więcej osób nie możemy przyjąć. Na początku jest dużo zainteresowania, wiele próśb. Kiedy ci wy-czerpią swoją ciekawość, wszystko ucicha. Przewiduję, że wielkie poruszenie wokół Piusa XII potrwa kilka miesięcy. Po czym, kiedy okaże się, że dokumentacja jest obszerna i bardzo złożona, że analiza wymaga wielu lat, duża część ciekawskich zniknie i pozostaną historycy prawdziwi, poważni. Osoby naprawdę zainteresowane pisaniem historii wiedzą, że tu nie znajduje się sensacji, nie ma tajemnic do odkrycia, że nie przychodzi się do archiwum na tydzień, żeby opublikować książkę. Tu potrzeba spędzić lata, każdego dnia z cierpliwością, inteligencją i naturalnie z pomocą – na ile możemy – naszego personelu.

Dochodzi konieczność znajomości języków...

Nie tylko, ale również umiejętność czytania pisma odręcznego, ponieważ mamy do czynienia z notatkami osobistymi. Pius XII bardzo lubił łacinę, stąd dokumenty oficjalne są często po łacinie, także protokoły; sprawozdania lub depesze z różnych państw, np. z Polski, nuncjusz mógł pisać po włosku, ale już biskup zazwyczaj pisał po łacinie. Trzeba być dobrze przygotowanym, by korzystać z naszego Archiwum.

Czy mógłby Ksiądz Arcybiskup przedstawić swoich współpracowników?

Jestem dumny z mojego zespołu – są to archiwiści, pisarze, asystenci, naukowo najbardziej wykwalifikowani, wybierani spośród osób z dyplomem z historii oraz paleografii i dyplomatyki, posługujących się trzema językami nowożytnymi. Zdobywają doświadczenie na miejscu, pracując bezpośrednio nad dokumentami. Wydają różne publikacje, pracując dużo nad źródłami w wielu aspektach. Nie należy zapominać, że Archiwum Watykańskie 2 marca będzie otwarte nie tylko dla badaczy życia Piusa XII, ale dla wszystkich, i jest otwarte na wszystkie badania historyczne. Dlatego musimy przygotować także dokumenty, spisy inwentarza, kartoteki dotyczące średniowiecza. Mamy niektóre źródła średniowieczne Kamery Apostolskiej, których obszary wciąż jeszcze nie są zbadane.

Jaka jest praktyka otwierania źródła?

Reguły ustala papież. Archiwum należy do niego, to papież decyduje, kiedy

otworzyć dany pontyfikat. Naturalnie, papież zawsze pyta przełożonych Archiwum, czy są gotowi. Ale my tylko możemy wyrazić swoje zdanie. Kiedy papież otwiera coś nowego, z reguły otwiera cały pontyfikat. A przecież Archiwum rozrasta się nieustannie, ponieważ już mamy materiał z czasów Jana XXIII, Pawła VI i Jana Pawła II. Nie otrzymaliśmy jeszcze czasu Benedykta XVI, ale niedługo i to zostanie przekazane.

Co jest najbardziej fascynujące w Archiwum?

Wszystko! Nigdy nie różnicuję dokumentów na ważne lub nie, nawet te najzwyklejsze są czasami bardziej poruszające niż inne. Na przykład prośba o zapomogę od biednej rodziny, którą niedawno przeczytałem – by poprzestać na Piusie XII. Chora, leżąca, mająca pięcioro dzieci matka, której mąż z zawodu jest stolarzem tu w Rzymie, zatem o skromnym dochodzie, prosi o pomoc papieża. Papież pisze do proboszcza, który odpowiada, że rodzina żyje w dużo gorszych warunkach, niż to

przedstawiła. Papież wspomaga rodzinę, przekazuje pewną sumę pieniędzy i prosi proboszcza, by informował go każdego miesiąca, czego potrzeba tej rodzinie. Takich dzieł Pius XII dokonał miliony. Wy różnił się dobroczynnością bezkresną, morze pieniędzy wyszło z Watykanu, by pomóc wszystkim, niezależnie od ich rasy czy religii. To są dokumenty bardzo proste, pokorne. Wyobraźmy sobie, że często biedni ludzie nawet nie wiedzieli, do kogo się zwracali, nie pisali do Ojca Świętego Piusa XII, ale do księdza Piusa XII! Teraz naukowcy będą mieć wiele do przejrzenia, jeśli zechcą być obiektywni i uczciwi. Wiemy, że Ameryka finansowała wiele, wiemy, że papież otrzymywał bardzo liczne ofiary na świętopietrze lub na własne, prywatne fundusze. Wiemy, że dysponował funduszem zwanym od jego imienia „Pio XII”, innym, zwanym „Żydzi”, na które środki były zbierane ze wszystkich stron. To, co wpływało, papież wydawał na dzieła miłosierdzia. Chodziło oczywiście o miliony lirów, co miesiąc. Myślę, że to składa się na wielkość tego papieża. Urodził się i zmarł w skromności, bardzo ubogi. Nie dbał o siebie prywatnie, nosił zdarte buty, jadł mało. Wszystko oddawał potrzebującym i Kościołowi. To wielkie dzieło, którego dokonał Pius XII, na pewno będzie odkrywane przez lata. Wierzę w to i mam taką nadzieję.

fol. xh2

o pomoc naszych absolwentów ze Szkoły Paleograficznej. Do tego jeszcze ogromny zbiór z Sekretariatu Stanu, części kongregacji, które znajdują się u nas, wizyt *ad limina* biskupów z całego świata.

Marek Jurek

Na procesach bywałem od prawie 40 lat. To była nieodłączna część działalności opozycyjnej w PRL, ale i jest – niestety – częścią sporów politycznych w wolnym państwie. Jednak po raz pierwszy w wolnej Polsce uczestniczyłem w ubiegłym tygodniu już nie w sporze sądowym, ale w procesie politycznym. Bo jak inaczej nazwać proces, w którym polityk, była minister, chce wykorzystać sąd przeciw krytyce ze strony stowarzyszenia społecznego?

I – dla wyjaśnienia – nie jest to w tym wypadku kwestia indywidualnego przezwrażliwienia. Proces, który Małgorzata Fuszara, minister równouprawnienia w rządach Donalda Tuska i Ewy Kopacz, wytoczyła Stowarzyszeniu Rodzin Wielodzietnych, to tylko pierwsza z serii najzupełniej analogicznych spraw, mających dokładnie ten sam przedmiot, wytoczonych przede wszystkim przez środowiska politycznego ruchu homoseksualnego Stowarzyszeniu Rodzin Wielodzietnych Warszawy i Mazowsza. Nota bene, jednym z oskarżonych jest pracownik kolportażu tygodnika „Idziemy”, pan Waldemar Wasiewicz.

Cztery lata temu SRWiM wystosowało pismo do szkół warszawskich, do ich dyrekcji, ciał pedagogicznych i rodziców, w sprawie „edukacji antydyskryminacyjnej”. Pismo przestrzegało przed współpracą z organizacjami, które powołując się na ową „edukację” i „kodeksy równego traktowania”, starają się uzyskać bezpośredni wpływ na szkolne wychowanie dzieci. Wielo-

dzietni zwracali uwagę, że deklarowana w tych kodeksach „walka z dyskryminacją ze względu na »orientację seksualną« otwiera szkołę na wizyty LGBTQ i wielorakie działania mające na celu zaburzanie seksualności dzieci i młodzieży”. Pismo

chowawczych praw rodzinny.

Pod tym względem sprawa ta bardzo przypomina procesy polityczne w PRL lat 70. Wówczas nie było procesów o kolportaż opozycyjnych ulotek. Gdzieżby tam; jedynie – o zaśmieca-

Wielodzietni przed sądem

fot. Wanda Cokkiewicz

Członkowie Stowarzyszenia na Marszu dla Życia

apelowało „o ostrożność w wyborze podręczników i projektów w kontekście tematyki LGBTQ” i o niewprowadzanie do szkolnych kodeksów równościowych „odniesień do równouprawnienia ze względu na orientację i tożsamość seksualną, jak to uczyniono już w niektórych szkołach”.

Wielodzietni apelowali do szkół jedynie „o ostrożność”, i taki właśnie skromny apel stał się powodem serii procesów wytoczonych Stowarzyszeniu m. in. przez Kampanię Przeciw Homofobii, Fundację na rzecz Różnorodności Społecznej i oczywiście samą minister Fuszarę. Oficjalnym powodem jednak nie jest treść apelu, trudno atakować wprost działania na rzecz potwierdzonych w konstytucji (w artykułach 45, 48 i szczególnie 72) wy-

nie miasta. Nikt również nie szedł do aresztu za przeprowadzenie manifestacji, ale za to, że przeprowadził ją bez właściwego – i niemożliwego! – zezwolenia. I tak dalej. Podobnie w tym wypadku. Inicjatorzy procesów przeciw SRWiM zarzucili mu, że w uzasadnieniu apelu przytoczono bez ich zgody ich działania publicz-

Autorzy ataków na Wielodzietnych chcą ustanowić zakaz krytyki działalności genderowej.

ne. Przedstawili je jako „dobra osobiste”, żądając ochrony swoich przedsięwzięć i poglądów publicznych przed krytyką, niczym prawa do nienaruszalności spokoju domowe-

go. Na czym np. polegać ma krzywda minister Fuszary? Inkryminowany fragment apelu przytoczę bez skrótów, w całości:

„Praktyka pokazuje, że realizowana obecnie polityka/edukacja antydyskryminacyjna i ideologia LGBTQ

są nierozłączne. Np. w Rektorskiej Komisji ds. Przeciwdziałania *Dyskryminacji* na Uniwersytecie Warszawskim czterech spośród pięciu członków było zwolennikami/specjalistami *teorii queer*. Co więcej, zasiadająca w tej komisji specjalistka i promotorka teorii queer *Małgorzata Fuszara* była w poprzednim rządzie »ministrem ds. antydyskryminacji«, to jest pełnomocnikiem ds. równego traktowania” (podkr. moje – mj).

Tego – według minister Fuszary – nie tylko nie wolno krytykować, o tym w ogóle nie wolno pisać. Można zrozumieć jej motyw. Minister Fuszara, która była rządowym wnioskodawcą przyjęcia genderowej konwencji stambulskiej, zasiada w „apolitycznej” i „autonomicznej” rektorskiej Komisji Antydyskryminacyjnej UW. Czy zasiada tam ktoś z pracowników naukowych, kto jako polityk (albo choćby zabierając głos w debacie publicznej) występował przeciw ratyfikacji tejże konwencji, która miała przeciwników nawet w rządzie Tuska i w ówczesnej koalicji, nie mówiąc już o głosującej przeciw opozycji? Wystarczy odpowiedzieć na to pytanie, by zrozumieć, dlaczego spokojna uwaga Wielodzietnych na temat społecznej reprezentatywności organów „antydyskryminacyjnych” wywołuje taką chęć uruchomienia sądowych represji przeciw przytoczeniu tej oczywistej prawdy.

Minister Fuszara i autorzy równoległych ataków na Stowarzyszenie Wielodzietnych chcą ustanowić faktyczny zakaz krytyki swojej genderowej działalności. Co więcej, atakują konkretną obronę potwierdzonych w Konstytucji Rzeczypospolitej, ale także w unijnej Karcie Praw, wychowawczych praw rodziny. Ciąg dalszy, niestety, nastąpi.

Czytaj także wywiad z Waldemarem Wasiewiczem na s.4

Lekarstwo na nudę

ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski

Jest pięć rodzajów nudy. Nuda obojętna – towarzyszy jej stan relaksu i wycofania. Nuda regulacyjna – niesie potrzebę rozproszenia uwagi, przerwy. Nuda badawcza – duży stopień aktywnego poszukiwania zmiany. Nuda reagująca – mocna potrzeba poszukiwania alternatyw. I nuda apatyczna – bardzo nieprzyjemna, związana z poczuciem bezsilności, nastrojem depresyjnym i silnym natężeniem niechęci do wszystkiego. Naukowcy ustalili, że poszczególni ludzie mają zwykle skłonność do doświadczania tylko jednego rodzaju nudy.

Nuda apatyczna nie jest nudą przejściową, ale zwykłym stanem umysłu. To stan tych ludzi, którzy w wieku dwudziestu lat mówią, że widzieli już wszystko i że wszystko ich nudzi. Siedzą przed telewizorem, ciągle przełączają się z jednego kanału na drugi, a w ostateczności nie dowiadują się, co się dzieje na którymkolwiek z nich. Tak samo z komórką: sprawdzają Facebook, YouTube, Instagram... Stają się coraz bardziej leniwi i tym samym znudzeni. To prowadzi do utraty zdolności do rozrywki. Przepusz-

czają godziny, nie znajdując niczego, co mogłoby wzbudzić ich zainteresowanie. Twierdzą, że każdy dzień jest taki sam, że wszystko ich męczy. Mają już dość tego, co złe, a także tego, co dobre.

Nuda apatyczna nie może być zwalczana rozrywką czy zabawą. Chwilowa przyjemność usuwa liście smutku, ale nie wyrwa jego korzenia. Tylko na moment wyprowadza z przygnębienia. Nuda apatyczna jest trudna do wyleczenia. Na tę chorobę duszy są tradycyjne stare leki: praca i skupienie na szczegółach. Te środki zaradcze można stosować tylko w niewielkich dawkach, w formie ziarna. Trzeba być cierpliwym, bo na początku poprawa jest niewidoczna, ale z czasem zasiane ziarno rośnie i kwitnie, przynosząc radość z życia.

Nuda nie zależy od stanu posiadania.

Nuda nie zależy od stanu posiadania. Nudzą się ci, którzy klepią biedę, ale ci, którzy posiadają wiele, nudzą się jeszcze bardziej. Sposobem na rozwiązanie globalnego problemu nudy jest zakochanie się w zadaniu, które zajmuje większość naszego czasu. Kto z pasją podchodzi do swych obowiązków, ten raczej nie zna nudy. Praca jest jednym z najlepszych pedagogów charakteru. Uczy panować nad sobą, wytrwać, temperować ducha i zapomnieć o wielu głupotach. Tu też się mieści odkrycie wartości drobnych spraw. Urok konkretnego zadania kryje się za radością z dobrego wykończenia, dbałością o szczegóły, które czynią naszą pracę prawdziwą przysługą dla innych. A gdy się pojawi zainteresowaniem bliźnim... to nie może być już nudy!

1

Pytania o Jeana Vaniera

Barbara
Sułek-Kowalska

Na całym świecie ludzie płakali, kiedy

7 maja 2019 r. umarł Jean Vanier, twórca wielkich wspólnot L'Arche oraz Wiara i Światło, człowiek wielkiej duchowości, filozof, pisarz, przyjaciel osób niepełnosprawnych intelektualnie. – Teraz umarł po raz drugi – powiedziała mi w niedzielę 23 lutego jedna z osób, dla których Jean Vanier był nauczycielem i autorytetem – i jest to strata znacznie cięższa niż dziewięć miesięcy temu.

Jean Vanier (1928-2019), który w młodości porzucił wspaniałe zapowiadającą się karierę oficera marynarki, był uważany za jednego z najbardziej znanych w naszych czasach świadków

Chrystusa. I wielokrotnie gościł w Polsce, gdzie licznie wydawano jego książki. Miał tutaj przyjaciół, wychowanków, uczniów, naśladowców.

W to niedzielne popołudnie rozdzwoniły się telefony strwożonych ludzi. Dzielił się szokiem i bólem spowodowanym wiadomością, jaką dzień wcześniej podały katolickie agencje: że liderzy Międzynarodowej Federacji Wspólnot L'Arche przestali do wszystkich wspólnot L'Arche w 38 krajach świata list, w którym ujawnili – po przeprowadzeniu niezależnych badań – że sześć kobiet zeznało, iż „Jean Vanier inicjował z nimi zachowania seksualne, zazwyczaj w kontekście towarzyszenia duchowego, na skutek których niektórzy z nich poczuły się bardzo głęboko zranione. Wskazują one na głęboki kontrolują-

cy psychologiczny i duchowy wpływ, jaki Jean Vanier wywierał na nie oraz ujawniają, że jego zachowanie było zastosowaniem teorii i powtórzeniem dewiacyjnych praktyk o. Thomasa Philippe'a” [znanego autora teorii duchowych, zdemistyfikowanego już kilka lat temu – przyp. bsk].

Dalej agencje podają fragment listu liderów L'Arche International: „Jesteśmy zszokowani tymi odkryciami i jednoznacznie potępiamy te czyny, które stoją w totalnej sprzeczności z wartościami wyznawanymi przez Jeana. Są one również nie do pogodzenia z podstawowymi zasadami szacunku i integralności każdej osoby ludzkiej oraz stoją w sprzeczności z fundamentalnymi zasadami, na których opiera się L'Arche”.

Nie do pogodzenia z podstawowymi zasadami szacunku oraz integralności każdej osoby ludzkiej. Bo drugi człowiek był przed-

miotem, był rzeczą do użycia

Po co mu to było – ktoś zapytał – bo nie dla prostego aktu seksualnego, jak wynika z komunikatu. Po co? Czy – jak tyle razy w historii – po to, aby panować nad drugim człowiekiem? W imię czego? Prymitywnej żądzy czy może – bliżej nieokreślonych eksperymentów pseudoduchowych czy pseudonaukowych? A gdzie jest granica?

Ta chęć zapanowania nad drugim człowiekiem, jego czynami i myślami oraz wykorzystania go do naszych celów – czy rzeczywiście jest taka wyjątkowa? Nas nie dotyczy? Akurat u wrót Wielkiego Postu są to pytania oczywiste.

Pytania o przedmiotowe traktowanie człowieka, Kościoła – a więc także Jezusa Chrystusa.

Pytania, które nas nie ominą. Nawet jeśli nazwisko Jean Vanier nic nam nie mówi.

1

Jedyne zbawienie

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Mam kolegę z Kościoła ewangelicko-augsburskiego i poprzez rozmowy z nim zauważam sporo ciekawych rzeczy w protestantyzmie. Podoba mi się, jak mówią, że moc ma krew Jezusa, i podkreślanie, że nie uczynki zbawiają człowieka, tylko wiara. Czy możliwe jest połączenie obu Kościołów?

O połączenie różnych denominacji chrześcijańskich modlimy się systematycznie. Takie bowiem było i jest pragnienie Pana Jezusa wyrażone na Ostatniej Wieczerzy. Kościół katolicki, jako największe wyznanie chrześcijańskie, toczy dialog teologiczny z największą liczbą Kościołów. Z luteranami, o których Pani pisze, były prowadzone rozmowy zjednoczeniowe w XIX w. na gruncie niemieckim. Prace wspólnej komisji na poziomie światowym prowadzone są od Soboru Watykańskiego II. Luteransko-katolickie starania o jedność uczczono w 2016 r. w Szwecji ekumenicznym spotkaniem z udziałem papieża Franciszka. Największym osiągnięciem tego dialogu jest „Wspólna deklaracja w sprawie nauki o usprawiedliwieniu” z 1999 r., potwierdzona przez Stolicę Apostolską.

Ogłoszono katolicko-luterański „konsens różnicowany”. Kościoły luterskie i Kościół rzymskokatolicki podzielają wspólną wiarę w to, że usprawiedliwienie dokonuje się tylko dzięki ła-

sce Trójjedynego Boga i wierze w zbawcze działanie Chrystusa. Pozostają nadal różnice dotyczące „języka, teologicznej formy i odmiennego rozłożenia akcentów w rozumieniu usprawiedliwienia”.

Luteranie istotnie chętnie akcentują jako symbol krew Pana. My jako katolicy więcej mówimy o miłosierdziu, o krwi i wodzie z boku Jezusa. Luteranie akcentują akt wiary i mocno identyfikują się z teologią Listu do Rzymian. My uzupełniamy nauczanie tego Listu o wykładnię Listu św. Jakuba.

Paweł Apostoł w Liście do Rzymian odnosił się do faryzeuszów i chrześcijan pochodzenia żydowskiego głoszących potrzebę dalszego praktykowania obrzędów judaizmu, którzy pełnili nakazane uczynki wiary i miłości. W konsekwencji zawdzięczali zbawienie swoim uczynom. Wtedy człowiek prawy czuł się „zbawicielem”. Święty Paweł u Rzymian przypominał, że owoce uczynków są darem. Zbawienie pochodzi jedynie z łaski Boga. Człowiek, który przyjmuje to aktem wiary, jest zbawiony.

Święty Paweł opisywał istotę zbawienia, natomiast św. Jakub demaskował wiarę źle rozumianą. „Wiara bez uczynków martwa jest sama w sobie” – por. Jk 2,17nn. Uzupełniał, że także złe duchy „wierzą i drżą”. Czy są zbawione?

Dziś także złe duchy próbują oderwać wiarę ludzi od moralności. Wiara staje się sprawą subiektywnie traktowaną. Akcenty katolickie bardziej niż luterskie zachęcają nas, abyśmy do aktu wiary dodali próby życia uczciwego.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

TYSIĄC LAT RELACJI

foto PAP/Wojciech Olkuśnik

W atmosferze współpracy i satysfakcji odbyła się prezentacja unikatowego tomu „Polska – Stolica Apostolska. Z dziejów wzajemnych relacji w 100. rocznicę odnowienia stosunków dyplomatycznych”, przygotowanego – po polsku i po angielsku – w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Tytułowe stulecie stało się pretekstem do syntetycznego omówienia – przez kilku autorów, także duchownych – całego tysiąclecia wzajemnych relacji łączących Rzeczpospolitą z Rzymem, jak przez wieki mówiono nad Wisłą o stolicy papieństwa. Ze świadomością, że te relacje jak nic innego dają nam miejsce w szeregu państw wolnego świata.

mością, że te relacje jak nic innego dają nam miejsce w szeregu państw wolnego świata.

Już *Dagome iudex*, niezwykle dokument pierwszego polskiego władcy, księcia Mieszka, podkreślał siłę wzajemnych więzów. Związków tych nie zdołały nawet zanegować władze komunistyczne, choć w 1966 roku podjęły karkołomną próbę manipulowania obchodów tysiąclecia państwa polskiego, które przecież od chrześcijaństwa formalnie się zaczęło. To nowe państwo stało się dla Stolicy Apostolskiej ostoją, z którą wiązane były konkretne nadzieje: miało

być przedmurzem chrześcijaństwa wobec zagrażającej Europie inwazji islamskiej. Polska nadziei nie zawiodła, za to Watykan nie zawsze stawał na wysokości zadania – co w dramatycznym wezwaniu „Polsko, twa zguba w Rzymie” komentował Juliusz Słowacki. Wtedy bowiem papież Grzegorz XVI w miążdzącej dla polskich ambicji i marzeń encyklice *Cum primum* potępił powstanie listopadowe jako „bunt i buntowników”. Polska emigracja wiedziała, że stał za tym rosyjski ambasador Grigorij Gagarin, i próbowała sama informować papieża, ale dopiero Pius IX upomniał się o los Kościoła na ziemiach polskich pod rosyjskim zaborem. I coraz więcej Polaków pojawiało się w jego otoczeniu – oraz w Rzymie. Benedykt XV wyraził jednoznaczne wsparcie dla „sprawy polskiej”, a jego następca Pius XI – wcześniej jako Achille Ratti nuncjusz w Warszawie – Polskę wręcz pokochał. Trzeba też pamiętać, że postawa papieży nie przekładała się na postawy watykańskich

urzędników, co widać w czasie walki Prymasa Stefana Wyszyńskiego o niezależność od urzędników relacje. A gdyby nie pontyfikat Jana Pawła II, Polaka z Polski, nie tylko wzajemne stosunki, ale i losy Polski potoczyłyby się zupełnie inaczej! Pasjonujące dzieje!

Księga jest wspaniale zilustrowana dokumentami, mapami i fotografiami.

„Polska – Stolica Apostolska. Z dziejów wzajemnych relacji w 100. rocznicę odnowienia stosunków dyplomatycznych”, pod redakcją Wojciecha Bilińskiego przy współpracy Piotra Samerka (MSZ) i Huberta Wajsa (Archiwum Główne Akt Dawnych), MSZ RP, Warszawa 2019

Parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej w Józefowie koło Legionowa liczy 3200 osób. Wciąż sprowadzają się nowi mieszkańcy – i to z całej Polski.

Jesteśmy dla ludzi

tekst i zdjęcia
Katarzyna Kasjanowicz

Zachęcają ich piękne tereny, zabudowa jednorodzinna i bliskość Warszawy. Józefów jako miejsce do życia wybrali dla siebie także celebryci. Choć parafia istnieje od 1986 r., po raz pierwszy ma wikariusza. Od 28 sierpnia 2019 r. jest nim ks. Robert Szczuraszek.

– To naprawdę łaska i dar dla naszej parafii – mówi ks. Marek Kozłowski, proboszcz w Józefowie od 2015 r. – Do tej pory mieliśmy różnych rezydentów, którzy nam pomagali, ale teraz mamy wikariusza, który nie tylko jest pracownikiem, ale przede wszystkim faktycznym duszpasterzem. Zajmuje się szkołą, przygotowaniem dzieci do Pierwszej Komunii i młodzieży do bierzmowania. Bardzo dobrze prowadzi służbę liturgiczną i koła różańcowe. Niesie pomoc, ale równie ważne jest to, że mamy prawdziwie udaną współpracę. Potrafimy usiąść wieczorem i rozmawiać o sprawach ważnych dla parafii – dodaje proboszcz z satysfakcją – od tego zawsze należy zacząć. Jeśli pomiędzy księżmi jest dobra współpraca, ludzie to widzą. Słyszymy: „Dla nas przychodzenie do Kościoła jest łatwiejsze, kiedy widzimy uśmiechniętych księży, pytających przed Kościołem, co słychać, mówiących kilka ciepłych słów”. To nie jest sztuczność, ale wynika z normalności – dodaje. – Staramy się być nie tylko w godzinach pracy parafii. Udostępniłem swój prywatny numer telefonu jako numer kancelaryjny, żeby ludzie mieli ze mną kontakt, nawet jak mnie nie ma w kancelarii. Niektórzy księża się temu dziwią. Ale ja nie jestem osobą prywatną. Ja tu służę, jestem duszpasterzem.

Naprzeciwko Kościoła znajduje się budynek szkoły, do której uczęszcza 570 dzieci. – Podczas dorocznych wizyt duszpasterskich jesteśmy zaskakiwani liczbą nowych domów i nowych rodzin. Widać to także po Mszach Świętych – stwierdza ks. Kozłowski.

Jedną z najbardziej znanych i prężnie działających grup jest Caritas. W jej zarządzie działa 12 pań, które w większości pracują zawodowo. – Mamy licznych podopiecznych, opiekujemy się chorymi i cierpiącymi, dziećmi i trudną młodzieżą. Caritas to zdecydowany priorytet w naszej parafii. Co tydzień ogłaszane są kolejne inicjatywy: zbiórki żywności i odzieży, organizowanie pomocy dla samotnych matek, zbiórka funduszy na opłaty za prąd elektryczny i gaz dla najuboższych. Podsumowaniem aktywności jest czerwcowy Piknik Rodzinny Caritas: integracyjny, a jednocześnie charytatywny, w tym roku 16 czerwca – chwali proboszcz swoich współpracowników – a niedawną inicjatywą

był remont domu samotnej matki z trojgiem dzieci. Dzięki zaangażowaniu ludzi i firm, które są na tym terenie, wyszykowaliśmy ten dom od podstaw. Pomoc w różnych formach przychodziła także spoza parafii.

I jak zaznacza, to tylko niektóre działania. – Nie chodzi o statystyki – podkreśla – ale o to, co faktycznie się dzieje na terenie parafii. Dużo inicjatyw, w sposób naturalny, pochodzi od mieszkańców. Chlubą parafii jest – znany także poza jej granicami – Chór Salve Regina. Oprócz typowych formacji, takich jak Kościół Domowy czy Żywy Różaniec, bardzo oryginalną, stanowi Grupa Dożynkowa. Są też Rycerze Jana Pawła II. Raz w roku odbywa się wyjazd rekolekcyjno-wypoczynkowy dla seniorów. Ponadto dla osób starszych organizowane są różne spotkania. W parafii Najświętszej Maryi Panny Królowej nikt nie jest pozostawiony sam.

– Wraz z wikariuszem odwiedzamy także te osoby, które nie dojdą już o własnych siłach do kościoła. Dużo osób chciałoby namaszczenia chorych, ale się boją. Pokutuje przeświadczenie: „Bo jak ksiądz przyjdzie, to ja zaraz umrę”. Rozmawiamy z rodzinami: czemu nie zaproszą księdza z Panem Jezusem? Przecież to wielki dar. Widzimy, że jest potrzeba, ale nie możemy wchodzić na siłę do domów.

Proboszcz odwiedza także podopiecznych pobliskiego Domu Pomocy Społecznej. Spotyka się z bardzo ciepłym przyjęciem – wie, że jest tam bardzo potrzebny. – Te panie ubierają się elegancko, przychodzą nawet z torebką. Czują się tak, jakby faktycznie szły na Mszę do Kościoła. Wchodzę tam i słyszę: „O, ksiądz przyszedł. Jak się cieszymy!”. Wprost czekają na to spotkanie. Papież Benedykt XVI powiedział kiedyś, że my księża mamy być fachowcami od spraw duchowych, a nie od budownictwa. Ale w praktyce bywa inaczej, zawsze więc podkreślam wiernym, że owszem, robię dużo prac remontowych i przeróbek w kościele – ale najważniejsze są sprawy duchowe.

W SKRÓCIE

■ **Kościoły stacyjne.** 1 marca, I Niedziela Wielkiego Postu – katedra św. Floriana (ul. Floriańska 3, DW-P); 2 marca, poniedziałek – bł. Władysława z Gielnowa (ul. Przy Bażantarni 3, AW); 3 marca, wtorek – św. Faustyny (ul. Żuromińska 2, DW-P); 4 marca, środa – św. Andrzeja Boboli (ul. Rakowiecka 61, AW); 5 marca, czwartek – MB Królowej Aniołów (ul. ks. Markiewicza 1, AW); 6 marca, piątek – św. Ojca Pio (ul. Fieldorfa 1, DW-P); 7 marca, sobota – św. Stanisława Kostki (ul. Hozjusza 2, AW); 8 marca, II Niedziela Wielkiego Postu – archikatedra św. Jana Chrzciciela (ul. Świętojańska 8, AW); 9 marca, poniedziałek – MB z Lourdes (ul. Wileńska 69, DW-P).

■ **Obłóczyny w archidiecezji warszawskiej.** W niedzielę 1 marca o godz. 10.30 w kościele seminaryjnym przy ul. Krakowskie Przedmieście 52/54 w Warszawie klerycy III roku Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego po raz pierwszy przyjmą strój duchowny. Eucharystii przewodniczy ks. rektor Wojciech Bartkowicz.

■ **Obchody na Gocławiu.** Abp Marek Jędraszewski, metropolita krakowski, 1 marca o godz. 12 w Sanktuarium św. Ojca Pio na Gocławiu, ul. Fieldorfa 1 w Warszawie, będzie przewodniczył Mszy Świętej z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Wcześniej, o godz. 11.50 złożenie wieńców przed pomnikiem gen. Augusta Emila Fieldorfa ps. „Nil”.

■ **W intencji skrzywdzonych nadużyciami seksualnymi.** W pierwszy piątek Wielkiego Postu parafie w obu warszawskich diecezjach będą modlić się w intencji dzieci i młodzieży skrzywdzonych nadużyciami seksualnymi. W katedrze św. Floriana o godz. 18 modlitwa pod przewodnictwem bp. Romualda Kamińskiego.

■ **Dzień dla rodziny.** Wspólnota Sióstr Uczennic Krzyża zaprasza 29 lutego do parafii MB z Lourdes, ul. Wileńska 69 w Warszawie na „Dzień dla rodziny. Łaska przebaczenia uzdrawia relacje”. Spotkanie poprowadzą s. Emmanuela Sikorska i ks. Moisés Marín Perés. W programie zajęcia dla dzieci, Eucharystia, adoracja Najświętszego Sakramentu. Zgłoszenia przyjmuje s. Emmanuela: 603 626 052, email: praga.dlarodziny@gmail.com (organizatorzy proszą o podanie imion małżonków oraz imion i wieku dzieci). Zaliczka: 50 zł (za rodzinę); można złożyć ofiarę na miejscu. Potwierdzeniem zgłoszenia jest wpłata zaliczki na konto: Bank Pekao SA 31 1240 3813 1111 0010 1922 1286.

ŻEGNAMY KAPŁANA

Ks. kan. Wiesław Chrzęszcz, proboszcz parafii Wieczerzy Pańskiej w Warszawie-Aleksandrowie zmarł 20 lutego w Międzyzleskim Szpitalu Specjalistycznym w wieku 63 lat, w 38. roku kapłaństwa. Uroczystości pogrzebowe w Aleksandrowie odbyły się 24 i 25 lutego, dalsza część ze złożeniem ciała na cmentarzu w parafii św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Kruszwicy, w archidiecezji gnieźnieńskiej, skąd pochodził – 27 lutego. Jako wikariusz ks. Chrzęszcz pracował w parafiach: Wniebowzięcia NMP w Chotomowie, MB Zwycięskiej w Warszawie-Rembertowie, MB Wspomożycielki Wiernych na Chomiczówce, MB Częstochowskiej w Zielonce, Świętej Trójcy w Latowiczu, św. Józefa Oblubieńca NMP w Legionowie oraz w parafiach diecezji łowickiej: św. Wojciecha BM w Białej Rawskiej i w Świętej Trójcy w Strzelcach. Był proboszczem w parafiach: MB Częstochowskiej w Starogrodzie, Świętej Trójcy w Sulejowie, św. Anny w Jakubowie, od 2009 r. Wieczerzy Pańskiej w Warszawie-Aleksandrowie. Bp Romuald Kamiński odznaczył go przywilejem rakiety i mantoletu 22 grudnia 2018 r.

foto: <https://diecezja.waw.pl/6860>

Stołeczni policjanci oraz funkcjonariusze Mazowieckiego Urzędu Celno-Skarbowego zabezpieczyli 110 dzieł sztuki. Nieznanego pochodzenia ikony, ornamenty, obrazy, polskie księgi drukowane, wyroby rzemiosła polskiego i dzieła sztuki sakralnej z Rosji i krajów bałkańskich składowane były w trzech mieszkaniach na terenie Warszawy oraz dwóch domach w powiecie żyrardowskim.

ZATRZYMANE SKARBY

foto: www.policja.waw.pl

KSM WYBRAŁO

foto: ks. Paweł Klys

W Archidiecezjalnym Ośrodku Konferencyjno-Rekolekcyjnym w Porszewicach k. Łodzi odbył się ogólnopolski zjazd Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży. Uczestniczyli w nim reprezentacje KSM z trzydziestu diecezji z całej Polski, w sumie ponad 140 osób. Wybrano nowe władze XIV kadencji Prezydium Krajowej Rady Stowarzyszenia. Prze-

wodniczącym na kolejną dwuletnią został kadencję Patryk Czech. Do Prezydium wybrano także Karolinę Błażejczyk z diecezji warszawsko-praskiej. W sesji uczestniczył bp Marek Solarczyk, delegat KEP ds. Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży. Mszę Świętą odprawił dla młodzieży abp Grzegorz Ryś./xpk/

POWSTAŃCZE PAMIĄTKI

W związku z informacją o wyrzuceniu na śmietnik księgozbioru zmarłego niedawno warszawskiego powstańca Eugeniusza Tyrańskiego, przedstawiciele miasta poinformowali, jak można przekazywać pamiątki, które tworzą historię stolicy. Osoby zainteresowane przekazywaniem archiwaliów proszone są o kontakt z Muzeum Powstania Warszawskiego, Dział Przyjmowania Pamiątek, tel. 22 539 79 87, Dział Archiwum, tel. 22 539 79 99, lub z Domem Wsparcia dla

fol. Franciszek Bojanczyk/Facebook

Powstańców Warszawskich, tel. 572 817 999. Wicedyrektor placówki Paweł Ukielski zapowiedział o zgłaszanie się bezpośrednio do MPW. – Wszystkie tego typu zgłoszenia są sprawdzane i na pewno pomożemy każdej rodzinie, która będzie chciała zabezpieczyć pamiątki po bliskich – powiedział.

MNIEJ BARIER

W Warszawie w tym roku zmodernizowanych zostanie blisko 200 miejsc, które dotychczas utrudniały osobom z niepełnosprawnościami ruchowymi lub matkom z dziećmi w wózkach poruszanie się po mieście. Na ten cel przeznaczone ma być ok. 1,8 mln zł. Będą m.in. windy, które pomogą dostać się na Most Poniatowskiego. Bariery architektoniczne usuwają także dzielnice. W tym roku na poprawę funkcjonalności ulic dzielnice przeznaczają 1,4 mln zł, co pozwoli zlikwidować kolejnych 61 barier.

fol. www.um.warszawa.pl

DUCHOWOŚĆ DLA WARSZAWY

Kolejnym spotkaniem cyklu będzie wieczór literacko-muzyczny połączony z prezentacją najnowszej książki ks. Krzysztofa Pawlina „Ogrzać się w blasku chwili”. Książka jest zbiorem felietonów, a rozważania koncentrują się wokół czterech tematów: „Arystokracja ducha”, „Zamyślenia z podróży”, „Przyjaciel Nieprzyjaciela” i „Tajemnica większa niż człowiek”. Autor odśladania sprawy i wartości, którymi

żyje, w sposób pozwalający zajrzeć czytelnikowi w swoje wnętrze. Spotkanie uświetnią artyści: Ernest Bryll, Marcin Styczeń i Andrzej Ferenc. Papiesski Wydział Teologiczny w Warszawie zaprasza na spotkanie 5 marca o godz. 19 do auli Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi (dawna Biblioteka Rolnicza), Krakowskie Przedmieście 66 w Warszawie. Patronat medialny: tygodnik „Idziemy”.

REKLAMA

Sekcja Pielgrzymkowa przy parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Mińsku Mazowieckim, ul. Kościelna 1, organizuje
w dniach 26 czerwca – 10 lipca 2020 r.
cena 1400 zł + 580 euro
(piętnaście dni) pielgrzymkę autokarową.
W programie: Niemcy (Saksonia Szwajcarska, Norymbergia), Francja (Strasbourg-Lyon), Hiszpania (Costa Brava – cztery dni wypoczynku), Montserrat-Barcelona), Francja (Bordeaux, Lisieux, Pontmain, Mont San Michel, Paryż), Belgia (Bruksela), Księstwo Luksemburga, Kolonia (Niemcy).
Blizsze informacje i zapisy: 606 830 700, 48 363 50 24
www.pielgrzymki-minskmaz.pl

■ **Symposium o kard. Wyszyńskim.** UKSW zaprasza 11 marca do auli Jana Pawła II, ul. Dewajtis 5 w Warszawie, na symposium „Droga życia i posługi pasterskiej Prymasa Stefana Wyszyńskiego jako przesłanie dla współczesnego Kościoła i narodu polskiego”. Rozpoczęcie o godz. 9 Mszą Świętą pod przewodnictwem kard. Kazimierza Nycza w kościele bł. Edwarda Detkensa, ul. Dewajtis. O 10.45 w auli część pierwsza „Pasterz Kościoła”, o godz. 12.30 część druga „Ojciec narodu”.

■ **Nowe stawki za odbiór śmieci.** Rada m.st. Warszawy przyjęła nowe zasady naliczania opłat za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych. Nowe stawki opłaty zaczynają obowiązywać od 1 marca. Ze zmianą systemu naliczania opłat wiąże się konieczność złożenia nowych deklaracji w terminie najpóźniej do 10 kwietnia. Nowe deklaracje składają wszyscy właściciele nieruchomości bądź ich zarządcy. Właściciele mieszkań w budynkach wielolokalowych nie składają deklaracji.

■ **Wolska Zbiórka Krwi.** Dzielnica Wola zaprasza do udziału w kolejnych Wolskich Zbiórkach Krwi. Zbiórka odbędzie się 29 lutego w Zespole Szkół nr 36 im. Marcina Kasprzaka, ul. Kasprzaka 19/21. Za profesjonalną obsługę odpowiedzialne będzie Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Warszawie. Warunki, które musi spełniać dawca krwi, są dostępne na stronie: www.rcik-warszawa.com.pl.

■ **Konkurs na Prażanina Roku.** Zarząd Dzielnicy Praga-Północ zaprasza do zgłaszania kandydatur do Florianów 2020. Konkurs ma na celu uhonorowanie prażan mających szczególne osiągnięcia w różnych dziedzinach życia społecznego i publicznego. Zgłoszenia należy przysyłać na adres mailowy ppn.kultura@um.warszawa.pl lub składać osobiście w Wydziale Kultury dla Dzielnicy Praga-Północ m.st. Warszawy. Do każdego zgłoszenia musi być załączone uzasadnienie. Termin zgłoszeń upływa 20 kwietnia.

■ **Koncert z okazji Dnia Kobiet w Wołominie.** 7 marca o godz. 18 w Fabryczce wystąpi Izabela Szafranńska, półfinalistka „The Voice of Poland”. Zaproszenia do odbioru w Powiatowym Centrum Dziedzictwa i Twórczości, ul. Orwida 20, Wołomin. Szczegóły: tel. 22 787 41 13 lub 501 981 346.

Bohaterom Olszynki Grochowskiej

Msza Święta w kościele Najczystszej Serca Maryi przy pl. Szembeka oraz uroczystości przy pomniku Bitwy pod Olszynką Grochowską złożyły się na obchody 189. rocznicy najkrwawszej bitwy powstania listopadowego, która ocaliła Warszawę przed szturmem wojsk carskich. Przedstawiciele władz kościelnych, państwowych oraz samorządowych, wojska, kombatan-tów i mieszkańcy złożyli wieńce przy pomniku-mogile. W Alei Chwały odsłonięto głaz pamięci kpt. Józefa Patelskiego, uczestnika bitwy pod Grochowem. – Szacunek dla polskich bohaterów, którzy oddawali życie walcząc o wolność narodu, winna skłaniać do refleksji nad przyczynami utraty niepodległości – powiedział bp Romuald Kamiński.

Podczas Mszy Świętej biskup zwrócił uwagę, że Polacy zbyt często za-

trzymują się na celebrowaniu rocznic kolejnych zrywów narodowowyzwoleń-czych, nie wyciągając właściwych wnio-sków z historii. – Najczęściej mówimy o cierpieniu tych, którzy oddali życie, by odbudować to, co zostało zburzone. Tymczasem, kto nam pozwolił bezmyśl-nie to niszczyć? – pytał. Podkreślił, że odpowiedzialność za ojczyznę spoczy-wa na wszystkich obywatelach, którym należy się sprawiedliwe traktowanie. – Żeby utracić wolność, trzeba się dobrze napracować. Niestety, wielu było takich, którzy to czynili – ubolewał. Zaapelo-wał o poważne potraktowanie lwowskich ślubów króla Jana Kazimierza, w których było zobowiązanie do starań od sprawiedliwość społeczną.

– To miejsce powinno wrócić do zbiorowej pamięci narodu jako teren, gdzie

fol. Magdalena Gronek

rozgrywały się losy stolicy. Gdyby Ro-szanie zajęli Warszawę, nastąpiłaby rzeź podobna do tej z 1795 r. na Pradze – powiedział o Olszynie Grochowskiej Andrzej Melak. Wskazał na potrzebę wzniesienia na Grochowie mauzoleum na miarę tego, którego pragnęła War-szawa za rządów prezydenta Stefana Starzyńskiego.

Magdalena Gronek

Czwartki z ks. Kłopotowskim

Siostry loretanki zapraszają do Loretto k. Kamieńczyka na comiesięczne spotkania „Z nieba będę wam pomagał”. Spotkania odbywają się w pierwsze czwartki miesiąca o godz. 18. Złożą się na nie: Eucharystia za przyczyną bł. Ignacego Kłopotowskiego w intencjach zbiorowych, ucałowanie jego relikwii i poznawanie duchowości. Najbliższe spotkanie 5 marca, a kolejne: 2 kwietnia, 5 maja, 4 czerwca, 2 lipca, 6 sierpnia, 3 września, 1 października, 5 listopada i 3 grudnia. Szczegóły: www.loretto.pl.

Proboszcz z honorami

Ks. prałat Krzysztof Jackowski, proboszcz parafii Matki Bożej Królowej Polskich Męczenników na Grochowie w Warszawie, został uhonorowany przez Prezydenta RP Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Odznaczenie wręczył minister Andrzej Dera, sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta, podczas Mszy Świętej odprawionej 23 lutego przez bp. Romualda Kamińskiego w kościele parafialnym.

Ksiądz Jackowski został odznaczony za „wybitne zasługi w działalności duszpasterskiej, społecznej oraz na rzecz upamiętniania męczeństwa Polaków, ofiar zbrodni systemów totalitarnych”. Jednocześnie była to Msza Święta dziękczynna za lata pracy i tworzenia parafii przez ks. Jackowskiego, który właśnie odchodzi na emeryturę.

Obecni byli przedstawiciele najwyższych władz Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczej Straży Pożarnej – ks. Jackowski był bowiem kapelanem strażaków – oraz księży z diecezji i wierni Kościoła grecko-katolickiego z duszpasterzem.

fol. Irena Świerdzewska

– Chcemy dziękować za posługę pierwszego proboszcza, tworzącego wraz z wami parafię i budującego świątynię – mówił w homilii bp Kamiński. Przypomniawszy, że zanim powstała parafia, mieszkańcy modlili się przy znajdującej się na tym terenie kapliczce z czasów powstania listopadowego.

– Chcemy podziękować Bogu i ks. Jackowskiemu także za posługę związaną z Państwową Strażą Pożarną i strażakami ochotnikami. Jak dobrze ona się układała, świadczy dzisiaj obecność najwyższych autorytetów tej formacji – podkreślał bp Kamiński. Po Eucharystii popłynęły gorące podziękowania na ręce proboszcza od strażaków, wśród nich uczestników dorocznej pielgrzymki na Jasną Górę, od przedstawicieli grup parafialnych oraz wspólnoty grekokatolickiej, która korzysta z kaplicy znajdującej się na terenie parafii.

W niedzielę 1 marca, podczas Mszy Świętej o godz. 10 nastąpi kanoniczne objęcie parafii przez nowego proboszcza, ks. Mariusza Czyżewskiego.

Irena Świerdzewska

Kursy przedmałżeńskie

Diecezja warszawsko-praska zaprasza na nauki przedmałżeńskie. Poniżej lista terminów rozpoczęcia kursów w marcu: w parafii Miłosierdzia Bożego, ul. Ateńska 12, Warszawa – 1 marca, godz. 17.30; par. św. Włodzimierza, ul. Kondratowicza 2, Warszawa – 3 marca, godz. 18.30; par. św. Ojca Pio, ul. gen. Fieldorfa 1, Warszawa – 4 marca, godz. 19; par. św. Szczepana, ul. Głębocka 74, Warszawa – 4 marca, godz. 19.30; par. MB Różańcowej, ul. Wysockiego 8, Warszawa – 4 marca, godz. 19.15; par. NSPJ, ul. Narcyzowa 18, Warszawa – 6 marca,

godz. 18.45; par. MB Anielskiej, ul. Wilgi 14, Warszawa – 12 marca, godz. 19; par. Nawrócenia św. Pawła Apostoła, ul. Kobielska 10, Warszawa – 5 marca, godz. 19.30; par. św. Wincentego Pallottiego, ul. Skaryszewska 12, Warszawa – 7 marca, godz. 9; par. bł. Karoliny Kózkówny, ul. Wczasowa 24, Białobrzegi – 14 marca, godz. 9; par. św. Jakuba Apostoła, ul. pl. Dreszera 11, Jadów – 1 marca, godz. 19; par. Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, ul. Piłsudskiego 47, Legionowo – 1 marca, godz. 17; par. Narodzenia NMP, ul. Kościelna 1, Mińsk Ma-

zowiecki – 10 marca, godz. 19; par. św. Jana Chrzciciela, ul. Anny Jagiellonki 21, Ceglów – 10 marca, godz. 19; par. MB z Guadalupe, ul. Mazowiecka 33, Budy Barczackie – 1 marca, godz. 18; par. Świętej Trójcy, ul. Kościuszki 25, Kolbiel – 8 marca, godz. 19; par. św. Jana Chrzciciela, ul. gen. Sosnkowskiego 43a, Mińsk Maz. – 1 marca, godz. 17.30; par. MB Królowej Polski, ul. Czerska 21, Otwock-Kresy – 12 marca, godz. 19; par. św. Mikołaja, ul. Rynek 30a, Dobrze – 6 marca, godz. 19; par. Przemienienia Pańskiego, ul. Armii Krajowej 34, Miłosna – 7 marca, godz. 9; par. Świętych Józefa i Franciszka, Franciszków 68 – 1 marca, godz. 16.

Co z Muzeum Bitwy Warszawskiej?

Muzeum Wojska Polskiego zawarło umowę dotyczącą opracowania w ciągu 90 dni aktualizacji programu inwestycji dotyczącego budowy Muzeum Bitwy Warszawskiej w Ossowie – poinformowało MON w komunikacie. Minister Mariusz Błaszczak pytany, czy jest szansa, że muzeum powstanie w najbliższych latach, ocenia: – Jest więcej niż szansa. Nareszcie mamy rozstrzygnięty przetarg na dokumentację, a więc bez zbędnej zwłoki będziemy realizować muzeum. Wkrótce możliwe będzie rozpięcie przetargu na budowę.

Minister przypomniał, że Muzeum Bitwy Warszawskiej w Ossowie ma być filią Muzeum Wojska Polskiego. „Konceptcja zagospodarowania terenu zakłada połączenie przestrzeni pola bitwy w Ossowie z budynkiem przyszłego muzeum. Od 2018 r. w MON pracuje zespół programowo-naukowy do spraw ekspozycji oddziału w Ossowie, którego zadaniem jest opracowanie założeń i koncepcji wystawy” – napisano w komunikacie MON.

Bitwa warszawska rozegrała się w sierpniu 1920 r., w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Nazywana Cudem nad Wisłą, zadecydowała o zachowaniu niepodległości przez Polskę i przekreśliła plany rozprzestrzenienia się komunizmu na Europę Zachodnią. Zdaniem brytyjskiego polityka, dyplomaty i pisarza Edgara D'Abernona, była to 18. z przełomowych bitew w dziejach świata.

REKLAMA

**DOBRE SŁOWO
NA FALI**

SŁUCHAJ NAS ONLINE

www.radiowarszawa.com.pl

**Rekolekcje ignacjańskie
w życiu codziennym**

**Konferencje:
niedziela godz. 21.40**

**Wprowadzenie do medytacji:
niedziela 22.00**

poniedziałek-czwartek 21.35

**Emisje powtórkowe:
poniedziałek - piątek 6.15 i 12.45**

W Warszawie i okolicy
w ramach obchodów
przypadającego 1 marca
Narodowego Dnia Żołnierzy
Wyklętych przygotowano
wiele wydarzeń.

WARSZAWA

28 lutego

PRAGA-PÓŁNOC

10.30 – ul. Strzelecka 8 (d. siedziba NKWD)
– otwarcie Izby Pamięci.

29 lutego

PRAGA-PÓŁNOC

10.00 – spacer edukacyjny „Nowa Praga –
golgota ofiar wyzwolenia”. Zbiórka przed
główną bramą DOKP, ul. Targowa 74.

MOKOTÓW

Muzeum Żołnierzy Wyklętych,
ul. Rakowiecka 37:

12.00 – uroczystość odsłonięcia tablicy
w hołdzie kpt. Gracjanowi Frógowi ps.
„Szczerbiec”, patronowi 4 Warmińsko-
Mazurskiej Brygady OT.

ŚRÓDMIEŚCIE

12.00 – uroczystości przy Pomniku
Poległych i Pomordowanych na Wschodzie,
ul. Muranowska.

PRAGA-PÓŁNOC

12.00-13.30 – spacer edukacyjny „Śladem
praskich katowni”. Zbiórka przed gmachem
d. WUBP, ul. Sierakowskiego 7.

PRAGA-PÓŁNOC

Katedra św. Floriana, ul. Floriańska 3:

12.00-17.00 – diorama „Życie codzienne
żołnierzy wyklętych”;

13.00-15.00 – projekcja filmów
dokumentalnych z archiwów IPN;

16.00-17.00 – koncert patriotyczny
w wykonaniu zespołu Praskie Małmazyje
i in., podziemia katedry.

BRÓDNO

12.00 – pomnik w kwaterze 45N Cmentarza
Bródnowskiego – uroczystości z apelem
pamięci.

POWAŻKI

Cmentarz Wojskowy:

12.00-14.00 – spacer edukacyjny „Śladami
męki żołnierzy niezłomnych”, cz. 1: Łączka,
zbiórka przed bramą główną;

15.00-16.30 – spacer edukacyjny „Oprawcy
i kaci”, zbiórka przed bramą od strony
parkingu.

MOKOTÓW

Muzeum Żołnierzy Wyklętych,
ul. Rakowiecka 37:

15.30-17.00 – spacer edukacyjny „Śladami
męki żołnierzy niezłomnych”, cz. 2: Areszt
śledczy Warszawa-Mokotów.

1 marca

BEMOWO

Fort Bema:

9.00-18.00 – „Tropem Wilczym” – Bieg
Pamięci Żołnierzy Wyklętych (VIII edycja).
MOKOTÓW

Muzeum Żołnierzy Wyklętych,
ul. Rakowiecka 37:

10.00-11.10 – uroczystości z wystąpieniami
i składaniem kwiatów;

POWAŻKI

Cmentarz Wojskowy:

12.00 – Łączka – uroczystości przed
Panteonem Niezłomnych.

PRAGA-PÓŁNOC

11.50 – parafia św. Ojca Pio, pomnik gen.
Augusta Emila Fieldorfa „Nila”, ul. Fieldorfa

1. Po złożeniu kwiatów uroczysta Msza
Święta.

PRAGA-PÓŁNOC

Przemarsz szlakiem praskich miejsc kaźni
żołnierzy wyklętych:

12.00-12.05 – ul. 11 Listopada 68

(Wojskowy Trybunał Wojenny);

12.20-12.25 – ul. Strzelecka 8 (d. Kwatera
Główna NKWD w Polsce, następnie
WUBP);

12.35-12.40 – ul. Namysłowska (Pomnik
ku Czci Pomordowanych w Praskich
Więzieniach w latach 1944-1956);

13.00-13.05 – ul. Cyryla i Metodego 4
(d. Miejski Urząd BP). Tabliczka na budynku
ul. Cyryla i Metodego 1;

13.10-13.15 – ul. Jagiellońska 38 (d. siedziba
Trybunału Wojennego Armii Czerwonej);

13.25-13.30 – ul. Sierakowskiego 7
(d. siedziba NKWD, następnie WUBP);

13.35 – ul. Sierakowskiego 9 (złożenie
kwiatów przy popiersiu rtm. Witolda
Pileckiego).

14.00 – inscenizacja historyczna przed
katedrą św. Floriana, ul. Floriańska 3.

WAWER

12.30 – kościół MB Anielskiej, ul. Wilgi 14,
Radość, Msza Święta w intencji żołnierzy
wyklętych;

13.30 – ul. Izbicka 1, Radość – uroczystość
przed budynkiem d. PUBP;

14.15 – ul. Patriotów 90/ul. Drozdowa,
Miedzeszyn – spotkanie przed budynkiem
d. ośrodka śledczego NKWD i UB;

17.45-20.00 – VI Marsz i Spacer
Historyczny Szlakiem Żołnierzy
Niezłomnych-Wyklętych w Falenicy,
zbiórka przy SP nr 76, ul. Poezji 5, wejście
od ul. Przylaszczkowej.

ŚRÓDMIEŚCIE

14.00 – centralne uroczystości na pl.
Piłsudskiego, połączone z przysięgą
wojskową, wystąpienia, apel pamięci;

15.20 – „Podziemna armia powraca!”

– przemarsz do archikatedry św. Jana,
ul. Świętojańska 8

16.00 – archikatedra św. Jana, Msza
Święta w intencji żołnierzy wyklętych.
PRAGA-PÓŁNOC

18.00 – Sanktuarium MB Królowej
Polskich Męczenników, al. Stanów
Zjednoczonych 55, Msza Święta, złożenie
kwiatów pod tablicą „Inki” i „Anody”.

MOKOTÓW

Muzeum Żołnierzy Wyklętych,
ul. Rakowiecka 37:

15.00-17.30 – spacer edukacyjny
„Śladami żołnierzy niezłomnych”,
zbiórka przed d. Aresztem Śledczym
Warszawa-Mokotów;

17.00-19.00 – spacer edukacyjny
„Warszawa wyklętym”, zbiórka przed d.
Aresztem Śledczym Warszawa-Mokotów;

17.00-17.40 – ballady pamięci żołnierzy
wyklętych;

18.00-19.00 – przemarsz ulicami
Warszawy;

20.00 – upamiętnienie zamordowanych

członków IV Zarządu Zrzeszenia WiN
(ściana śmierci);

20.30 – Msza Święta, Pawilon X.

OKOLICE WARSZAWY

1 marca

KOBYŁKA

13.00 – Msza Święta w Bazylice Świętej
Trójcy,

14.10 – uroczystości na pl. 15 Sierpnia.
Prezentacja sprzętu wojskowego, apel
poległych, złożenie wiązanek.

OTWOCK

9.00 – tablica upamiętniająca
Wojciecha Szpakowskiego ps. „Wojtek”,
ul. Kościuszki, złożenie kwiatów;

9.30 – Msza Święta w intencji żołnierzy
wyklętych, kościół św. Wincentego

à Paulo, ul. Kopernika 1;

12.00 – teren leśny okolicy Muzeum Ziemi
Otwockiej: VIII edycja „Tropem Wilczym”
– Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych,
piknik historyczny, rekonstrukcję,
poczestunek.

PIASECZNO

17.15 – dom parafialny przy kościele
św. Anny (aula niebieska), pl. Piłsudskiego 10
– Pokaz filmu dokumentalnego „Tajemnice

Białego Dworku” w reż. Agaty Gregorczyk-
Janik i Julity Wołoszyńskiej-Matysek,
z udziałem twórców. Po filmie „Muzyczny
hołd dla Polskiego Państwa Podziemnego”
w wykonaniu zespołu TulaMade.

SULEJÓWEK

16.00 – Skwer Żołnierzy Wyklętych –
odsłonięcie pomnika Żołnierzy Wyklętych
związanych z Sulejówkiem.

4 marca

OTWOCK

18.15 – Powiatowy Młodzieżowy Dom
Kultury, ul. Poniatowskiego 10 – spotkanie
z dr. Jackiem Pawłowiczem, dyrektorem
Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów
Politycznych PRL w Warszawie.

Zaproszenie pod kopułę

Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego to jedno z najwyżej i najbardziej oryginalnie usytuowanych muzeów w Polsce: w pierścieniu okalającym kopułę Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie, 26 metrów nad ziemią.

Wystawa złożona jest z 11 stref tematycznych i zajmuje około 2 tys. metrów kwadratowych.

– My nie mówimy nic, to Jan Paweł II i Prymas Wyszyński opowiadają. Myślę, że obaj mają wiele do powiedzenia – mówi Marcin Adamczewski, dyrektor Muzeum – toteż nie sposób pozostać obojętnym, przechodząc przez kolejne strefy ekspozycji.

Moja wędrówka ponownie staje się retrospekcją. W strefie „Dom” narracja przebiega wokół rodzinnych domów patronów Muzeum. Ekspozycja zaprasza do przyjrzenia się tłu historycznemu, które odcisnęło ślad na życiu bohaterów opowieści, ale i milionów Polaków. Strefa „Kraków” przyciąga moją uwagę i niesie odprężenie. Znajdują się tu zdjęcia archiwalne i żartobliwy cytat ze sztuki, w której grał młody Karol Wojtyła. Widać tu rozkwit intelektualny i artystyczny przyszelego papieża. Jednak następna strefa, „Będziesz miłował”, wytrąca z leższego nastroju. Pojawia się stalowy las z odciętymi pniami, który ma wielowymiarową interpretację. Od-

– Muzeum jest zbudowane dla młodych ludzi, którzy nie mieli możliwości poznania żadnej z tych postaci – podkreśla – ale osoby starsze również odnajdą dla siebie wyjątkowe wątki. Jeśli mam syna piętnastoletniego i idę z nim przez tę ekspozycję, *de facto* opowiadam mu historię o czasie, w którym żyłem, a nie prehistorię.

Ja również należę do młodszego pokolenia. W jaki sposób poprowadzi mnie ekspozycja? Rozpoczyna się tajemniczą i angażującą uwagę strefą „Czas”, w której wita nas prorocki wiersz „Słowiański papież” Juliusza Słowackiego z 1848 r. Następna strefa jest kłamrą zamykającą proroczą wizję. Sala „Podróż” przedstawia pierwszą pielgrzymkę Jana Pawła II do Polski w czerwcu 1979 r. Oglądając prezentację multimedialną z 2 czerwca, z placu Zwycięstwa w Warszawie, i słysząc doniosły głos papieża, czuje się emocje tej szczególnej chwili.

zwierciedla m.in. miejsca kaźni Polaków podczas II wojny światowej.

Atmosfera napięcia zostaje utrzymana w ekspozycji „Dialog?”. Wielkie wrażenie robią dwie jednocześnie projekcje filmowe, przedstawiające z jednej strony zmagania Kościoła katolickiego o prawo do organizacji wolnych obchodów Millenium Chrztu Polski, a z drugiej – władzy komunistycznej przygotowującej zmanipulowane obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego. Słyszac na przemian dwa głosy – kard. Stefana Wyszyńskiego i Władysława Gomułki – mam wrażenie, że znalazłem się w środku konfrontacji dotyczącej kształtu Polski.

Po rozbudowanym wątku historycznym następuje strefa „Mamo!”. Tu czuję, jak bohaterowie odkrywają przede mną intymną więź z Czarną Madonną. Umieszczono tu kopię obrazu jasnogórskiego oraz przedstawiono dzieje pielgrzymowania narodu polskiego na Jasną Górę.

Strefa „Zło Dobrem Zwyciężaj” wywołuje we mnie silny kontrast: uderza szarość komunistycznej rzeczywistości zderzona z bogactwem barw Soboru Watykańskiego II. Grafiki Piotra Młodożeńca – w tym wizerunek ks. Jerzego Popiełuszki – mają zwrócić uwagę młodych ludzi. Strefa „Pokój Łez” pozwala zwolnić tempo i z empatią spojrzeć na realistyczne obrazy Aldony Mickiewicz, oddające przemianę Karola Wojtyły w papieża.

Strefa „Pontifex-Budowniczy Mostów” zachwyca monumentalnością: imponujących rozmiarów łódź nawiązuje do Łodzi Piotrowej. Jej przełamanie pośrodku symbolicznie odnosi się do dwóch tragicznych wydarzeń z 1981 r. – śmierci Prymasa Tysiąclecia i zamachu na Jana Pawła II.

Kulminację emocji stanowi strefa „Miastu i Światu”, która przedstawia wspomnienia ostatnich dni Jana Pawła II oraz jego pogrzebu: film wraz z muzyką wywołują silne wzruszenie. Ostatnia strefa „Dekalog” skłania do refleksji nad miejscem fundamentalnych wartości w życiu człowieka. Wystawa przedstawia obrazy wybitnego polskiego awangardzisty Stefana Gierowskiego.

– Budowaliśmy Muzeum z zamysłem podróżny: zwiedzający wjeżdża windą w górę

i przenosi się w inny wymiar. Z jednej strony jest to podróż duchowa, a z drugiej – historyczna, ponieważ ekspozycja przedstawia 104 lata z naszej najnowszej historii – objasnia Piotr Dmitrowicz, zastępca dyrektora ds. muzealnych – a ramy czasowe wystawy wyznaczają rok urodzin Prymasa i rok śmierci Jana Pawła II (1901-2005).

Muzeum jest placówką Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Archidiecezji Warszawskiej.

Czynne od 29 lutego: poniedziałek, środa, czwartek, piątek, sobota w godz. 10-18 (ostatnie wejście o godz. 17), niedziela w godz. 13-17 (ostatnie wejście o godz. 16).

Wtorek: nieczynne

Ceny biletów: normalny: 20 zł, ulgowy: 15 zł, rodzinny 10 zł

Adres: ul. Prymasa Augusta Hłonda 1, dojazd: autobus 522

Warto obejrzeć i posłuchać

□ Kino hiszpańskie

W dniach 18-23 marca w warszawskich kinach Muranów i Luna odbędzie się 20. Tydzień Kina Hiszpańskiego. W programie zestaw kilkunastu filmów fabularnych, dokumentalnych i animowanych zrealizowanych w ostatnich sezonach. Odbędą się także spotkania z filmowcami i dyskusje z publicznością. Więcej na: www.manana.pl.

□ Lekcja fruwania

W Narodowej Galerii Sztuki Zachęta przy pl. Małachowskiego w Warszawie do 17 maja można oglądać wystawę „Lekcja fruwania” wybitnego satyryka, rysownika i grafika Andrzeja Krauzego. Artysta prezentuje prace powstałe podczas trzydziestoletniej współpracy z brytyjskim dziennikiem „The Guardian”. Krauze publikował tam rysunkowe komentarze do bieżących wydarzeń.

□ Łazienki z operą

Polska Opera Królewska zaprasza na kolejną premierę. W Teatrze Królewskim w Starej Oranżerii w Łazienkach w Warszawie w piątek 6 marca i w sobotę 7 marca o godz. 19 odbędzie się premierowe przedstawienie barokowej opery „Rodelinda” G.F. Haendla, po raz pierwszy wystawionej w 1725 r. w Londynie. Kierownictwo muzyczne: Krzysztof Garstka. Reżyseria: Andrzej Klimczak. Zagra zespół Capella Regia Polona. Kolejne przedstawienie: 13 marca, godz. 19.

□ Metropolitan w Warszawie

W wybranych kinach sieci Multikino w Warszawie w sobotę 14 marca o godz. 17.55 odbędzie się kolejna transmisja spektaklu z nowojorskiej Metropolitan Opera. Zostanie zaprezentowana opera „Holender tułacz” Richarda Wagnera. Dyrygent: Valery Gergiev. Reżyseria: Francois Girard. Wystąpi międzynarodowy zespół wybitnych solistów.

□ Malarstwo na ekranie

W warszawskim kinie Muranów przy ul. Generała Andersa 5 w niedzielę 8 marca o godz. 13.30 w cyklu „Wielkie malarstwo na ekranie” można obejrzeć włoski film dokumentalny „Klimt i Schiele. Eros i Psyche” o życiu i twórczości wybitnych austriackich malarzy Egon Schielego i Gustava Klimta.

□ Lustro Beethovena

Orkiestra Sinfonia Varsovia zaprasza 11 marca o godz. 19 do Domu Kultury Świt przy ul. Wysockiego 11 w Warszawie na kolejny koncert z cyklu „Lustro Beethovena”. Prowadzenie: Michał Niżyński.

□ Cała naprzód!

W Galerii XX1 przy al. Jana Pawła II 36 w Warszawie do 20 marca czynne są wystawy Kai Marzec i Łukasza Rudnickiego poświęcone zanieczyszczeniom oceanów.

Kim są dziś oni? Mirosław Winiarczyk

Nową inscenizację „Onych” Stanisława Ignacego Witkiewicza w Teatrze Polskim w Warszawie można uznać za potrzebną i udaną. Witkacy napisał tę sztukę w 1920 r. pod wpływem obserwacji bolszewickich eksperymentów z zaprzęgnięciem kultury do potrzeb systemu komunistycznego. Pamiętajmy, że bolszewicy po objęciu władzy wykorzystywali prekursorskie, często awangardowe środki do tworzenia nowej, „postępowej” sztuki i propagandy. Równocześnie Witkacy był przerażony ingerencją technicznych zdobyczy rewolucji przemysłowej w przestrzeń kultury. Tak więc ukazana przez autora upiorna wizja nadchodzącego totalitaryzmu okazała się prorocza nie tylko w Polsce, lecz także w skali całej kultury zachodniej.

Autorzy przedstawienia skrócili tekst oryginału, nie mogąc się powstrzymać od dopisania kilku dialogów i monologów mających współcześnieść (pod względem politycznym, wiadomo jak) proroczy utwór. Ten niedorzeczny eksperyment nie zmienił jednak wymowy sztuki – ze względu na ciekawą inscenizację i dobrą grę aktorów.

Opowieść o broniącym indywidualizmu i wolności artyście Bałandaszku i jego przyjaciółce Spice brzmi bardzo współcześnie bez żadnych dopisków w tekście. Bohater zderza się ze zwartą grupą przedstawicieli dziwnego tajnego rządu, który uzurpuje sobie prawo do zarządzania ludzkimi czynami, emocjami i myślami. Na przemian dramatyczny i komiczny dyskurs Bałandaszka z tłamszącymi go, przypominają-

Teatr Polski w Warszawie

cymi automaty (jak z gry komputerowej) rządzącymi przypomina współczesne konflikty tzw. uczciwych humanistów z przedstawicielami urzędów, tajnych służb, korporacji, banków, producentami kultury, właścicielami firm internetowych z Doliny Krzemowej itp. Na scenie Teatru Polskiego Witkacy we współczesnym opakowaniu prowokuje więc do prób odpowiedzi na pytanie: kim są dziś ci mityczni „oni” i tajne rządy? Nie mamy przecież złudzeń, że są nimi parlamentarzyści oraz przedstawiciele władz i opozycji, kłócący się nieustannie w programach telewizyjnych. Gdzie więc znajduje się współczesna władza, rządząca finansami, gospodarką, polityką, mediami i kulturą?

Teatr Polski w Warszawie. Mała Scena. Stanisław Ignacy Witkiewicz, „Oni”. Reżyseria: Piotr Ratajczak. Wykonawcy: Tomasz Drabek, Hanna Skarga, Adam Cywka, Antoni Ostrouch, Katarzyna Strączek, Tomasz Błasiak i inni. Premiera: 29 stycznia

Strzelecka 8

W dawnej katowni NKWD i UB przy ul. Strzeleckiej 8 w Warszawie Instytut Pamięci Narodowej na 28 lutego zaplanował otwarcie placówki edukacyjnej. – To pierwsza siedziba NKWD na warszawskiej na Pradze. Zachowało się tam w piwnicach kilkaset oryginalnych inskrypcji wyrytych przez więźniów. Setki osób przez to przeszły, na czele z Kazimierzem Pużakiem, szefem Rady Jedności Narodowej, i wicepremierem Stanisławem Janowskim. To niezwykle fragment naszej

Maciej Jurkiewicz/IPN

Maciej Jurkiewicz/IPN

Premiery „Zenka” odbyły się w Warszawie i Białymostku, a wejście tego filmu na ekrany wywołało emocje i polemiki. Utwór Jana Hryniaka został zrealizowany w formule kina biograficznego i seriali telewizyjnych; producentem i dystrybutorem jest Telewizja Polska.

Opowieść o młodości i pierwszych sukcesach artystycznych Zenona Martyniuka, gwiazdora muzyki disco polo, który na przełomie lat 80 i 90 XX w. „roztęczał całą Polskę”, ma mocne podłoże socjologiczne. Autorzy filmu nie unikają nieciekawych wątków z jego biografii. Utalentowany chłopiec z ubogiej podlaskiej wsi, z sukcesem śpiewający w kościele i remizie strażackiej, także z miejscowymi Cyganami, wklepał bowiem w niezbyt bezpieczne relacje z chuliganami, którzy dopuszczali się kradzieży. Na szczęście wychodził z tego cało dzięki opiece rodzi-

O Zenku z Podlasia Miroslaw Winiarczyk

ców i narzeczonej, późniejszej wiernej żony.

Lekka, nieskomplikowana, melodyjna muzyka do śpiewania i tańczenia rozwijała się spontanicznie w czasach młodości Zenka – trzydzieści lat temu – a na bazarach sprzedawane były pirackie nagrania polskie i zagraniczne. Muzyka disco polo, pełna prostych (we-

dlug niektórych – prostackich) emocji, odpowiadała wówczas na ogromne zapotrzebowanie społeczne, była jednak traktowana pogardliwie przez media głównego nurtu, które uważały ją za „obciach”. Problem w tym, że ową pogardę tzw. elity przenosiły na publiczność, która masowo słuchała disco polo. Zjawisko trwa do dzisiaj, co rzutuje na

polemiki wokół filmu i kariery Martyniuka.

Autorzy filmu bez osłonek ukazują, jak młody piosenkarz z kolegami z zespołu Akcent pnie się po drabinie kariery, pokonując wszystkie przeszkody. W roli młodego Zenka doskonale wypadł Jakub Zając, świetnie wpisujący się w realistyczny styl filmu. Krzysztof Czczot zagrał Zenka w drugiej części obrazu, co rozbiło w pewnym sensie narrację. Pozostali wykonawcy, w tym drugiego planu, równie dobrze wpisali się w poetykę filmu. Obrazu Jana Hryniaka nie należy jednak rozpatrywać w kategoriach osiągnięć sztuki filmowej, lecz telewizyjnego kina społecznego, opartego na autentycznej biografii.

„Zenek”, Polska, 2020.

Reżyseria: Jan Hryniak.

Wykonawcy: Jakub Zając, Krzysztof Czczot, Klara Bielawka, Magdalena Berus, Karol Dziuba, Jan Frycz i inni. Produkcja i dystrybucja: TVP

KONKURS

Kto śpiewa, dwa razy się modli – twierdzi św. Augustyn. A kto pięknie śpiewa, pomaga modlić się innym. Grupa muzyczna Jan powstała jako owoc nowenny przed Uroczystością Zesłania Ducha Świętego w klasztorze paulinów w Warszawie w 2018 r. Nazwa nawiązuje do Jana Chrzcziciela – podczas prób i spotkań muzycy czytają Pismo Święte, i ten bohater biblijny stał się jej patronem. Utwory „Poranek Marii Magdaleny”, „Droga do Emaus” czy „Ku Tobie” na płycie „Jan” przypominają, że sensem i celem istnienia jest chwała Boga. Tym bardziej warto o tym pamiętać w Wielkim Poście, którego centrum stanowi Chrystus. Wśród czytelników, którzy 2 marca między godz. 13 a 13.15 zadzwonili pod nr 22 512 00 95 i odpowiedzieli na pytanie: **W którym meczecie znajduje się grób Jana Chrzcziciela?** – rozlosujemy cztery płyty.

Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 8: „Święty Franciszek Warszawy” to brat Anicet Adalbert Koplński OFMCap. Zwycięzcom gratulujemy!

Lódź | 13-15.03.2020

✝

O CRUX AVE

Dominikańskie Warsztaty Muzyki Liturgicznej

Prowadzący:
Urszula Rogala
Rafał Maciejewski
Piotr Pałka

Pieśni wielkopostne | Sekcje specjalistyczne

Zapisy od 17.02 na stronie:
lodz.dominikanie.pl/kontakt/warsztaty

Warsztaty odbędą się w Zespole Szkół Salezjańskich (ul. Wodna 34)

Msza Święta i koncert finałowy

Archikatedra Łódzka | 15.03.2020, godz. 14:00

Honorowy patronat J.E. Ks. Alp. Grzegorz Ryś, Metropolity Łódzkiego

Organizatorzy:

Partnerzy:

Partnerzy medialni:

Słynący łaskami i niezwykłą historią krucyfiksu wraca po renowacji do kaplicy Baryczków w archikatedrze warszawskiej. Prace konserwatorskie odsłoniły jego nowe oblicze.

wieziony tu z Norymbergi przez kupca Jerzego Baryczkę. Był świadkiem królewskich ślubów i koronacji oraz zaprzysiężenia Konstytucji 3 Maja. Modlili się przed nim Tadeusz Kościuszko, Romuald Traugutt i Henryk Sienkiewicz, a także papież św. Jan Paweł II i Benedykt XVI. Klękał król Jan III Sobieski przed wyprawą pod Wiedeń oraz po powrocie, dziękując za zwycięstwo. Przycho- dzili w ważnych dla narodu chwilach

krzyżu ciała, opisywanego jako rzeźba naturalistyczna. Tradycja mówiła o rosnących włosach na głowie Chrystusa, które w Wielki Piątek miały podcinać dziewczęta z najgodniejszych rodów.

Krzyż w ciągu pięciuset lat obecności w Warszawie zaledwie trzykrotnie opuścił katedrę. Pierwszy raz, gdy ratowano go w czasie potopu szwedzkiego. Po raz drugi w czasie powstania 1944 r., a ostatni raz w sierpniu ubiegłego roku w zwią-

Chrystus wraca do katedry

Irena Świerdzewska

– Można powiedzieć, że jest to warszawski odpowiednik krucyfiksu królowej Jadwigi na Wawelu, stale otaczany kultem – podkreśla ks. dr Mirosław Nowak, dyrektor Muzeum Archidiecezji Warszawskiej. Do warszawskiej katedry krucyfix trafił około 1525 r., przy-

królowie i prezydenci. A ks. Stanisław Tworowski napisał we wspomnieniach, że kiedy we wrześniu 1939 r. abp Stanisław Gall wyświęcał w katedrze św. Jana w czasie nalotu młodych kapłanów, cudowny Pan Jezus błogosławił im na czekające ich trudy i walkę.

Z krzyżem Baryczków związanych jest wiele niezwykłych opowieści. Ludzie, modląc się przed nim, doznawali niezliczonych łask, o czym świadczyły liczne wota. W kategoriach cudu interpretowano ocalenie krucyfiksu z płonącej katedry podczas powstania warszawskiego.

NOWE OBLCZE

Krucyfix Baryczków zwany jest cudownym krucyfiksem Jezusa Konającego, na co wskazuje układ zawieszzonego na

ku z zaplanowaną konserwacją. Prace prowadzone były w jednej z sal Muzeum Archidiecezji Warszawskiej pod kierunkiem prof. Marii Lubryczyńskiej z Wydziału Konserwacji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Zwiedzający mogli obserwować ich postęp przez szybę. Działania konserwatorskie i restauratorskie prowadzone były – jak mówiła prof. Lubryczyńska – z poczuciem odpowiedzialności za zachowanie w jak najlepszym stanie skarbu narodowego, jakim jest krzyż Baryczków.

Po renowacji twarz cierpiącego Jezusa nabrała innego wyrazu. Spód półprzymkniętych powiek widać spojrzenie oczu. Dzięki zabiegom konserwatorskim zniknęły zabrudzenia i ukazały się źrenice otoczone brązową tęczówką. Cała postać jest jaśniejsza i teraz lepiej widać szczegóły: wyraźnie rysujące się żyły, z których sączy się krew. Zniszczoną perukę z końskiego włosa zastąpiono naturalnymi ludzkimi, ciemnymi włosami. Cierniowa korona odzyskała srebrny kolor. Pierwotny koloryst odzyskał też krzyż. Okazało się, że ciemna barwa była skutkiem wieloletniego kurzu i brudu. Renowacja pokazała, że krzyż obity jest metalem, który po czyszczeniu nabrał srebrzystego koloru.

Renowacja trwała ponad pół roku. Cudowny krucyfix wraca do archikatedry 28 lutego, w pierwszy piątek Wielkiego Postu, w niezwykłej oprawie Drogi Krzyżowej, która przejdzie ulicami Starego Miasta z kościoła Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny na Przyryнку. Odtworzono będą archiwalne nagrania rozważań kard. Stefana Wyszyńskiego. Uroczystość ma nawiązywać do powrotu krucyfiksu do katedry po II woj-

fol. Irena Świerdzewska

nie światowej, po tym, jak podczas powstania krucyfiks został ocalony.

CUDOWNIE URATOWANY

Krzyż z płonącej katedry wyniósł wówczas ks. Wacław Karłowicz, ps. „Andrzej Bobola”, kapelan powstańców z pomocą dwóch sanitariuszek harcnerskiego batalionu Armii Krajowej „Wigry”: Barbary Gancarczyk-Piotrowskiej ps. „Pająk” i Teresy Potulickiej-Łatyńskiej ps. „Michalska”.

Niemcy rozpoczęli szturm na Starówkę od Placu Zamkowego 16 sierpnia 1944 r. W Nagraniach Archiwum Historii Mówionej Powstania Warszawskiego ks. Karłowicz wspomina: „To było na początku podczas bombardowania katedry. Proboszczem był ksiądz biskup Majewski. Tak się stało, że on rano tegoż dnia poszedł do Śródmieścia do siostr do zakonu na spowiedź i akurat powstanie go tam zastało. Nie było proboszcza, tu byli księża, więc co robić? Był specjalny ostrzał na katedrę, chcieli katedrę podpalić, i podpalili. Dach katedry się palił, wielki ołtarz, przed wojną wspaniałe, palił się. Narada z księżmi – co robić? Przynajmniej ratować szaty kościelne, inne rzeczy, krucyfiksy i [znieść] do piwnicy, może nie dojdzie tam ogień. Pana Jezusa zdecydowaliśmy wyjąć, właściwie to ja zdecydowałem w ostatniej chwili, i przenieść do kościoła [siostr] Sakramentek. (...) W kaplicy u siostr, nie w kościele, położyłem [krucyfiks]. Poszedłem do swojego punktu na ulicę Długą. Jak byłem na ulicy Długiej w szpitalu, przyszli do mnie i powiadają: „Proszę księdza, bomba wpadła, [krucyfiks] jest prawdopodobnie przywalony, zniszczony”. Myślę – wszystko będzie na mnie, po co go ruszałeś – taka myśl. Ale okazuje się, jak poszedłem tam, gdzie leżał, że dom zwalony, a mieszkanie, w którym był krzyż, ocalało. Cud. Pan Jezus spokojnie leżał, trochę gruzu było. Pomyślałem: „Rzeczywiście, Panie Jezu, Ty jesteś cudowny”.

Barbara Gancarczyk-Piotrowska tak wspomina tamten czas: znalazła się w pewnym momencie z koleżanką Teresą Potulicką w katedrze, ponieważ nie można było przejść przez podwórko ostrzeliwane z granatników. Szły lewą nawą kościoła, prawa już płonęła, ogień docierał do prezbiterium, płonęły drewniane elementy. Wokół gorąco, przez dym dostrzegły stojącego na ołtarzu w kaplicy Baryczków księ-

fot. arch. Muzeum Archidiecezji Warszawskiej

dza usiłującego zdjąć krzyż z Panem Jezusem. Gablota z wotami była roztrzaskana, liczne wota leżały rozrzucone na ołtarzu, wśród nich wysokie odznaczenia bojowe, krzyże Virtuti Militari. Ksiądz mocował się z krzyżem, w końcu zdjął samą figurę, która, okazało się, nie była przytwierdzona do krzyża, ale tylko na nim zawieszona.

„Ksiądz podał nam figurę, którą przenieśliśmy na podwórko jezuickie. Tu ks. Karłowicz odłączył ręce od korpusu, by łatwiej było nieść figurę piwnicami. Pamiętam, że jedna ręka była przykręcona, a druga osadzona na kołek. Wzięłam ręce i niosłam, a ksiądz z kolegą korpus. W piwnicach zawałonych ludźmi było tłoczno i ciasno. Szłam pierwsza, niosąc przed sobą ręce figury, i mówiłam, że niesiemy figurę cudownego Pana Jezusa. Ludzie się rozstępowali, klękali, modlili, płakali” – opisywała Barbara Gancarczyk-Piotrowska.

SERCE MIASTA

Z kościoła Sakramentek na Rynku Nowego Miasta krucyfiks został potem przeniesiony do kościoła Dominikanów na ul. Freta, gdzie w podziemiach znajdował się szpital. Rannych układano wprost

na posadzce, jednych obok drugich. Wśród nich położono figurę Pana Jezusa i przykryto żołnierskim płaszczem. Ksiądz Stanisław Tworowski napisał w swoich wspomnieniach jak spowiadał wtedy rannych: „Dotykam rąk, nachylam się nad biednymi głowami, słucham zgorączkowanych szeptów i rozgrzeszam. (...) jestem nieludzko zmęczony. Wszyscy wypowiadani. Pozostał tylko jeden żołnierz. Nachylam się nad nim. – Czy chcesz się spowiadać? Nie odpowiedział. Rozumiem. Skończyła się jego męka. (...) Przesuwam rękę wzdłuż ciała, jest zimne i nagie. (...) Tylko dłaczego zwłoki są stwardniałe na kamień. (...) Po chwili błysnęło światło. Klęcząc, spoglądam na zmarłego. O Boże! Przede mną, okryty żołnierskim płaszczem, leży cudowny Pan Jezus z katedry św. Jana!”.

Powrót krucyfiksu do kaplicy Baryczków w Niedzielę Palmową 1948 r. był wielką manifestacją wiary mieszkańców Warszawy. Kaplica była już odbudowana, choć sama katedra podnosiła się dopiero z gruzów, brakowało sklepień, wznoszono zewnętrzne ściany.

„Ponieważ kaplica była już cała, postanowiono że figura Pana Jezusa do niej powróci. Pamiętam ten dzień, była wiosna 1948 r., kiedy po nabożeństwie szła wielka procesja. Niesiono figurę w asyście wielu biskupów, księży. Krakowskie Przedmieście było całe zajęte przez tłum ludzi idących w skupieniu, ze śpiewem” – wspomina Barbara Gancarczyk-Piotrowska w Nagraniach Archiwum Historii Mówionej Powstania Warszawskiego.

Figura była wówczas niesiona z kościoła pokarmelickiego – dziś kościoła seminaryjnego Wniebowzięcia NMP i św. Józefa Oblubieńca na Krakowskim Przedmieściu. – To był symboliczny znak i początek odbudowy archikatedry i całej Warszawy – uważa ks. Mirosław Nowak. – Decyzją prymasa Augusta Hłonda krucyfiks Baryczków powrócił do katedry, choć ta była jeszcze w gruzach.

– Serce miasta wróciło na swoje miejsce – dodaje dyrektor Muzeum Archidiecezji Warszawskiej – i zaczęło bić na nowo.

Przed cudowny krucyfiks do kaplicy Baryczków nieustannie przychodzą ludzie na modlitwę. Wpatrując się w figurę Chrystusa, odnajdują Go żywego w swoich sercach i duszach. Tu wciąż dzieją się cuda.

O bocheńskiej Willi pod Orłem, w której piwnicach ponoć wciąż są szczątki ludzi zamęczonych przez UB, opowiedział mi miejscowy policjant.

Dom wygląda, jakby skrywał mroczną tajemnicę: butwiejący, zabezpieczony folią dach, pełen zacieków, obsypujący się tynk elewacji, zmuszające okiennice i drewniane drzwi, zamknięte kłódką na łańcuchu. Stiukowy orzeł przymocowany centralnie nad gankiem unosi skrzydła, jakby próbował stąd uciec.

Willę wybudował Karol Sosnowski, przedsiębiorca pracujący m.in. przy budowie kolei żelaznej węgierskiej. Stała przy malowniczej, rozciągniętej wzdłuż parku ulicy Orackiej. Blisko stąd do kościoła, rynku, dróg wylotowych z miasta. Piękny, neorenesansowy budynek został ukończony w 1889 r. Pię-

ta 4,5 tys., a rok później 8 tys. Przyjeżdżali, bo możliwość pracy w powstałych wtedy, co getto, zakładach wytwórczych dawała im nadzieję przeżycia. W sierpniu 1942 r. Niemcy kazali Żydom zapłacić olbrzymią kontrybucję w zamian za gwarancję bezpieczeństwa. Otrzymałszy żądaną sumę, rozpoczęli eksterminację. Schomburg uczestniczył w każdej z trzech akcji, podczas których część Żydów wywożono do obozów zagłady w Auschwitz i w Bełżcu, do obozu pracy w Szebni. Niezdolnych do podróży, chorych przebywających w szpitalu, dzieci z sierocińca rozstrzelano. Po jednej z akcji Schomburg wraz z dwoma esesmanami kazał Żydom zapłacić 10 tys. zł za zużyte podczas egzekucji naboje. Wolfgang Curilla w pracy *Der Judenmord in Polen und die Deutsche Ordnungspolizei 1939-1945* opowiada o dwóch epizodach z udziałem szefa bocheńskiego Kripo. Podczas selekcji Żydów z grupy przeznaczonej do rozstrzelania Schomburg wyciągnął swojego szofera Ferdinanda Friedmana z żoną i kilkorgiem krewnych, ocalając im życie. Tego samego dnia, 3 września 1943 r., gdy

cjonariusz Pocię, informując Gustawa Rachwałskiego ps. „Wodzicki”, szefa dywersji Armii Narodowej „Pogrom” o donosach, jakie przychodziły na Oracką od jednych Polaków na drugich. Z kolei funkcjonariusze Puchała, Nawrocki, Antoniszczak, Konarski, jako wywiadowcy Juliana Migdała ps. „Dąb”, szefa wywiadu AK w obwodzie Bochnia, przekazywali mu informacje nie tylko o działaniach okupanta, ale też o volksdeutschech i „splamionych”, osobach sprzyjających Niemcom. Działania partyzantów były na tyle dotkliwe, że w willi przy Orackiej gestapo utworzyło specjalny Stutzpunkt, na czele z przybyłym z Krakowa oficerem Shroderem. Wykonawcami jego rozkazów byli obywatele radzieccy, którzy wybrali służbę Niemcom: Ukraińcy, Azerowie i włosowcy. Jednak to nie oni, a oddziały Rachwałskiego odnotowywały sukcesy, likwidując kilku włosowców i Ukraińców.

KATOWNIA

– Kiedy miałem kilkanaście lat, zawsze z kolegami omijaliśmy ten dom z daleka,

Willi pod Orłem Iwona Budziak

trowy, podpiwniczony, z gankiem i tarasem podpartym kolumnami, z elewacją w kolorze ecru, zdobioną gzymsami, pilastrami i gołdem był zupełnie inny od klasycystycznych, parterowych dworców w sąsiedztwie. Ogród na tyłach, graniczący z cmentarzem, z czasem został zabudowany. Właściciele absorbowały sprawy zwyczajne: budowa wozowni, kuchni z pokojami dla służby, wychodków, wymiana gontu na dachówkę, naprawa parkanu po powodzi. W rodzinie Sosnowskich willa pozostawała do 1938 r, kiedy spadkobiercy Stanisława, sędziego krajowego, sprzedali ją Jerzemu Janowi Freudenheimowi, a on wynajął „znanej bocheńskiej osobistości”, sędziemu Płaczowski. Rok później wybuchła wojna i willę zarekwirowała niemiecka nazistowska Kriminalpolizei, służba zajmująca się nie tylko ściganiem przestępstw pospolitych, ale też odpowiedzialna za organizowanie terroru w okupowanych krajach.

CZAS BARBARZYŃCÓW

Wilhelm Schomburg, szef bocheńskiego Kripo, przez frontowe okna swojej siedziby widział oddaloną zaledwie o kilkadziesiąt metrów granicę dzielnicy żydowskiej. Pojawiał się w mieście mniej więcej w czasie, gdy powstawała. Przed wojną w Bochni mieszkało 2,5 tys. Żydów, z chwilą utworzenia get-

ta ciał rozstrzelanych ok. stu Żydów porządkowi utworzyli stos, polali go benzyną i podpalili, wraz z dwoma policjantami obserwował płomienie, popijając piwo i wódkę. Dwa dni później Niemcy ogłosili, że Bochnia jest wolna od Żydów, a Schomburg wkrótce opuścił miasto.

Nim wyjechał, nieraz mógł stać przy oknie na tyłach willi, a wtedy widział cmentarz, na którym nocą Niemcy rozstrzelali ludzi: od kilkumiesięcznych dzieci po starców, grupami i indywidualnie, Polaków, Żydów... W sumie zabito w tym miejscu ok. 600 osób. Trudno sobie wyobrazić, by w tak bliskim sąsiedztwie egzekucje odbywały się bez wiedzy szefa Kripo. Czy wtedy na terenie willi zdarzały się zabójstwa więźniów? Nie ma dowodów, choć w jej piwnicach zamienionych na cele z solidnie wzmocnionymi drzwiami mogło jednorazowo zmieścić się kilkudziesięciu zatrzymanych. Dowody spłonęły po wojnie, kiedy mieszkańcy pobliskiego domu traktowali pozostałe w willi po Niemcach papiery jako podpalkę.

DOM SZPIEGÓW

O Polakach zatrudnionych w bocheńskiej Kriminalpolizei przy Orackiej wiadomo z zeznań członków miejscowego ruchu oporu. Na przykład to, że niejedno życie ocalił funk-

żeby nas do środka nie wciągnęli – opowiada Zdzisław Szklarzewicz, rocznik 1931, od urodzenia mieszkający w pobliżu. – Pamiętam, że czasem z jego piwnicy było słychać krzyki.

W 1945 r. Willę pod Orłem po służbach nazistowskich przejęły komunistyczne. – Mój wujek, były partyzant, był tam przesłuchiwany – mówi M.N., zastrzegając sobie anonimowość. – Historię znam z opowiadań jego siostry, a mojej cioci, która miała wtedy osiem lat. Po wyjściu stamtąd był tak zniszczony psychicznie, że powtarzał: „Wolę się zabić, niż raz jeszcze przez to przechodzić”. Dziadzio, ich ojciec, poprosił ciocię, by pilnowała go w nocy. Niestety, zasnęła, a gdy się obudziła, wujek już nie żył. Powiesił się.

Franciszek Dębosz, wartownik z Orackiej, zeznając w prokuraturze wojskowej w 1948 r., opisał bestialskie metody stosowane w mieszczącej się tam Komendzie Powiatowej Milicji Obywatelskiej w czasach, gdy szefował jej Edmund Piwiński, a jego najbliższym współpracownikiem był Stanisław Namysł. Zapamiętał: ciężkie pobicia, zakrwawione ręce milicjanta, wyrażanie: „Ty jesteś akowiec, i ciebie czeka to samo, co i tego”. W willi mieścił się również Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego. – Ocenia się, że po wyzwoleniu Bochni z niemieckiej okupacji

fol. Iwona Budziak

z 5 tys. członków miejscowego ruchu oporu ok. 3-3,5 tys. ludzi pozostawało w konspiracji, część uciekła za granicę, a ujawniło się zaledwie kilkuset. W jednej tylko sprawie „Miki” przesłuchiowano setki osób, wielu złamano życiorysy, zabrano gospodarke, spalono dobytek – mówi Ireneusz Sobas, autor książki „Niepokorne dekady. Niepodległościowe dążenia mieszkańców Bochni i bocheńszczyzny w latach 1945-1989”. Willę pod Orłem zaczęto nazywać katownią.

OSTATNI WIĘZIEN

Był luty 1950 r. Cecylia Dźwigaj po pięciu dniach pobytu w zamknięciu, bez jedzenia i picia postanowiła popełnić samobójstwo. – Trzymali mnie w narożnym pomieszczeniu willi. W zakratowanym oknie nie było szyby, na betonowej podłodze leżał kawałek deski, stałam na nim, żeby nie odmrozić sobie nóg – opowiada. – Byłam w piątym miesiącu ciąży, głodna, spragniona, zziębnięta, nikt do mnie nie zaglądał. Bałam się o dziecko”. Z okiennej ramy wydłubała resztkę szkła, podwinęła rękaw. Odkąd skończyła się wojna, ubecy nękali ją nieustannie. „Wyście na bandytów dzieci wychowali” – oskarżali jej rodziców, którzy w czasie okupacji także należeli do AK. W ich domu w Ujeździe

niedaleko Bochni odbywały się szkolenia wojskowe i sanitarne. Brat Aleksander Wilowski walczył w oddziale Jastrzębskiego, gdy w okolice dotarło NKWD, przedostał się na Zachód, dołączył do armii Andersa i z nią dotarł do Londynu. Cecylia była łączniczką. Kolportowała prasę podziemną, doprowadzała „spalonych” do miejsc kontaktowych, przewoziła broń i amunicję, roznosiła meldunki i lewe kenkarty. Po wojnie wiele razy aresztowano ją a to na ulicy, a to w pracy, ubecy przyjeżdżali do rodzinnego domu, robili rewizję, „wpadli” nawet na jej wesele. Przyjęła nazwisko męża i razem wyjechali do Wałbrzycha. Tam ubecy zabrali ją wprost z pracy. Zanim trafiła do Bochni na Oracką, więziono ją i przesłuchiowano w Wałbrzychu, Wrocławiu i Krakowie. W chwili, gdy kawałkiem szkła chciała otworzyć sobie żyły, zobaczyła starszego mężczyznę, który wyszedł z pobliskiego domu i kierował się w jej stronę. – W lewej ręce trzymał różaniec, tak ręka mu latała – pokazuje – widziałam tylko krzyżyk z Panem Jezusem.

Jej mama przez całą okupację codziennie odmawiała Różaniec, w domu wielką czcią otaczali Matkę Bożą, Cecylia poczuła przypływ siły. „Proszę pana – wołała – proszę przynieść mi kromeczkę chleba”. Męż-

czyzna zatrzymał się, zawrócił, a za oknem wkrótce pojawił się milicjant. „Co pani tu robi?” – zapytał. „O głodzie życie sobie odbieram” – odpowiedziała, pokazując szkło. Zabrał ją, podał herbatę i przewiózł na ulicę Krakowską, dokąd przeniesiono „katownię”. Tam wezwano lekarza, a on pomógł Cecylii w uwolnieniu.

CHICHOT HISTORII

W latach 50. Willa pod Orłem została wyremontowana, pomalowana na różowo i zrobiono w niej pięć ekskluzywnych mieszkań dla rodzin funkcjonariuszy UB i milicjantów. Później, po odzyskaniu jej przez rodzinę przedwojennych właścicieli, została sprzedana. Obecny właściciel planował w jej piwnicach i na parterze urządzić restaurację i bank. Z powodu rozpoczęcia przebudowy daleko wykraczającej poza uprawnienia musiał zawiesić wszystkie prace i do dziś ich nie podjął. Dom popada w ruinę. Nawet jeśli historia o pozostających tam szczątkach ofiar UB jest tylko legendą, to jest on niewątpliwie Niemym świadkiem drastycznych i bolesnych zdarzeń z czasów dwóch totalitaryzmów. W Polsce po wojnie w 330 miastach powiatowych służby pracowały w taki sam jak w Bochni sposób.

Jako nastolatka mogłam z siostrami o wszystkim porozmawiać: o szkole, koleżankach, wagarach i sukcesach, o wzlotach i upadkach – wspomina s. Maria Donata od Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Do klasztornej furty klarysek kapucynek w Przasnyszu przyprowadziła ją po raz pierwszy młodsza siostra Tereska, która regularnie pożyczala od sióstr książki. – I tak to się zaczęło. Od trzeciej klasy liceum częściej zaczęłam bywać w kościele sióstr, gdzie w szczególny sposób doświadczałam Boga – opowiada.

Kościół jest niewielki, zaciemniony, skromny, ale piękny. W ołtarzu głównym obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem. Niżej tabernakulum

Siostra Maria Pia

fot. arch. prywatne

Szczęście promieniuje

Barbara Wiśniowska

z ukrytym Chrystusem. Dawniej po prawej stronie prezbiterium była w ścianie krata, a za nią siostry modlące się delikatnymi głosami, ukryte przed światem.

– Atmosfera tego miejsca wprowadzała mnie w zamyślenie – przypomina sobie s. Donata. – Dlaczego te kobiety opuściły świat i aż tak się od niego odizolowały? Nieśamowite było to dla mnie, i jednocześnie ciekawe. Przez dwa lata próbowałam zrozumieć, nie bardzo mi się udawało, ale przecież nie wszystko na tej ziemi jest do pojęcia. Pozostała jednak akceptacja sposobu ich życia. Przez krótko nawiązałam z siostrami dobry kontakt, doświadczyłam ich mądrości, normalnej, ludzkiej postawy, serdeczności. Miałam 17 lat. Powołanie to tajemnica i sprawa Pana Boga. I łaska.

Dobrze pamięta jedno spotkanie. – Na pożegnanie siostra obiecała mi, że będzie się modliła o powołanie zakonne dla mnie. Przeraziłam się – przyznaje s. Donata. – Byłam tak niespokojna, że będąc już prawie przy swoim domu, wróciłam biegiem do klasztoru i prosiłam siostrę o odwołanie modlitwy za mnie w tej intencji. Szarpałam się wewnętrznie. Z jednej strony nawiedzała mnie myśl: „A może?...” Z drugiej pociągały mnie uciechy, marzenia o studiach, praca. Chciałam być nauczycielką. Po maturze zamierzałam złożyć

dokumenty na studia w Gdańsku. Jednak Pan Bóg chciał inaczej, wyraźnie zaprosił mnie, abym oddała się Jemu w tym właśnie klasztorze. I powiedziałam Mu „tak”.

Mama i rodzina, choć religijne, pomysł o zakonie – w dodatku ścisłym, klauzurowym – chciały dziewczynie wybić z głowy. – Mimo wszystko zdecydowałam się. Przyjęto mnie. Wtedy wrócił spokój.

Od tej chwili mija 47 lat pobytu s. Donaty w przasnyskim klasztorze.

– Jestem pewna, że wybrałam wtedy dobrą drogę – twierdzi – bo na niej Pan Jezus kroczy obok mnie i nie zamieniłabym jej na żadną inną. Dobrze być klaryską kapucynką. Dziękuję Bogu, że tu jestem! Często w moich rozważaniach pojawiają się pytania: Jak dziś najskuteczniej pomagać ludziom, by weszli na drogę wiodącą ku Bogu? Jak im ulżyć w życiowych zmaganiach, udrękach, chorobach? Coraz bardziej przekonuję się, że najskuteczniejszy sposób to cicha, skromna modlitwa, a później świadectwo życia wiarą. Skąd moja radość i entuzjazm? Pochodzą od Pana Jezusa. Szczęście promieniuje...

JESTEM SZCZĘŚLIWA

Siostra Maria Pia od Eucharystii spędziła w klasztorze w Przasnyszu już 60 lat. Pochodzi z Królówki koło Bochni. Uczyła

się w Krakowie, pracowała w Lublinie. Pamięta, że już w szkole podstawowej odczuła w duszy zaproszenie Pana Jezusa: „Pójdź za Mną!”.

– Jemu pragnęłam oddać życie, lecz wiadomo, musiałam się uczyć – wspomina. – W Lublinie chodziłam do kościoła kapucynów na Krakowskim Przedmieściu. Były tam uroczyste nabożeństwa z przepięknymi kazaniami i całodzienne wystawienie Najświętszego Sakramentu. O każdej porze dnia można się było wypowiadać. Odnosiłam wrażenie, że kapucyni to bardzo szczęśliwi ludzie. Wówczas żyli jeszcze ojcowie, którzy przeszli przez cierpienia w obozie koncentracyjnym w Dachau. W moim mniemaniu byli to męczennicy mający do wykonania swoje posłannictwo, dlatego Bóg ich ocalił i zachował przy życiu. Po wojnie byli w pełni sił, pracowali z niezwykłą gorliwością kapłańską, wprost promieniowała od nich świętość. Przez nich w mojej duszy dokonywały się cuda łaski Bożej. Świadectwu ich życia zawdzięczam to, że jestem klaryską kapucynką.

W ich kościele usłyszała, że są też siostry kapucynki, które żyją oddzielone od świata, w klauzurze, prowadzą życie modlitwy i ofiary. – Pomyślałam wtedy: jeśli kapucyni są tak święci, to jakież muszą być siostry kapucynki – mówi s. Pia. – Postanowiłam je odszukać.

Był wówczas w Polsce tylko jeden taki klasztor, właśnie w Przasnyszu.

Jechała całą noc. Z Lublina pociągami do Warszawy, z Warszawy pociągami do Ciechanowa, a z Ciechanowa do Przasnysza kolejką wąskotorową. Na miejscu była wczesnym rankiem w niedzielę 22 lutego 1959 r. Szczególna data: rocznica objawienia się Pana Jezusa s. Faustynie w Płocku.

– Byłam zatrwożona, że jestem niegodna takiego wybrania – opowiada. – Zastanawiałam się, czy rzeczywiście mam tak wzniosłe powołanie, czy to jest moje miejsce. Najpierw weszłam do kościoła, akurat kapłan wychodził do ołtarza, by sprawować Najświętszą Ofiarę. I właśnie podczas tej Mszy Świętej stało się w mej duszy coś wielkiego. Zrozumiałam, że właśnie tu, w tym klasztorze, ma się dokonać ofiara mego życia w zjednoczeniu z Ofiarą Chrystusa za zbawienie świata. Właśnie wtedy, w czasie Przeistoczenia, zmarła s. Serafina Kozuchowska, kapucynka z tutejszego klasztoru. Kapłan poinformował zebranych o jej śmierci zaraz po zakończeniu liturgii. I to wydarzenie było znakiem potwierdzającym, że rozeznanie mego powołania jest zgodne z wolą Bożą. Zrozumiałam też, że mam zająć miejsce zmarłej s. Serafiny, że Bóg przyjmuje moją ofiarę życia. Podczas tej pierwszej Mszy Świętej w Przasnyszu złożyłam jakby własne śluby wieczyste. Wspomnienie tamtych chwil w trudnych momentach życia zakonnego dodawało mi mocy do przetrwania i pokonania wszystkich przeciwności.

Siostra Pia oprócz modlitw wspólnych odmawia również modlitwy prywatne i stara się, by wszystko, nawet praca i odpoczynek, było modlitwą i uwielbieniem Boga. Również wspólne modlitwy nocne.

– Trwanie przed Chrystusem ukrytym w Eucharystii to dla mnie najwspanialszy, najcenniejszy czas – zapewnia. – Mam świadomość, że pod osłoną nocy dzieje się wiele złego, więc tym chętniej przerywam sen i spieszę przed tabernakulum, by tam się modlić, wynagradzać Bogu za grzechy i prosić o zbawienie dusz nieśmiertelnych.

Klaryski kapucynki budzą się o piątej, aby już po chwili przez pięć godzin, z przerwą na posiłki, modlić się, medytować i uczestniczyć we Mszy Świętej. Odmawiają Różaniec, liturgię godzin, Anioł Pański, Koronkę do Miłosierdzia Bożego, czytają lektury duchowe. Po kolacji mają chwilę rekreacji, a po ostatniej modlitwie rozpoczyna się ścisłe milczenie. Resztę dnia poświęcają na pracę dla wspólnoty i pracę zarobkową: haftują, malują i szyją.

– W tej cykliczności jest głęboki sens – stwierdza s. Pia – i wcale nie jest prawdą, że dzień nie różni się od dnia, bo każdy dzień przeżywamy inaczej. I chociaż za kratak, nie czujemy się jak na bezludnej wyspie. Wiemy, co się dzieje w Kościele i ojczyźnie, czytamy prasę katolicką, modlimy się za świat, który się ciągle zmienia, i staramy się mieć coraz większy udział w zbawczym dziele Chrystusa. Nieustannie modlę się: „Jezu, Zbawicielu świata, przez Niepokalane Serce Maryi, błagam Cię, przyjmij moje życie, przyjmij moją ofiarę życia

i ukryj mnie w tajemnicy Eucharystycznej Ofiary za zbawienie świata...”. Jestem szczęśliwa, że mogę prowadzić życie ukryte z Chrystusem w Bogu.

TAJEMNICA KLAUZURY

Zewnętrznym wyrazem klauzury jest oddzielenie jej terenu murem lub parkanem. Konstytucje klarysek kapucynek zawierają przepisy dotyczące klauzury. Kontakty sióstr z rodzinami są niezbyt częste, ale w wyjątkowych wypadkach – ciężkiej choroby lub pogrzebu ojca czy matki – kapucynki mogą jechać do domu, i odwrotnie – mogą być odwiedzane przez rodzinę i znajomych. Z zasady wyklucza się jednak takie spotkania w Adwencie i Wielkim Poście, ale dopuszczalne są wyjątki. Dawniej przepisy ścisłej klauzury zezwalały siostrom na opuszczenie klasztoru wyłącznie w wypadku zagrożenia życia, kłeski żywiołowej czy napadu. Po Soborze Watykańskim II dokumenty Stolicy Apostolskiej umożliwiły mniszkom wyjście z klauzury w celu leczenia się, formacji zakonnej oraz wykonywania obowiązków obywatelskich – na wybory. Za klauzurę mogą wejść robotnicy, jeśli to konieczne.

Ze światem poza murami siostry kontaktowały się i nadal kontaktują listownie. Krewni najczęściej jednak do nich dzwonią. Wymóg milczenia w określonych porach dnia nie obowiązuje kapucynek w stosunku do gości, zatem jeśli ktoś wtedy zadzwoni lub złoży wizytę w rozmównicy, siostra będzie mogła z nim porozmawiać.

Siostry korzystają także z radia, telewizji oraz internetu – w określonych wypadkach, związanych z dobrem duchowym i dobrem wspólnoty. Obchodzą imieniny, ale w dniu patronów swych imion zakonnych. Z tej okazji w intencji danej siostry jest zamawiana w klasztornej kościele Msza Święta. W rektorii na stole czeka na solenizantkę kwiatek oraz torba z prezentem od pozostałych sióstr. Szafarka w tym dniu piecze ciasto, gotuje lepszy obiad. Zakupy robi siostra zewnętrzna, która nie składała ślubu klauzury. W przypadku braku sióstr zewnętrznych opatka może czasowo wyznaczyć siostrę do tej czynności i pozwolić jej na opuszczenie klauzury w celu służby wspólnoty. Pomagają też świeccy. Siostry jeżdżą na zjazdy formacyjne, na szkolenia w zakresie formacji franciszkańskiej.

Modlą się o nowe powołania. Po latach spędzonych w zakonie wiedzą, że ich decyzja to nie było smutne wyrzeczenie, lecz wielka łaska i szczęście.

Siostra Maria Donata z nowicjuszkami

fot. arch. prywatne

Klasztor Mniszek Klarysek Kapucynek
ul. Józefa Piłsudskiego 48
06-300 Przasnysz
tel. 29 752 24 66
e-mail: klarysikapucynki@wp.pl

fol. xhz

DAJ SIĘ WYPRÓBOWAĆ

Duch wyprowadził Jezusa na pustynię. Chce wyprowadzać także każdego z nas. W Starym Testamencie pustynia była miejscem spotkania Izraela z Bogiem. Ale uwaga: to nie zawsze jest radosna przygoda. Na pustyni jest ryzykownie: żyją skorpiony i dzikie zwierzęta, bywa niebezpiecznie, trzeba się fizycznie pomęczyć. Pustynia ma jeszcze inne aspekty: zmagania duchowe, samotność, odczuwanie pragnienia i różnych tęsknot... Pustynia to miejsce próby.

Jezus rozpoczyna czterdziestodniowy post, by przygotować się do głoszenia Dobrej Nowiny. Szatan nie oszczędza Syna Człowieczego. Próbuje złowić Go na pokusę konsumpcjonizmu, władzy, pychy... Nie bójmy się pokus! One potwierdzają, że jesteśmy tylko ludźmi. Nie jesteśmy gigantami duchowymi, nie prowadzimy doskonałego życia moralnego, mamy braki i ułomności. Jezus jako człowiek doskonale wie, że Jego siły są ograniczone. Odpiera ataki Szatana, nie opierając się na własnej elokwencji i perswazji. Ucieka się do Boga i Jego obietnic.

Jezus cierpiał i umierał nie po to, abyśmy przez kilkadziesiąt dni w roku nie jedli kielbasy, słodyczy czy nie pili alkoholu. Umarł po to, abyśmy zrozumieli, jak bardzo Bóg nas kocha i szaleje na naszym punkcie.

Wielki Post to czas ćwiczeń. Ćwiczenia fizyczne muszą nas zmęczyć i spocić. Jeśli ktoś nie wychodzi mokry z siłowni, to prawdopodobnie siedział i tylko obserwował innych. Jeśli przystępujemy do treningu, musimy się natrudzić. Nawet jeśli nie widać od razu efektu, poprawia się sprawność i kondycja.

Podobnie z ćwiczeniami, do których przystępuje cała wspólnota Kościoła. Modlitwa, post i jałmużna. One muszą nas coś kosztować, mają za zadanie nas zmęczyć. Musimy się napocić na tym wyjątkowym poligonie. Jedno jest pewne: poprawi się nam kondycja życiowa. Jestem pewien, że niejednen z nas już tego doświadczył.

Jednak nie chodzi wyłącznie o nasz wysiłek i mobilizację sił. Przez wielkopostną ascezę warto zadać sobie pytanie: za czym tęskni moje serce i co mi przeszkadza w realizacji pragnień? Jeśli nie możesz odkleić się od Facebooka – zrezygnuj z niego w Wielkim Poście. Jeśli ciągle oglądasz tasiemce serialowe – ogranicz je. Jeśli nadużywasz alkoholu – odstaw na ten czas butelkę. Jeśli często się kłócisz – zacznij ćwiczyć się w cierpliwości.

Tu nie chodzi wyłącznie o efekt końcowy, ale o wierność Jezusowi – ze względu na Niego samego i drugiego człowieka. Porządkujmy swoje życie: system wartości, priorytety i cele. Wówczas życie będzie nas bardziej cieszyło.

ks. Kamil Falkowski

Autor jest wikariuszem parafii bł. Władysława z Gielniowa na Natolinie w Warszawie

I NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU

1 marca 2020

Czytanie z Księgi Rodzaju

2, 7-9; 3, 1-7

Pan Bóg ulepił człowieka z prochu ziemi i tchnął w jego nozdrza tchnienie życia, wskutek czego stał się człowiek istotą żywą. A zasadziwszy ogród w Edenie na wschodzie, Pan Bóg umieścił tam człowieka, którego ulepił. Na rozkaz Pana Boga wyrosły z gleby wszelkie drzewa miłe z wyglądu i smaczny owoc rodzące oraz drzewo życia w środku tego ogrodu i drzewo poznania dobra i zła.

A wąż był bardziej przebiegły niż wszystkie zwierzęta lądowe, które Pan Bóg stworzył. On to rzekł do niewiasty: „Czy rzeczywiście Bóg powiedział: »Nie jedzcie owoców ze wszystkich drzew tego ogrodu?«”. Niewiasta odpowiedziała wężowi: „Owoce z drzew tego ogrodu jeść możemy, tylko o owocach z drzewa, które jest w środku ogrodu, Bóg powiedział: »Nie wolno wam jeść z niego, a nawet go dotykać, abyście nie pomarli«”. Wtedy rzekł wąż do niewiasty: „Na pewno nie umrzecie! Ale wie Bóg, że gdy spożyjecie owoc z tego drzewa, otworzą się wam oczy i tak jak Bóg będziecie znali dobro i zło”.

Wtedy niewiasta spostrzegła, że drzewo to ma owoce dobre do jedzenia, że jest ono rozkoszą dla oczu i że owoce tego drzewa nadają się do zdobycia wiedzy. Zerwała zatem z niego owoc, skosztowała i dała swemu mężowi, który był z nią, a on zjadł. A wtedy otworzyły się im obojgu oczy i poznali, że są nagi; splekli więc gałązki figowe i zrobili sobie przepaski.

Psalm responsoryjny

51, 3-6b. 12-14. 17

Refren: Zmiłuj się, Panie, bo jesteśmy grzeszni.

Zmiłuj się nade mną, Boże, w łaskawości swojej, w ogromie swej litości zgładź moją nieprawość. Obmyj mnie zupełnie z mojej winy i oczyść mnie z grzechu mego.

Uznaję bowiem nieprawość moją, a grzech mój jest zawsze przede mną. Przeciwnie Tobie samemu zgrzeszyłem i uczyniłem, co złe jest przed Tobą.

Stwórz, Boże, we mnie serce czyste i odnów we mnie moc ducha. Nie odrzucaj mnie od swego oblicza i nie odbieraj mi świętego ducha swego.

Przywróć mi radość z Twojego zbawienia i wzmocnij mnie duchem ofiarnym.

Panie, otwórz wargi moje, a usta moje będą głosić Twoją chwałę.

Czytanie z Listu świętego Pawła Apostoła do Rzymian

5, 12-19

Bracia:

Przez jednego człowieka grzech wszedł do świata, a przez grzech śmierć, i w ten sposób śmierć przeszła na wszystkich ludzi, ponieważ wszyscy zgrzeszyli. Bo i przed Prawem grzech był na świecie, grzech się jednak nie poczytuje, gdy nie ma Prawa. A przecież śmierć rozpanoszyła się od Adama do Mojżesza nawet nad tymi, którzy nie zgrzeszyli przestępstwem na wzór Adama. On to jest typem Tego, który miał przyjść.

Ale nie tak samo ma się rzecz z przestępstwem, jak z darem łaski. Jeżeli bowiem przestępstwo jednego sprowadziło na wszystkich

śmierć, to o ileż obficie spłynęła na nich wszystkich łaska i dar Boży, łaskawie udzielony przez jednego Człowieka, Jezusa Chrystusa. I nie tak samo ma się rzecz z tym darem, jak i ze skutkiem grzechu, spowodowanym przez jednego grzeszącego. Gdy bowiem jeden tylko grzech przynosi wyrok potępiający, to łaska przynosi usprawiedliwienie ze wszystkich grzechów. Jeżeli bowiem przez przestępstwo jednego śmierć zakręlowała z powodu jego jednego, o ileż bardziej ci, którzy otrzymują obfitość łaski i daru sprawiedliwości, królować będą w życiu z powodu Jednego – Jezusa Chrystusa.

A zatem, jak przestępstwo jednego sprowadziło na wszystkich ludzi wyrok potępiający, tak czyn sprawiedliwy Jednego sprowadza na wszystkich ludzi usprawiedliwienie dające życie. Albowiem jak przez nieposłuszeństwo jednego człowieka wszyscy stali się grzesznikami, tak przez posłuszeństwo Jednego wszyscy staną się sprawiedliwymi.

Aklamacja przed Ewangelią: Chwała Tobie, Słowo Boże.

Nie samym chlebem żyje człowiek,
lecz każdym słowem, które pochodzi z ust Bożych.

Słowa Ewangelii według świętego Mateusza

4, 1-11

Duch wyprowadził Jezusa na pustynię, aby był kuszony przez diabła. A gdy pościł już czterdzieści dni i czterdzieści nocy, odczuł w końcu głód.

Wtedy przystąpił kusiciel i rzekł do Niego: „Jeśli jesteś Synem Bożym, powiedz, żeby te kamienie stały się chlebem”. Lecz On mu odpowiedział: „Napisane jest: »Nie samym chlebem żyje człowiek, lecz każdym słowem, które pochodzi z ust Bożych«”.

Wtedy wziął Go diabeł do Miasta Świętego, postawił na narożniku świątyni i rzekł Mu: „Jeśli jesteś Synem Bożym, rzuć się w dół, napisane jest bowiem: »Aniołom swoim da rozkaz co do ciebie, a na rękach nosić Cię będą, byś przypadkiem nie uraził swej nogi o kamień«”. Odrzekł mu Jezus: „Ale jest napisane także: »Nie będziesz wystawiał na próbę Pana, Boga swego«”. Jeszcze raz wziął Go diabeł na bardzo wysoką górę, pokazał Mu wszystkie królestwa świata oraz ich przepych i rzekł do Niego: „Dam Ci to wszystko, jeśli upadniesz i oddasz mi pokłon”. Na to odrzekł mu Jezus: „Idź precz, szatanie! Jest bowiem napisane: »Panu, Bogu swemu, będziesz oddawał pokłon i Jemu samemu służyć będziesz«”. Wtedy opuścił Go diabeł, a oto przystąpili aniołowie i usługiwali Mu.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 2 marca

Czytania mszalne: Kpł 19, 1-2. 11-18; Ps 19, 8-10. 15; Mt 25, 31-46

Wtorek, 3 marca

Czytania mszalne: Iz 55, 10-11; Ps 34, 4-7. 16-19; Mt 6, 7-15

Środa, 4 marca

Święto św. Kazimierza, królewicza

Czytania mszalne: Flp 3, 8-14; Ps 15, 1b-5; J 15, 9-17

Czwartek, 5 marca

Czytania mszalne: Est 4, 17 k. m. r-u; Ps 138, 1b-3. 7e-8; Mt 7, 7-12;

Piątek, 6 marca

Czytania mszalne: Ez 18, 21-28; Ps 130, 1b-8; Mt 5, 20-26

Sobota, 7 marca

Dzień powszedni albo wspomnienie świętych męczenników Perpetuy i Felicjy

Czytania mszalne: Pwt 26, 16-19; Ps 119, 1-2. 4-5. 7-8; Mt 5, 43-48

Źródło: PAP/PAF/Fabio Frustaci

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

TRZECIE BŁOGOSŁAWIEŃSTWO

„Błogosławieni ci, albowiem oni na własność posiadają ziemię” (Mt 5,5). Użyty tu termin „cisi” dosłownie oznacza: słodki, grzeczny, łagodny, wolny od przemocy. Łagodność przejawia się w chwilach konfliktu. Można wówczas zobaczyć, jak reagujemy na sytuację nieprzyjazną, pod presją, gdy jesteśmy atakowani i obrażani. W Piśmie Świętym słowo „cichy” wskazuje także na tego, kto nie ma własności ziemskiej. Dlatego uderza fakt, że trzecie błogosławieństwo mówi właśnie, iż cisi „na własność posiadają ziemię”. W istocie to błogosławieństwo cytuje Psalm 37. Również tam łagodność wiąże się z posiadaniem ziemi. Te dwie rzeczy wydają się niezwiązane. Tymczasem posiadanie ziemi jest typowym obszarem konfliktu: często walczy się o jakieś terytorium, aby uzyskać panowanie nad nim. Czasownik zastosowany do cichych mówi, że nie zdobywają oni ziemi, ale ją „odziedziczą”. Pismo Święte mówi o „nowej ziemi”, ku której zmierzamy. Oczekujemy jednak, według obietnicy, nowego nieba i nowej ziemi, w których będzie mieszkała sprawiedliwość (por. Iz 65,17; Iz 66,22; 2 P 3,13; Ap 21,1). Zatem cichy jest tym, który „dziedziczy” najbardziej wzniosłe terytoriów. Nie jest tchórzem, który znajduje sobie pokrętną moralność, by nie popaść w tarapaty. Przeciwnie, jest uczniem Chrystusa, który nauczył się bronić zupełnie innej ziemi. Broni swego pokoju, swojej relacji z Bogiem i Jego darów, strzegąc miłosierdzia, braterstwa, zaufania, nadziei.

Podczas audiencji generalnej, 19 lutego

NIE TA DROGA

Kiedy widzimy wielu dobrych chrześcijan, mających dobrą wolę, ale mylących religię ze społeczną koncepcją dobroci, przyjaźni, kiedy widzimy wielu duchownych, którzy mówią, że idą za Jezusem, ale dążą do zaszczytów, życia w luksusie, dróg światowości – to nie szukają oni Jezusa; szukają siebie. Nie są chrześcijanami; mówią, że są chrześcijanami, ale są nimi tylko z imienia, ponieważ nie akceptują drogi Jezusa, drogi upokorzenia.

Z homilii podczas Mszy Świętej w kaplicy Domu św. Marty, 20 lutego

WOJNA SZALEŃSTWEM

Wojna, która kieruje zasoby materialne na zakup broni i na wysyłkę zbrojny, odciągając je od żywotnych czynności społeczeństwa, takich jak wsparcie rodzin, służba zdrowia i oświata, jest „nonsensem”, zgodnie ze słynnym wyrażeniem św. Jana XXIII (*Pacem in terris*, 127). Innymi słowy, jest prawdziwym szaleństwem, ponieważ szaleństwem jest niszczenie domów, mostów, fabryk, szpitali, zabijanie ludzi i niszczenie zasobów zamiast budowania stosunków międzyludzkich i gospodarczych. Jest to obłęd, z którym nie możemy się pogodzić; wojny nigdy nie będzie można uważać za coś normalnego ani zaakceptować jako nieunikniony sposób uregulowania rozbieżności i sprzecznych interesów.

Do biskupów z państw basenu Morza Śródziemnego, 23 lutego

Wyrośłem wśród rolników

abp Henryk Hoser SAC

Wyrażam szczerą wdzięczność Kapitulie za przyznanie mi prestiżowej Nagrody im. bp. Romana Andrzejewskiego i że znalazłem się w dostojnym gronie jej laureatów z lat poprzednich. Jest to dla mnie honor, radość i szczególne wyróżnienie.

Nie ukrywam, że wiadomość o mianowaniu mnie do otrzymania tego zaszczytu przyjąłem ze zdumieniem; jednak nie jestem profesjonalnym ani rolnikiem, ani ogrodnikiem, ani też przedstawicielem zawodów pokrewnych. Z zawodu jestem lekarzem, z powołania kapłanem.

Po zastanowieniu dostrzegam jednak pewne cechy promujące do decyzji Kapituły Fundacji „Solidarna Wieś”. Pierwsza z tych cech została opublikowana w zapowiedziach i dotyczy mojej duszpasterskiej troski o rolników; troski wyrażonej w nauczaniu zwłaszcza z okazji obchodzenia corocznych dożynek – święta plonów. Diecezja warszawsko-praska obejmuje bowiem nie tylko ludność wielkowiejską i podmiejską, lecz również obszary wiejskie wschodniego Mazowsza.

Drugi motyw też był wspomniany, a więc dorobek pięciu pokoleń rodziny Hoserów w rozwoju polskiego ogrodnictwa, od 1844 r. „Hoser dostarcza kwiatów” – pisał w „Lalce” Bolesław Prus o moim pradziadku Piotrze Hoserze. Ten wątek przedstawił [w laudacji – przyp. red.] po mistrzowsku warszawianista i dziennikarz Radia Warszawa, pan red. Piotr Otrębski, za co mu serdecznie dziękuję.

Jest jednak i trzeci wątek, a mianowicie moje osobiste związki ze środowiskiem rol-

nictwa i ogrodnictwa. Po upadku powstania warszawskiego moja mama, siostra i mówiące te słowa (ojciec zginął w powstaniu) znaleźliśmy przytułek w domu Mieczysława Kamberkiego, zarządzającego słynną krakowską firmą nasienną Edwarda Freege.

Kolejne lata spędzałem w folwarku mojej babci w Wielkopolsce, w pobliżu Śremu. Było to typowe wieloletnie gospodarstwo rolnicze: uprawa zbóż i ziemniaków, przydomowy ogród warzywny i hodowla zwierząt: konie, krowy, nierogacizna, rozmaite ptactwo: kury, kaczki, gęsi, perliczki i indyki. Widziałem ciężką fizyczną pracę na roli, zwłaszcza przy żniwach, i ciągle zabieganie

Będąc studentem medycyny, pracowałem w czasie wakacji letnich jako robotnik rolny.

w trudnych warunkach. Sam zaś pasłem krowy i pilnowałem, by nie weszły w szkodę.

Pamiętam wizytę w Warszawie w 1948 r. Z balkonu na czwartym piętrze Hoserowskiej kamienicy w Alejach Jerozolimskich oglądałem ruiny Warszawy: to było morze ruin. Ale na parterze znajdował się wspaniały sklep nasienny firmy Braci Hoser. Przypominał stare apteki: szafy i półki z ciemnego drewna, szuflady i szufladki z różnorodnością nasion kwiatów i warzyw. To tam w czasie okupacji najdo-

foto: Irena Świerdzewska

wał się punkt kolportacji prasy podziemnej, przechowywanej w workach z nasionami. Po upaństwowieniu, a więc likwidacji Firmy, w sklepie sprzedawano buty i jakąś galanterię: *Sic transit gloria mundi!*

Od następnego, 1949 r. zamieszkaliśmy w szkółkarskim majątku mego stryja Piotra Hosera – wnuka i jego siostr. Supernowoczesny majątek w podwarszawskim Żbikowie powstał według najlepszych europejskich wzorów w roku 1896. Tam nauczyłem się wiele. Od prac przy zbiorach owoców i warzyw i ich ekspedycji, poprzez prace w produkcji drzewek owocowych: pikowanie sadzonek i okulizacja szlachetnych odmian na tzw. podkładkach. A poza tym prace polowe: bronowanie, redlenie, pielakowanie, opryski. Wykonywałem prace w parku dendrologicznym, dziś zabytku przyrody, jak grabowanie ścieżek czy prace porządkowe. Powoziłem jednokonną bryczką i dwukonną platformą towarową, m.in. jadąc nią nawet w poprzek Warszawy, na

Pragę. Widziałem, jak z tych przerośniętych szkólek lipowych wywożono ciężarówkami drzewa do obsadzenia otoczenia Pałacu Kultury w Warszawie. Z moim kuzynem Piotrem Hoserem – prawnikiem, obecnym tu lekarzem weterynarii, hodowaliśmy kury!

Będąc studentem medycyny i mieszkając już w Warszawie, pracowałem w czasie wakacji letnich jako robotnik rolny. Najpierw na polach nasiennych wielkiej duńskiej firmy Ohlsens-Enke, partnera handlowego firmy Braci Hoser w latach międzywojennych w Høje Taastrup koło Kopenhagi. Całymi dniami podwiązywałem sznurkiem kalafiora nasienne na ogromnym polu, pielilem z motyką w ręku grządki, misiakowałem pomidory, a w dni deszczowe czyściłem cyklameny w szklarniach.

Rok później, w 1965, byłem zatrudniony w ogrodzie pana Jeana Greniera, w Antibes, na Lazurowym Wybrzeżu. Pracowała ze mną młoda Niemka, studentka konserwatorium w Hamburgu. Te prace stwa-

rzały okazje praktyki języków: angielskiego w Danii i francuskiego w Antibes.

Oboje moi rodzice byli inżynierami rolnictwa. Rodzona siostra Julia została naukowcem z dziedziny genetyki warzywnej i pracowała w Instytucie Warzywnictwa w Skierniewicach. Mawiała, że doktorat zrobiła z kapusty,

**Rolnicy
kultywowali
język polski
i autentyczną
kulturę,
tradycję,
zwyczaje i wiarę
katolicką.**

a habilitację obroniła z kalendaria. Trzech spośród moich bratanków i kilku spośród ich synów ukończyło, na różnych wydziałach, SGGW, a dwóch z nich Wydział Biologii UW, natomiast moja siostrzenica Urszula – Wydział Zootechniki. Stąd też w kręgu rodzinnym ciągle prowadziło się rozmowy o hodowli roślin w szerokim zakresie jej zastosowań.

Zwracając się do rolników, już jako biskup warszawsko-praski, uświadamiałem im, że są nośnikami wolności i polskości. W okresie rozbiorów Polski to oni kultywowali polski język i autentyczną kulturę, tradycję, zwyczaje i wiarę katolicką. To oni brali udział w powstaniach: kościuszkowskim, listopadowym i styczniowym. W ten nurt wpisuje się „Rota” Marii Konopnickiej. W czasach komunistycznych polscy rolnicy skutecznie oparli się kolektywizacji: 80 proc. ziem należało do rolników indywidualnych, a były to gospodarstwa rodzinne, swoiste oazy wolności i godności. Nie darmo utarło się powiedzenie: chłop na zagrodzie, równy wojewodzie, w nawiązaniu do szlachty zagrodowej. Przy ciągłych brakach żywnościowych to oni dostarczali swoich produktów mieszkańcom miast.

Dzisiejsza ich rola i znaczenie bynajmniej nie wyga-

sły. Nowoczesne gospodarstwa rolne i ogrodnicze mają do czego nawiązywać, i oby gospodarstwa rodzinne wzrastały i kwitły. Tak jest ważnym życzeniem, by młodzież wiejska, po odpowiednim wykształceniu, wracała na ojcowiznę i prowadziła uprawy i hodowlę ekologiczną, by wytwarzała zdrową żywność dla zdrowia i rozwoju całego społeczeństwa. Temu również sprzyja rozwijająca się agroturystyka.

W ostatnich dożynkach w Kałuszynie nawiązywałem do encykliki papieża Franciszka *Laudato si*. Jej pierwsze zdanie brzmi następująco: „*Laudato si, mi Signore* – »Pochwalony bądź, Panie mój« – śpiewał św. Franciszek z Asyżu. W tej pięknej pieśni przypominał, że nasz wspólny dom jest jak siostra, z którą dzielimy istnienie, i jak piękna matka, biorąca nas w ramiona: »Pochwalony bądź, mój Panie, przez siostrę naszą, matkę ziemię, która nas żywi i chowa, wydaje różne owoce z barwnymi kwiatami i trawami«”.

I na tym kończę, dziękując za uwagę.

A teraz wyrażam serdeczną wdzięczność Radzie Fundacji z panem Sławomirem Siwkim, przewodniczącym, i Kapitulie nagrody pod honorowym przewodnictwem ks. bp. Artura Mizińskiego, sekretarza generalnego KEP.

Ks. kard. Kazimierzowi Nyczowi, metropolicie warszawskiemu, dziękuję za osobiste wręczenie nagrody i uczestnictwo w dzisiejszej ceremonii. I przychyłność.

Ks. bp. Romualdowi Kamińskiemu i wszystkim przybyłym z diecezji warszawsko-praskiej dziękuję z solidarną obecnością i wieloletnią współpracą.

Szczególne podziękowanie kieruje do współbraci i współsióstr ze Zjednoczenia Apostolstwa Katolickiego – pallotynów i pallotynek.

Wszystkim natomiast obecnym za życzliwość i przychyłność, które zachowam we wdzięcznej pamięci.

Słowo z okazji przyznania Nagrody im. bp. Romana Andrejewskiego, 20 lutego

Izabela Pakulska

Endoproteza stawu biodrowego

Decyzja o operacji wszczęcia endoprotezy stawu biodrowego nie jest łatwa. Nie należy jednak z nią zwlekać. Ból powoduje, że zaczynamy oszczędzać staw pojawiają się wówczas zmiany w innych stawach, zaniki mięśni lub ich przykurcze. Im bardziej niesprawny pacjent przed operacją, tym dłuższa będzie rekonwalescencja po niej.

Wskazaniem do operacji jest pojawianie się bólu po przejściu niewielkiego odcinka, a już z pewnością bóle spoczynkowe i nocne. Podstawowym badaniem kwalifikującym do operacji jest RTG stawów biodrowych oraz badanie przez lekarza (ocena ruchomości, przykurczów).

O tym, jaka metoda operacji i jaki rodzaj endoprotezy będą zastosowane, decyduje lekarz. Wszystkie obecnie stosowane w Polsce endoprotezy spełniają światowe kryteria. Różnią się m.in. wielkością poszczególnych części i ich pokryciem różnymi substancjami pozwalającymi na lepsze „zadomowienie” się protezy. Operacja polega na usunięciu części kości i w to miejsce włożenie endoprotezy. W przypadku operacji stawu biodrowego „czyści się” panewkę stawu i wkłada się do niej nową panewkę oraz wkładkę tworzącą powierzchnię ślizgową. Usuwa się tzw. głowę kości udowej, a w kość udową wbija się trzpień. To, jaką protezę lekarz zastosuje, zależy od wieku pacjenta, stanu kości i innych czynników, np. wykonywanej pracy czy narażenia na urazy.

Jeśli zapadnie decyzja o operacji trzeba się do niej przygo-

tować. Polega to na zlikwidowaniu u pacjenta stanów zapalnych. Zwykle wymagane jest zaświadczenie od stomatologa i internisty o braku przeciwwskazań do operacji. Należy wykonać badania krwi, wskazane jest także szczepienie przeciw WZW B. Z kompletem badań pacjent

zgłasza do lekarza anestezjologa, który kwalifikuje do zabiegu.

Warto także przed operacją pobrać krótką naukę o poruszaniu się o kulach: jak stawiać pierwsze kroki, jak chodzić po schodach. Konieczne trzeba przygotować mieszkanie! Usunąć przedmioty, o które łatwo się potknąć – dywaniki czy leżące na podłodze kable. Po operacji nie można zginać stawu biodrowego pod kątem mniejszym niż 90 stopni. Dlatego konieczne trzeba zamontować na siedzisku nakładkę, podwyższyć łóżko oraz miejsce do siedzenia. Nie można się także schylać, warto więc zaopatrzyć się w chwytak oraz długą łyżkę do butów. Można także kupić urządzenie ułatwiające nakładanie skarpet czy pończoch (wszystkie te rzeczy można kupić w sklepach rehabilitacyjnych). Jeśli nie ma prysznicza, warto postarać się o deskę nakładaną na wannę, choć korzystanie z prysznicza będzie dużo łatwiejsze. Trzeba pamiętać o obcięciu paznokci u nóg, bo nawet przez miesiąc będzie to niemożliwe.

Po operacji pacjent wstaje na ogół już następnego dnia. Siadanie i pierwsze kroki wykonywane są w obecności fizjoterapeuty. Na początku nie wolno kłaść się na operowanej stronie, zakładać nogi na nogę. Przez 2-4 tygodnie chory porusza się o dwóch kulach, potem przez kolejne 2-4 tygodnie wystarcza jedna. Stawia się ją po zdrowej stronie. Rehabilitant pokaże, jakie ćwiczenia należy wykonywać. Po trzech miesiącach większość pacjentów wraca do pełnej aktywności.

Autorka jest lekarzem

Co łączy Dorotę, Teklę i Teofila?

dr hab. Tomasz Korpysz

Kiedyś już nieco pisałem na tych łamach o imionach: historii ich nadawania oraz pierwotnych, etymologicznych znaczeniach. Wracam dziś do tego wątku, by przyrzeć się szczególnie typowi imion.

Nawet niespecjalista bez trudu odnajdzie bezpośrednie odniesienia do Boga w imionach typu *Bogusław*, *Bogumił* czy *Boguchwał*. Okazuje się jednak, że w polszczyźnie funkcjonuje wiele innych imion (w różnorodnych wariantach), które zostały utworzone od nazwy Boga, ale pochodzącej nie z języka polskiego, lecz z innych języków. Są to, rzecz jasna, imiona, które nie powstały na gruncie polszczyzny, lecz zostały przejęte np. z greckiego. Warto dodać, że niektóre z nich istniały jeszcze w okresie starożytnym, przedchrześcijańskim – odnosiły się wówczas, oczywiście, do jakichś bogów pogańskich, dopiero wtórnie zaczęto je wiązać z Bogiem chrześcijan. Z oczywistych względów w większości przypadków współcześni użytkownicy polszczyzny nie mają świadomości, że takie imię ma jakiegokolwiek odniesienia sakralne.

Pierwszym przykładem (podaję je za opracowaniem znanego onomasty Edwarda Brezy), współcześnie najczęściej występującym, jest *Dorota* oraz – znacznie rzadsze – od niego pochodne, np. *Dora*, *Dorota*, *Doroteusz*. Imię *Dorota* pojawia się już w staropolszczyźnie: notowane jest w źródłach z końca XIV wieku, wersja męska *Dorot* – od początku XV wieku. W tekstach z tamtego okresu znaleźć można wiele wariantów tych imion: *Dorotka*, *Dorotyja*, *Dorothea*, *Dora*, *Dochna*, *Dorko*, *Dorek*, *Doros*, *Dorofiej*, *Doran*, *Doroszek*. Ich pierwowzorem są greckie imiona *Dorotheos* oraz *Dorothea*, które pochodzą od rzeczowników *doron* ‘dar’ oraz *theos* ‘Bóg’; oznaczały więc ‘dar (od) Boga’. Do polszczyzny trafiły one za pośrednictwem łaciny, w której miały postać *Dorotheus* i *Dorothea*. Warto jeszcze dodać, że

imiona te stały się podstawą całej grupy do dzisiaj używanych nazwisk, np. *Dorot*, *Dora*, *Doros*.

Podobne znaczenie co imię *Dorota* miało także imię *Teodor*. Zostało ono utworzone od tych samych dwóch greckich słów. O ile jednak *Dorota* to imię chrześcijańskie, wcześniej nienotowane, o tyle *Teodor* w postaci *Teodoros* i *Teodorus* występował już w starożytności. Ciekawe są losy tego imienia w Polsce. Notowane jest ono już w II połowie XIV wieku i szybko stało się dość popularne, a co za tym idzie, pojawiły się jego liczne warianty (np. *Todor*, *Todur*, *Tadyr*). Często dokonywano przy tym różnorodnych modyfikacji fonetycznych, dzięki którym także od takich wariantów powstały np. imiona *Czador*, *Czader*, *Chodor*, *Chodur*, *Chwiedor*, *Fieder*, *Fiedorek*, *Fieduszko* itp. Przyznają Państwo, że choćby w *Chwedku* czy *Fieńce* trudno jest doszukać się pierwotnego *Teodora*. Jeszcze trudniej odkryć takie pokrewieństwo z bardzo licznymi nazwiskami typu *Fedoruk*, *Fedorczuk*, *Chwedorowicz* czy *Chodorowski*.

Już w źródłach z końca XIII wieku znaleźć można imię *Tekla* (wówczas zapisywane było w postaci *Thekla*). Jego grecka forma jest skróconą wersją imienia *Theokleia*, które zostało utworzone od słów *theos* ‘Bóg’ oraz *kleios* ‘sława’ – Tekla więc to ‘ta, która wysławia/wielbi Boga’. Ono również dało początek serii nazwisk, m.in. *Tekla*, *Teklik*, *Teklak*.

Wciąż nadawane są w Polsce także imiona *Teofil* oraz *Teofila*, pochodzące od greckich słów *theos* ‘Bóg’ oraz *philos* ‘przyjaciół’. *Teofil* to ‘przyjaciół Boga’, ‘ten, który kocha Boga’. Najstarsze poświadczenia pochodzą z II połowy XV wieku, ale już w wieku XIV na ziemiach polskich występowała forma łacińska *Theophilus*.

Na zakończenie dodam, że greckie słowo *theos* ‘Bóg/bóg’ stało się podstawą jeszcze wielu innych, znacznie mniej popularnych w Polsce imion, np. *Teorodryk*, *Teodozjusz*, *Teodozja*, *Teofan*, *Teofana*, *Teotyma* itp.

Oплата za marnowanie żywności

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Od 18 września 2019 r. obowiązuje ustawa o przeciwdzia-

łaniu marnowaniu żywności. Nakłada ona na sklepy obowiązek przekazywania żywności organizacjom pozarządowym zamiast wyrzucania jej na śmietnik. Co więcej, niektóre sklepy musiały zawrzeć umowy z tymi organizacjami na przekazywanie żywności. Pozostałe sklepy będą musiały to zrobić w ciągu dwóch lat od wejścia w życie ustawy.

Marnowanie żywności oznacza wycofywanie z dystrybucji żywności, która spełnia wymogi prawa żywnościowego, w szczególności ze względu na zbliżający się ter-

min przydatności do spożycia lub ze względu na wady wyglądu żywności albo jej opakowań i przeznaczanie ich do unieszkodliwiania jako odpady.

W ciągu dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy przez sprzedawcę żywności, który ma obowiązek przekazać żywność organizacjom, rozumie się podmiot prowadzący przedsiębiorstwo spożywcze w zakresie sprzedaży żywności w jednostce handlu detalicznego lub hurtowego o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m², w której przychody ze sprzedaży środków spożywczych stanowią co najmniej 50 proc. przychodów ze sprzedaży wszystkich towarów.

Sprzedawca żywności ma obowiązek do zawarcia umo-

wy w formie pisemnej lub elektronicznej z organizacją pozarządową dotyczącą nieodpłatnego przekazywania żywności spełniającej wymogi prawa żywnościowego, z wyjątkiem napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 1,2 proc. oraz napojów alkoholowych będących mieszaniną piwa i napojów bezalkoholowych, w których zawartość alkoholu przekracza 0,5 proc.

Sprzedawca, który nie przekazuje żywności organizacjom, ponosi opłatę za marnowanie. Oblicza się ją jako iloczyn stawki opłaty i masy marnowanej żywności. Podstawę obliczenia opłaty stanowi 90 proc. masy marnowanej żywności w kilogramach. Stawka opłaty wynosi 0,1 zł za 1 kg marnowanej żywno-

ści. Opłatę pomniejsza się o koszty poniesione przez sprzedawcę żywności na prowadzone kampanie edukacyjno-informacyjne oraz koszty wykonania umowy o przekazywanie żywności, w szczególności koszty transportu i dystrybucji żywności. Opłata jest obliczana na koniec roku kalendarzowego.

Jeżeli sklep nie podpisze umowy nieodpłatnego przekazywania żywności z organizacją, podlega również karze pieniężnej w wysokości 5 tys. zł. Kary pieniężnej nie nakłada się w przypadku, gdy sprzedawca żywności wykaże, że nie było możliwe zawarcie umowy dotyczącej nieodpłatnego przekazywania żywności z organizacją pozarządową na terenie powiatu, w którym prowadzi on działalność w zakresie sprzedaży żywności.

Autorka jest radcą prawnym

fot. PAP/Łukasz Szymański

Trójkolorowa szabla

Puchar dla najlepszej drużyny podczas 65. edycji turnieju „O Szablę Wołodjowskiego” w Warszawie trafił do zespołu z Francji. Na podium stanęły również drużyny z Korei Południowej i Niemiec. Reprezentanci Polski zajęli 22. miejsce.

Fury mistrzem

W Las Vegas Tyson Fury pokonał w siódmej rundzie Deontaya Wildera, zdobywając tym samym pas bokserki mistrza świata WBC wagi ciężkiej.

fot. PAP/EPA/Étienne Laurent

KONIEC CZYLI POCZĄTEK?

Mariusz Jankowski

Marcin Gortat pożegnał się z koszykówką. Ponad rok czekał i się nie doczekał. Brak satysfakcjonującej oferty to jedno, a decyzja o tym, by się szanować i nie robić czegoś po łebkach – to drugie. Przez ponad dekadę w najlepszej koszykarskiej lidze świata Gortat rozegrał osiemset z okładem spotkań, z czego większość w pierwszym składzie. Za ten bilans należy się Marciniowi wielki szacunek. Bo jego droga do NBA prosta nie była.

Na sport był wprawdzie skazany – tata to były olimpijczyk w boksie, mama siatkarka reprezentacji Polski – ale sam zaczynał od lekkiej atletyki oraz piłki nożnej. Na trening koszykówki trafił dopiero w wieku 17 lat! A mimo to rywalizował potem z zawodnikami, którzy kosza mieli we krwi praktycznie od zawsze. Gortat był tak naprawdę na straconej pozycji, bo pewnych rzeczy nie mógł już nadrobić. Mógł za to gonić rywali ciężką pracą. I to podkreśla każdy, kto spotkał Marcina na sportowej drodze: to był tytan, który nie bał się ciężkiej roboty. Tak, roboty. On nie pracował. On zasuwał. I tylko dzięki temu osiągnął tak wiele.

Gortat jest dziś człowiekiem bardzo majątnym. I kimś, kto ma ochotę robić coś dla innych ludzi. W czasach, gdy był zawodnikiem, przy okazji meczów ze swoim udziałem organizował Polish Heritage Night; w tym roku ta impreza miała nieco inną formułę. O miejsca na balu było bardzo trudno – tak wielu było chętnych. Marcin za oceanem robił i robi dla Polski bardzo wiele. Gdy dodamy do tego działalność fundacji, jego słynne campy i wsparcie dla młodych koszykarzy – mamy obraz człowieka, który lubi dzielić się swoim sukcesem i swoim szczęściem. Dlatego u niego koniec kariery musi oznaczać początek.

Pamiętam wywiad z Marcinem sprzed lat. Nie wykluczał wtedy pójścia w politykę. Oby tak się nie stało. Przynajmniej na razie. Bo Gortat, jako jeden z najbardziej rozpoznawalnych polskich sportowców, powinien działać na innych polach. Koszykówka w naszym kraju kogoś takiego potrzebuje jak powietrza. Nie wyobrażam sobie, by w przyszłości Marcin nie był kimś, kto spróbuje odbudować jej pozycję. Podobnie jak mam nadzieję, że Mariusz Czerkawski w końcu będzie miał możliwości działania dla dobra polskiego hokeja na lodzie. Tacy ludzie, z ich kontaktami, kompetencjami, przemyśleniami – są w naszym kraju na wagę złota. Korzystajmy więc z ich sukcesów i doświadczeń. Bo są bezcenne.

Autor jest dziennikarzem TVP

fot. PAP/EPA/Andrea Solero

Medale dla Włoszki

Włoszka Dorothea Wierer wywalczyła pierwsze miejsce w biegu na 15 km w czasie biathlonowych mistrzostw świata w Anterselvie, we Włoszech. To już drugie zwycięstwo Wierer, która wcześniej wygrała bieg na dochodzenie na 10 km. Polka Dominika Hojnisz-Starega uplasowała się na 6. pozycji.

Koszykarze w grupie

fot. PAP/Andrzej Grygiel

Reprezentacja Polski koszykarzy zwyciężyła w 2. kolejce eliminacji Mistrzostw Europy w Saragossie w meczu z mistrzem świata Hiszpanią (80:69). Wcześniej biało-czerwoni ulegli w Gliwicach drużynie z Izraela 71:75. Kolejne spotkanie Polacy rozegrają 27 listopada z Rumunią.

Losowanie siatkarzy

W ćwierćfinale siatkarskiej Ligi Mistrzów siatkarze Grupy Azoty Zaksza Kędzierzyn-Koźle zagrają z rosyjskim Kuzbasem Keberowo. Z kolei Jastrzębski Węgiel zmierzy się włoskim klubem Trentino Itas. Losowanie drużyn odbyło się w Luksemburgu.

fot. PAP/Andrzej Grygiel

CHLEBKI Z PROZĄ

Barbara Wiśniowska

W Wielkim Poście często dopominaliśmy się, aby mama upiekła proziaki. Z tego powodu Środa Popielcowa była jednym z moich ulubionych dni w roku: wiadomo było, że pojawią się na stole. Jako dzieci żartobliwie nazywaliśmy je „prosiakami”. Był z nimi tylko jeden problem – oderwać się od nich w dzień postu ścisłego!

Kiedyś w walentynki mama uformowała je w serduszkach i polukrowała na czerwono. Dziwiłam się, że nigdy nie piecze proziaków babcia. Dopiero niedawno mama uświadomiła mi, że przepisu nauczyły ją koleżanki z pracy, gdy przeprowadziła się na Podkarpacie. Jest to przepis regionalny. „Prozą” nazywano tam dawniej sodę oczyszczoną. Przywędrowała do regionu około roku 1850, tuż po tym,

jak jej właściwości odkryli i przebadali amerykańscy uczeni. Nic dziwnego, że pojawiła się na Podkarpaciu tak szybko. To stąd ludzie tłumnie wyjeżdżali do Ameryki za chlebem, aby później wysłać rodzinie pieniądze i inne skarby – na przykład sodę.

Dawniej pieczono proziaki na piecach kaflowych, dziś – w piekarniku lub na patelni. Najlepiej smakują świeże i na drugi dzień. Nie służą im podróz. Można ich skosztować na wycieczce: w Sanoku, Uhercach Mineralnych, Rzeszowie – lub przygotować w domu. Są tanie, łatwe i szybkie w wykonaniu. Udadzą się, jeśli ciasto będzie luźne, a także jeśli będzie miało konsystencję ciasta drożdżowego – moja mama takie lubi najbardziej. Przepis można modyfikować według własnych upodobań.

foto: Barbara Wiśniowska

PROZIAKI

Składniki: 3 szklanki mąki ■ 1 szklanka maślanki lub śmietany 12 proc.

■ pół łyżeczki sody oczyszczonej (jeśli damy za dużo, zrobią się gorzkie) ■ ćwierć łyżeczki soli lub więcej ■ według upodobań ■ jajko (nie jest składnikiem obowiązkowym, lecz sprawi, że ciasto będzie miało ładny kolor); ewentualnie ulubione bakalie lub trochę masła

Przygotowanie: Mąkę mieszamy z sodą i solą. Dodajemy pozostałe składniki i mieszamy najpierw łyżką. Kiedy już nie klei się do palców, rozwałkowujemy i tnijemy na kawałki: najlepiej czworokątne, choć można też wycinać szklanką lub foremką. Skrawków po wykrawaniu foremką lepiej nie łączyć, ale upiec w takim kształcie, jaki mają. Pieczemy na nieposmarowanej blasze, na środkowym poziomie piekarnika, w 180 stopniach (grzałka górna i dolna, bez termoobiegu) ok. 20 minut. Powinny się lekko zarumienić. Na patelni (suchej) pieczemy 7-10 minut na najmniejszym palniku, na małym ogniu, aby upiekły się w środku, a nie spaliły na zewnątrz.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – pokarm oseska
- 1 G – od tej chwili
- 2 E – niemy aktor
- 3 A – dzielnica Oświęcimia
- 3 G – miejsce rozjazdu torów
- 6 A – nietykalna świętość
- 6 H – tlenek wodoru
- 8 C – patron pszczelarzy
- 9 A – teściowa Rut
- 9 G – syberyjskie miasto
- 10 E – trujący pierwiastek
- 11 A – święta z Asyżu
- 11 G – likier kminkowy

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – zbiór modlitw
- C 1 – szata Aarona
- C 8 – słodkie ciastko
- D 3 – utwór żałobny
- E 1 – ogon zająca
- E 8 – święta z Cascii
- F 4 – student w sutannie
- G 1 – gatunek siei
- G 8 – akademicka sala
- H 3 – brat klasztorny
- I 1 – forma przetargu
- I 8 – część łupu
- K 1 – ojciec duchowny

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

**Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 13 marca na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami
Hasło z poprzedniego tygodnia: „Infułat”.**

TVP 1

05.15 Klan (3619) – telenowela TVP; **05.35** Klan (3620) – telenowela TVP; **06.05** Słownik polsko@polski – talk – show prof. Jana Miodka; **06.35** wojsko – polskie.pl – reportaż; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach**; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakończaj się w Polsce; **09.05** Ziarno – Nasza Trampolina; **09.40** Las bliżej nas; **10.15** Noce i dnie (1/12); Bogumił i Barbara – serial TVP; **11.20** Klasztorne smaki – magazyn kulinarny; **11.50** Między ziemią a niebem; **12.00** **Anioł Pański**; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.45** Życiowe wybory – Godność – telenowela dokumentalna TVP; **13.25** BBC w Jedyńce – Serengeti cz. 4; **14.25** Z pamięci – Barbara Hoff cz. 2 – felieton; **14.35** Weterynarze z sercem; **15.15** Skoki Narciarskie – Puchar Świata – Lahti – konkurs indywidualny (studio); **15.30** Skoki Narciarskie; **17.30** Teleexpress; **17.50** Pogoda; **18.30** Jaka to melodia?; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Sanatorium miłości (9) – reality show
21.05 Sanatorium miłości. Kulisy programu
21.15 Wykłęty – dramat, Polska 2017, reż.: Konrad Łęcki, wyk.: Wojciech Niemczyk, Janusz Chabior, Robert Wrzosek, Marcin Kwaśny, **23.15** Iskry miłości – film obyczajowy, USA 2014

00.55 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny
01.50 Pojedynki na pustyni – film przygodowy, 2014, reż.: Jean – Baptiste Leonetti, wyk.: Michael Douglas, Jeremy Irvine
03.30 Pole miłości – film fabularny, USA 1992
05.15 Z pamięci – Barbara Hoff cz. 2 – felieton
05.20 Zakończenie dnia

TVP 2

04.35 Dla niesłyszących – Słowa na niedzielę – Tajemnicza skrzynia w centrum raję; **04.40** Barwy szczęścia (2203) – serial obyczajowy TVP; **05.15** Barwy szczęścia (2204) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia (2205) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Dla niesłyszących – M jak miłość (1497) – serial TVP; **07.15** Pytanie na śniadanie; **11.15** Dance Dance Dance Rozgrzewka – widowisko; **11.45** Dance Dance Dance (cz. 1); **12.45** Dance Dance Dance (cz. 2); **14.00** Familiada; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opolo 2020; **16.20** Rodzinka.pl (279): Falszywiec – serial komediowy TVP; **16.50** Lepsza polowa (1) – serial TVP; **17.20** Lepsza polowa (2) – serial TVP; **17.50** Zainwestuj w marzenia (20) – serial TVP; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Na dobre i na złe (769): Z potrzeby serca – serial TVP; **19.25** Na sygnale (260): Poryw serca – serial fabularny TVP

20.00 Anatomia zemsty – komedia kryminalna, USA 2013, reż.: Daniel Schechter, wyk.: Jennifer Aniston, Isla Fisher, Tim Robbins, John Hawkes, Will Forte
21.45 Kino bez granic – J. Edgar – dramat, USA 2011, wyk.: Leonardo DiCaprio, Armie Hammer, Naomi Watts, Judi Dench, Ed Westwick, Josh Lucas, Damon Herriman, Ken Howard, Gunner Wright, Geof Pierson, Stephen Root, Jeffrey Donovan
00.10 Podróż do Indii – film obyczajowy, Wielka Brytania 1984, reż.: David Lean, wyk.: Judy Davis, Victor Banerjee, Peggy Ashcroft, James Fox, Alec Guinness
03.00 Konwój
04.30 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie – Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; Wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Pogoda Info; **11.02** Serwis Info Dzień weekend; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **12.49** Pogoda Info; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień weekend **14.52** Pogoda Info; **15.00** Debata Senior; **15.30** **Okiem Wiary – magazyn**; **15.59** Info Dzień; **16.52** Pogoda Info; **17.00** Serwis Info Dzień weekend; **17.30** Teleexpress; **17.45** Teleexpress Extra; **17.32** Teleexpress na deser; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Studio Zachód; **19.00** Głębia ostrości; **19.25** Serwis Info Wieczór weekend

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 W pełnym świetle
21.24 Flesz Info Wieczór
21.49 Strefa starcia
23.00 Info Wieczór
23.21 Nie da się ukryć Extra

00.00 Serwis Info Wieczór weekend
00.05 Wiadomości
00.35 Gość Wiadomości
00.55 Magazyn śledczy Anity Gargas
01.33 Woronicza 17
02.45 Minęła 20ta
03.45 W pełnym świetle
04.09 Flesz Info Wieczór
04.40 Głębia ostrości
05.13 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Żołnierz Niezłomny Kościół; **07.10** Gryf Pomorski – droga do wolności; **07.45** Ocalić od zapomnienia; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Słowo Życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z M. Buczek; **09.15** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **09.30** **Msza św. z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**; **10.35** Niedziela; **10.40** Cuda Jezusa; **11.30** Drabina Jakubowa; **12.00** **Anioł Pański**; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.10** Droga do wolności Edwarda Taraszkiewicza; **15.20** W Promieniach Miłosierdzia; **15.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Tam, gdzie Bóg płacze; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** **Anioł Pański**; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone

19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści Starego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec** – audycja modlitewna
20.50 Mysłąc Ojczyzna
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze** – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Samson i Dalila
22.40 Tak Go pamiętam
23.00 Jak my to widzimy
23.30 Antykultura
00.00 Programy powtórkowe

Film fabularny WYKŁĘTY

TVP 1 – 20.15

Scenariusz zainspirowany losami jednego z żołnierzy wykłętych, Józefa Franczaka ps. „Lalek”. Żołnierze polskiego zbrojnego podziemia niepodległościowego walczą z władzą ludową wspieraną przez radzieckie NKWD. W pierwszej scenie główny bohater, jako kilkulatek, wraz z matką żegna ojca, oficera wyruszającego na wojnę polsko-sowiecką. Potem akcja przenosi się w lata 1945-1948. Kierownictwo resortu bezpieczeństwa zarządza likwidację oddziałów walczących w lesie. Wśród nich jest „Lalek”.

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.30** Dzień Dobry TVN; **11.00** Co za tydzień; **11.45** Akademia Policyjna VII: Misja w Moskwie – komedia, USA 1994, reż.: Alan Metter; **13.35** Ochrońniarz amator – komedia, USA 2008, reż.: Steven Brill; **15.45** Transformers III – film przygodowy, USA 2011, reż.: Michael Bay; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.44** Raport smogowy; **19.45** Uwaga!; **20.00** Podwójna pułapka – film sensacyjny, Wielka Brytania/USA 2017, reż.: Johannes Roberts, wyk.: Mandy Moore, Clarie Holt, Chris Johnson, Yani Gellman; **21.55** Nagła śmierć – film sensacyjny, USA 1995, reż.: Peter Hyams, wyk.: Jean – Claude Van Damme, Raymond J. Barry, Whittini Wright, Dorian Harewood; **00.10** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **01.10** Związki z modą; **01.35** Słodka afera; **02.10** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.30** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.15** Jak wytresować smoka – USA 2010, reż.: Chris Sanders, Dean DeBlois; **10.30** Duże dzieci – komedia, USA 2010, reż.: Dennis Dugan, wyk.: Sandler Adam, James Kevin, Maria Bellona, Maya Rudolph, Salma Hayek; **12.35** Hotel Transylwania – USA 2012, reż.: Tartakovsky Genndy; **14.25** Avengers: Wojna bez granic; **17.40** Nasz Nowy Dom; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie; **20.00** Kabaret na żywo. Przystanek Radość, odc. 1; **22.10** W rytmie serca (66) – wyk.: Mateusz Damięcki, Barbara Kurdej – Szatan; **23.10** Ślad (99) – reż.: Jarosław Banaszak, Jan Kidawa – Błoński, Anna Maszczyńska – Bąk, Maciej Migas, Marcin Zieliński, wyk.: Anita Janica, Mariusz Jakus, Waldemar Błaszczyk, Michał Gadański; **00.20** Kingsman – tajne służby – USA/Wielka Brytania 2014, reż.: Matthew Vaughn; **03.10** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.25 W trosce o bagna – film dokumentalny; **06.20** Przysięga (119) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (676) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów – taka historia... (30); Szlachta, herby, rody – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (113); Konie trojańskie – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (119); Duże małe zło – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (287); Chrzestny – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** BBC w Jedynce – Serengeti cz. 4; **14.00** Elif (677) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (120); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3621); **18.30** Korona królów (342); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (201)
21.00 Teatr Telewizji – Kontrym – spektakl teatralny, reż.: Marcin Fischer, wyk.: Redbad Klijnstra, Wojciech Zieliński, Jan Frycz, Andrzej Grabowski, Magdalena Czerwińska
22.20 Świat bez fikcji – Żyć nie umierać. Długowieczni na Kaukazie – film dokumentalny, Polska 2019, reż.: Barbara Włodarczyk
23.25 Archiwista (8) – serial TVP
00.20 Sanatorium miłości (9) – reality show
01.20 Wymarzona dziewczyna – komedia, USA 2015
02.55 Dzięki tobie, Winn – Dixie – USA 2005
04.45 Notacje – cykl dokumentalny
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

04.35 Koło fortuny – teleturniej; **05.15** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (51); Podrutek – serial, Niemcy 2011; **06.05** Coś dla Ciebie – magazyn; **06.35** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (103); Czas na zmiany – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2205) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.35** Na sygnale (204); Happy End – serial fabularny TVP; **14.05** Coś dla Ciebie; **14.30** Operacja Zdrowie; **15.05** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (78); Wszystkie skończone – serial, Niemcy 2016; **15.50** Zainwestuj w marzenia (21) – serial TVP; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Wierzeń miłości (252); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **18.55** Rodzinka.pl (104)
19.30 Barwy szczęścia (2205)
19.55 Przepis dnia (1)
20.10 Barwy szczęścia (2206)
20.45 Kulisy serialu
M jak miłość
20.55 M jak miłość (1498)
21.50 O mnie się nie martw (1/13)
22.50 Trzy dni Kondora (1) – serial, USA 2018, reż.: Lawrence Trilling, wyk.: Max Irons, Brendan Fraser, William Hurt
23.55 Milczenie – Włochy/Meksyk/Tajwan/Japonia/USA 2016, reż.: Martin Scorsese, wyk.: Andrew Garfield, Adam Driver, Liam Neeson
02.40 Głęboka woda (9/12): Rozwiązanie – serial TVP
03.40 Cuda z odzysku – urządź mieszkanie za darmo – film dokumentalny, Wielka Brytania 2014
04.25 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **13.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
20.38 Warto rozmawiać
21.26 Kasta
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.24 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.50 Nie da się ukryć Extra
00.09 Wiadomości
00.37 Gość Wiadomości
00.53 Kasta
01.05 Pogoda Info
01.10 Minęła 20ta – prog. public.
01.48 Warto rozmawiać
02.50 W tyle wizji
03.25 Serwis Info Wieczór
03.30 W tyle wizji Extra
04.00 Taśmy bezpieki
04.40 Podróże z historią
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Samson i Dalila – serial fabularny, Brazylia 2011; **06.55** Cuda Jezusa; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo Życia; **09.30** Galilejczyk; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** 20 lat dla świata; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Opowieści Starego Testamentu; **12.50** Antykultura: Rewizja Marksizmu; **13.20** Koncert życzeń; **14.10** 77 szans; **15.35** Święty na każdy dzień; **15.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Okiem kamery; **18.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Jay Jay Odrzutowiec
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitwenna
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Stan bezpieczeństwa państwa
22.10 Mojżesz – 10 przykazań
23.00 Święty Augustyn
00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Nowa Maja w ogrodzie; **06.50** Akademia Ogrodnika; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjera; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi – program kryminalny; **14.50** Detektywi – program kryminalny; **15.25** Kobieta na krańcu świata; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3030); **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Kod genetyczny; **22.30** Wejście smoka – film sensacyjny, USA 1973, reż.: Robert Clouse; **00.40** Co za tydzień; **01.20** Wewnętrzny wróg; **02.20** Uwaga! – interwencyjno-sledczy; **02.40** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Sekrety rodziny; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (3024); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3025); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Świat według Kiepskich (270) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Krystyna Feldman, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk, Ryszard Kotys, Dariusz Gnatowski; **20.10** MEGA HIT: Kingsman – USA/Wielka Brytania 2014, reż.: Matthew Vaughn; **22.55** Pamięć absolutna – thriller sci-fi, USA/Kanada 2012, reż.: Len Wiseman; **01.25** Niezniszczalni – USA 2010, reż.: Sylvester Stallone, wyk.: Sylvester Stallone, Eric Roberts, Jet Li; **03.50** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Serial M JAK MIŁOŚĆ

TVP 2 – 20.55

Marcin (Mikołaj Roznerski) rozpocznie nowy etap życia – zostanie detektywem w agencji, którą założy Jakub Karski (Krzysztof Kwiatkowski). Wbrew Izie (Adriana Kalska), która będzie się bała o ukochanego, Chodakowski weźmie udział w pierwszej akcji. Interwencja Marcina i Jakuba skończy się krwawą bójką, podczas której Chodakowski dostanie potężny cios w twarz. Okłamie jednak Izę, że miał wypadek za biurkiem...

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.35** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (120) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (677) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (342) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (114): Zamrożony kapitał – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (120): Kwestia zaufania – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (288): Problemy małżeńskie – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (678) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (121); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3622); **18.30** Korona królów (343); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (202)
20.55 Zniewolona. Kulisy
21.05 Zniewolona (24) – serial kostiumowy, Ukraina 2019
21.55 Magazyn Ekspresu Reporterów
23.00 Ocaleni – koncert, wydanie specjalne
00.15 Głębia ostrości – cykl reportaży
00.45 Chartum – dramat, Wielka Brytania 1966, reż.: Basil Dearden, Eliot Elisofon, wyk.: Richard Johnson, Ralph Richardson, Laurence Olivier, Charlton Heston, Alexander Knox
03.00 Bez tożsamości (26) – serial, Hiszpania/Niemcy 2016
03.45 Magazyn Ekspresu Reporterów
04.35 Notacje – cykl dokumentalny
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

04.30 Koło fortuny – teleturniej; **05.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (52): Nareszcie razem – serial, Niemcy 2011; **06.05** Polscy prawnicy w Brukseli; **06.30** Familiada – teleturniej; **07.05** Przepis dnia (1); **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (104): Wiek mentalny kontra wiek fizyczny; 1155 Barwy szczęścia (2206) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.35** Na sygnale (205): Rodzinka – serial fabularny TVP; **14.10** Dla niesłyszących – M jak miłość (1498) – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (79): Falszywy alarm – serial, Niemcy 2016; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Wieź miłość (253); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **18.55** Rodzinka.pl (105): Wakacje w Gdyni
19.30 Barwy szczęścia (2206)
19.55 Przepis dnia (2)
20.10 Barwy szczęścia (2207)
20.40 Kulisy serialu M jak miłość
20.55 M jak miłość (1499)
21.50 Echo serca (34)
22.45 Zainwestuj w marzenia (21)
22.55 Ludzkie historie – Graniczne cięcie – film dokumentalny, Polska 2018, reż.: Igor Chojna
00.00 Rodzinka.pl (279): Falszywiec
00.35 O mnie się nie martw (1/13) – serial komediowy TVP
01.35 Nowa (1) – serial TVP, Polska 2010, reż.: Tomasz Szafrński
02.30 Milczenie – Włochy/Meksyk/Tajwan/Japonia/USA 2016, reż.: Martin Scorsese, wyk.: Andrew Garfield, Adam Driver, Liam Neeson
05.05 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **06.05** Pogoda Info; **06.15** Serwis Info Poranek; **06.39** Wstaje dzień; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.50** Pogoda Info; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 Nie da się ukryć
21.19 Flesz Info Wieczór
21.26 Kasta
21.40 Studio Lotto
21.50 W tyle wizji
22.24 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.46 Kasta
01.00 Pogoda Info
01.15 Minęła 20ta
02.15 W tyle wizji
02.49 Serwis Info Wieczór
02.55 W tyle wizji Extra
04.45 Taśmy безпеaki
04.16 Taśmy безпеaki
04.47 wojsko – polskie.pl
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojesz – 10 przykazań; **06.50** Święty Augustyn; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo Życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież Polak do Rodaków; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Żew natury; **11.05** Mocni w wierze; **11.35** Myśląc Ojczyznę; **11.45** Święty na każdy dzień; **11.50** Historia i architektura Polski w rysunkach prof. Natusiewicz; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuaria polskie; **12.40** Filmowe Życiorysy; **13.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.00** Mojesz – 10 przykazań; **14.50** Inna Teresa; **15.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Kalejdoskop Młodych; **16.50** Express Studencki; **17.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Głos serca
22.50 100 cudownych miejsc na świecie
23.00 Isaac Hecker, podróż do katolickiej Ameryki
23.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

Serial kryminalny OJCIEC MATEUSZ

TVP 1 – 11.05

Bogna Stejkowska wyjawia księdzu Mateuszowi, że podejrzewa swojego pracującego na uczelni męża o romans ze studentką. Wkrótce ciało Rajmunda zostaje znalezione w kawalerce w jednej z kamienic. Policjanci odkrywają tam alkohol i narkotyki. Nocul dowiaduje się, że u mężczyzn często bywały młode kobiety. Wieczorem opowiada księdzu o molestowanych studentkach i samobójstwie jednej z nich. W tym samym czasie do komendy przychodzi Andrzej Matuszak. Twierdzi, że żona podtruwa go cykutą. Z kolei ona skarży się przed proboszczem, że mąż chce zrobić ją w usiłowanie zabójstwa...

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Na Wspólnej (3030) – serial obyczajowy, Polska; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjera; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi – program kryminalny; **14.50** Detektywi – program kryminalny; **15.25** Milionerzy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3031); **20.55** Milionerzy; **21.30** Motyw (1/10); **22.30** Kuba Wojewódzki – talk show; **23.30** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.05** Kobieta na krańcu świata; **00.40** Zabójca broń 2; **01.40** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **02.05** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marta Leleniewska, Marek Krupski; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Sekrety rodziny; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (3025); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3026); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (271) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka; **20.10** Niezniszczalni – USA 2010, reż.: Sylvester Stallone, wyk.: Sylvester Stallone, Eric Roberts, Jet Li; **22.35** Szklana pułapka – film akcji, USA 1988, reż.: McTiernan John; **01.30** Łowcy zombie – USA 2015, reż.: Christopher Landon; **03.30** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej;
05.35 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (121) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (678) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (115): Brzytwa dla tonącego – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (121): Na prośbę matki – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (289): Mistyfikacja – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (679) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (122); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3623); **18.30** Korona królów (344); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-sledczy
20.30 Piłka nożna – Puchar Włoch – 1/2 finału (2B): Juventus Turyn – AC Milan (studio)
20.40 Piłka nożna – Puchar Włoch – 1/2 finału (2B): Juventus Turyn – AC Milan
23.00 Historia bez tajemnic – My generation – Wielka Brytania 2017, reż.: David Batty
00.35 Randki z mordercą – film fabularny, USA 2019, reż.: Danny Buday, wyk.: Clare Kramer, Mia Toppalian, Davdi Fumero
02.05 wojsko – polskie.pl – reportaż
02.30 Warto rozmawiać – program publicystyczny
03.30 Samotność w sieci cz. 1 – film obyczajowy
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.15 Doktor Kleist – lekarz rodzinny (53): Nowe początki – serial, Niemcy 2013; **06.10** Pozyteczni.pl; **06.35** Familiada – teleturniej; **07.05** Przepis dnia (2); **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (105): Wakacje w Gdyni – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2207) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Kolo fortuny – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.35** Na sygnale (206): Bez odbioru – serial fabularyzowany TVP; **14.10** Dla niesłyszących – M jak miłość (1499) – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (80): Nieprawda – serial, Niemcy 2017; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Więzień miłości (254) – Turcja 2018; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque – teleturniej; **18.55** Rodzinka.pl (106): Nareszcie sami – serial komediowy
19.30 Barwy szczęścia (2207)
19.55 Przepis dnia (3)
20.05 Program rozrywkowy – mini audycja
20.10 Barwy szczęścia (2208) – serial obyczajowy TVP
20.45 Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale
20.55 Na dobre i na złe (770)
21.55 Na sygnale (261): Skutki uboczne – serial fabularyzowany TVP
22.35 Kino relaks – Teoria chaosu – komedia, USA 2008, reż.: Marcos Siega, wyk.: Ryan Reynolds, Emily Mortimer, Stuart Townsend
00.10 Geniusz (9) – serial, USA 2017
01.10 Kulisy rosyjskiej wojny informacyjnej – film dokumentalny, Francja 2018
02.25 Oficer (11/13): Napad – serial TVP
03.30 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **06.50** Wstaje dzień; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 Nie da się ukryć
21.19 Flesz Info Wieczór
21.26 Kasta
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.24 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.46 Kasta
01.00 Pogoda Info
01.15 Minęła 20ta – prog. public.
02.15 W tyle wizji
02.50 Serwis Info Wieczór
02.56 W tyle wizji Extra
03.35 Taśmy bezpieki
04.06 Taśmy bezpieki
04.37 Podróże z historią
05.15 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Głos serca; **06.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.00** Isaac Hecker, podróż do katolickiej Ameryki; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Każdy maluch to potrafi; **09.00** Kaleidoskop Młodych; **09.20** Express Studencki; **09.25** Sanktuaria polskie; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** Steve McQueen; **11.05** Świat na wyciągnięcie ręki; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Matka Teresa; **13.55** Święty na każdy dzień; **14.00** Głos serca; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Regał; **17.00** Po stronie prawdy; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Czerdziejści nocy
23.25 Święty na każdy dzień
23.30 Tata – katolik nie jest męcznikiem
00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Na Wspólnej (3031); **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.25** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjerska; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital; **14.15** Detektywi – program kryminalny; **14.50** Detektywi – program kryminalny; **15.25** Milionerzy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3032) – serial obyczajowy, Polska, wyk.: Kazimierz Mazur; **20.55** Milionerzy; **21.30** Ameryka Ekspres; **23.00** Podwodna pułapka – film sensacyjny, Wielka Brytania/USA 2017, reż.: Johannes Roberts, wyk.: Mandy Moore, Claire Holt; **00.55** Medalista; **01.50** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **02.15** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Sekrety rodziny; **11.00** Dlaczego ja? – serial obyczajowy; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak; **13.00** Trudne sprawy – serial obyczajowy; **14.00** Pierwsza miłość (3026); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3027); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (267) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Bartosz Zukowski, Barbara Mularczyk, Ryszard Kotys; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.10** Zawsze warto; **22.10** Nie kłam kochanie – komedia, Polska 2008, reż.: Piotr Wereśniak, wyk.: Piotr Adamczyk, Grażyna Szapołowska, Beata Tyszkiewicz, Marta Żmuda – Trzebiatowska; **00.30** Nasz Nowy Dom; **01.30** Nasz Nowy Dom; **02.30** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Komedia TEORIA CHAOSU

TVP 2 – 22.35

Grupa włamywaczy dowodzonych przez Lorenza (Wesley Snipes) dokonuje napadu na bank i bierze zakładników. Po zakończeniu akcji i ucieczce złodziei okazuje się, że z banku nic nie skradziono. Śledztwo w tej sprawie prowadzi doświadczony detektyw Connors (Jason Statham), który wrócił do służby po tym, jak na skutek błędu zginęła zakładniczka oraz jego nowy partner, Shane Dekker (Ryan Phillippe). Obaj szybko dopatrują się w tym głębszej afery...

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.35** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (122) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (679) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (344) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (116): Grzechy miłości – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (122): Śmiertelne złoto – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (290): Stalkerka – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się oplaca; **12.55** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (680) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (123); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3624) – telenowela TVP; **18.30** Korona królów (345); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.35** Ojciec Mateusz (292): Ciemny Van **21.30** Sprawa dla reportera **22.25** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.00** Magazyn kryminalny 997 **23.50** Magazyn Ekspresu Reporterów **00.55** Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat **01.35** Godziny grozy (3/8) – serial, Wielka Brytania 2016 **02.35** Ratownicy (1/13) – serial TVP, reż.: Marcin Wrona, wyk.: Bogusław Linda, Tomasz Schuchardt, Przemysław Bluszcz, Jacek Koman, Wojciech Czerwiński, Ewa Sakalova, Paweł Domagała, Michał Czernicki **03.30** Sprawa dla reportera **04.30** Magazyn śledczy Anity Gargas **05.00** Zakończenie dnia

TVP 2

04.30 Koło fortuny – teleturniej; **05.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (54): Dobre emocje – serial, Niemcy 2013; **06.05** Operacja Zdrowie – magazyn medyczny; **06.35** Familiada – teleturniej; **07.05** Przepis dnia; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (106): Nareszcie sami – serial komedii TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2208) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny (664) – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.35** Na sygnale (207): Nieprawda – serial fabularny TVP; **14.10** Na dobre i na złe (770) – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (81): Za wcześniej, by pchać się na ten świat – serial, Niemcy 2017; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada; **17.10** Więzień miłości (255); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **18.55** odzinka.pl (107): Wyciągi **19.30** Barwy szczęścia (2208) – serial obyczajowy TVP **19.55** Przepis dnia **20.10** Barwy szczęścia (2209) **20.40** Filmowe czwartki – Wiesław Kot (15) **20.45** Filmowe czwartki – Połów szczęścia w Jemenie – film obyczajowy, Wielka Brytania 2011, reż.: Lasse Hallstrom **22.45** Miliardowy okup – thriller, USA 2016, reż.: Jim Gillespie **00.40** Sugarland Express – dramat, USA 1974, reż.: Steven Spielberg **02.40** Dzielnica bankowa (1/6) – serial sensacyjny, Belgia/Szwajcaria 2017, reż.: Fulvio Bernasconi **03.45** Art Noc – Warsaw Summer Jazz Days – Kotakowski, Wykpisz, Korelus TRIO – koncert **04.15** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **15.44** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20ta **21.00** Nie da się ukryć **21.19** Flesz Info Wieczór **21.26** Kasta **21.40** Studio Lotto **21.50** W tyle wizji **22.24** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.46** Kasta **01.00** Pogoda Info **01.15** Minęła 20ta – prog. public. **02.15** W tyle wizji **02.49** Serwis Info Wieczór **02.55** W tyle wizji Extra **03.35** Taśmy безпеki **04.06** Taśmy bezpieczeństwa **05.40** Podróże z historią **05.17** Agrobiznes **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Apokryfy; **06.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.00** Próba wiary. Św. Antoni; **07.45** Kabwe; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Robi; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Regał; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyzną; **11.35** Zbrodnica decyzyj; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Po stronie prawdy; **13.20** Filmowe Życiorysy; **14.00** Czerdzieści nocy; **15.25** Źródło; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.00** Modlitwa w intencji rodzin i obywateli życia poczętego w Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu **19.25** 40 dni ze św. Janem Pawłem II **19.30** Przyjaciele i bohaterowie **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Głos Polski **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Filmowe Życiorysy **22.30** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat **23.00** Dachau **00.00** Programy powtórkowe

Thriller MILIARDOWY OKUP

Grupa dzieci miliardierów sprawiających problemy wychowawcze zostaje wysłana na szkocką wyspę, gdzie uczą się umiejętności przetrwania oraz ponoszenia odpowiedzialności za swoje czyny. Wkrótce jednak stają się zakładnikami bezwzględnych przestępców, którzy żądają okupu za ich uwolnienie. Młodzież jednak nie czeka na pomoc rodziców, tylko bierze sprawy w swoje ręce.

TVP 2 – 22.45

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Na Wspólnej (3032); **06.50** Kuchenne rewolucje; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjera; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi – program kryminalny; **14.50** Detektywi; **15.25** Milionerzy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda; **19.00** Fakty; **19.30** Sala samobójców. Hejer – relacja z premiery; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.45**; **19.50** Sala samobójców. Hejer – relacja z premiery; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3033); **20.55** Milionerzy; **21.30** Kuchenne rewolucje; **22.30** Tylko mnie Kochaj – komedia, Polska 2006, reż.: Ryszard Zatorski; **00.40** Superwizjer; **01.15** Kobieta na krańcu świata; **01.50** Uwaga!; **02.15** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Sekrety rodziny; **11.00** Dlaczego ja? – serial obyczajowy; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber; **13.00** Trudne sprawy – serial obyczajowy; **14.00** Pierwsza miłość (3027); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3028) – wyk.: Aneta Zając, Aleksandra Zienkiewicz; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (273) – wyk.: Andrzej Grabowski; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.10** Przyjaciółki (171) – Polska 2020, wyk.: Małgorzata Socha, Joanna Liszowska, Magdalena Stuzińska; **22.10** Zdrady; **23.10** Nigdy więcej – thriller, USA 2002, reż.: Apted Michael; **01.40** Chirurdzy; **02.40** Chirurdzy; **03.40** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.20** Przysięga (123) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.10** Elif (680) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (345) – telenowela historyczna TVP; **09.10** Magazyn śledczy Anity Gargas; **09.40** Okrasa łamie przepisy – W garnku piwowara; **10.15** Komisarz Alex (123): Wszystko w rodzinie – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (1): Obcy; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (681); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** teleturniej; **16.05** Przysięga (124); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3625); **18.30** Korona królów – taka historia... (60); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy **20.35** Archiwista (9) – serial TVP, wyk.: Henryk Talar, Paulina Gałązka, Mirosław Zbrojewicz, Rafał Mohr, Maria Gładkowska **21.30** Bestia – film akcji, Kanada/Hongkong/Wielka Brytania 2003, reż.: Ching Siu Tung, wyk.: Steven Seagal, Sarah Malikul Lane, Tom Wu **23.05** Zawód: Amerykanin (15) – serial, USA 2014 **23.55** Kompania X (24) – serial, Kanada 2015 **00.50** Śnieżna śmierć – film akcji, Kanada 2015 **02.30** Magazyn kryminalny 997 **03.20** Ocaleni – koncert, wyd. spec. **04.35** Notacje – cykl dokumentalny **04.50** Zakończenie dnia

TVP 2

04.35 Koło fortuny – teleturniej; **05.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (55): Powrót do domu – serial, Niemcy 2013; **06.05** Anna Dymna – spotkajmy się – Eugeniusz Karmilowicz; **06.35** Familiada – teleturniej; **07.05** Przepis dnia; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (107): Wyścigi – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2209) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.35** Na sygnale (208): Skrawki pamięci – serial fabularny TVP; **14.10** Czerdziestolatek (8/21): Otwarcie Trasy, czyli czas wolny – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (82) – serial, Niemcy 2004; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Więzień miłości (256); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **18.55** Rodzinka.pl (108): Zazdrość **19.30** Barwy szczęścia (2209) – serial obyczajowy TVP **19.55** Przepis dnia **20.10** Barwy szczęścia (2210) **20.35** Starvoice. Gwiazdy mają głos! – program rozrywkowy **22.10** Starvoice. Gwiazdy mają głos! – wyniki **22.35** I że ci nie odpuszczę – komedia, USA 2018, reż.: Rob Greenberg, wyk.: Eugenio Derbez, Anna Farris, Eva Longoria **00.35** Teoria chaosu – komedia, USA 2008, reż.: Marcos Siega, wyk.: Ryan Reynolds, Emily Mortimer, Stuart Townsend **02.10** Połów szczęścia w Jemenie – film obyczajowy, Wielka Brytania 2011, reż.: Lasse Hallstrom, wyk.: Ewan McGregor, Emily Blunt, Kristin Scott Thomas **04.00** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **06.50** Wstaje dzień; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Forum **21.00** Kasta **21.40** Studio Lotto **21.50** W tyle wizji **22.24** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.31** W akcji **23.51** Nie da się ukryć Extra **23.55** Serwis Info Wieczór **00.10** Wiadomości **00.38** Gość Wiadomości **00.54** Kasta **01.39** Pogoda Info **01.50** Forum **02.50** W tyle wizji **03.25** Serwis Info Wieczór **03.30** W tyle wizji Extra **04.20** Taśmy bezpieki **04.57** Podróże z historią **05.38** Agrobiznes **05.50** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Abel z boiska; **06.40** Filmowe Życiorysy; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Dachau; **11.20** Święty na każdy dzień; **11.25** Głos Polski; **11.35** „Edek” – idol na dziś; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Jestem Gabriel; **13.55** Zostaliśmy z Bogiem Panie Pułkowniku; **14.25** Ziemia mojego Zbawiciela; **14.55** Słowo Życia; **15.00** Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Świat na wyciągnięcie ręki; **17.00** Danuta Siedzikówna; **17.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Westerplatte Młodych; **18.55** Niedziela; **19.00** Warto zauważyć... **19.30** Opowieści Theo **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny **22.00** Ziemia Obiecana **22.50** 100 cudownych miejsc na świecie **23.00** Savonia **23.50** 100 cudownych miejsc na świecie **00.00** Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Na Wspólnej (3033); **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjera – program rozrywkowy; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektyw – program kryminalny; **14.50** Detektywi – program kryminalny; **15.25** Milionerzy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.00** Avengers: Czas Ultrona – film przygodowy, USA 2015, reż.: Joss Whedon; **23.00** Krucjata Bourne'a – film sensacyjny, USA/Niemcy 2004; **01.15** Kuba Wojewódzki – talk – show; **02.30** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.40** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Sekrety rodziny; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (3028); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3029) – wyk.: Aneta Żając, Aleksandra Zienkiewicz; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Świat według Kiepskich (274) – wyk.: Andrzej Grabowski, Bartosz Żukowski, Marzena Kiepiel – Sztuka, Barbara Mularczyk; **20.05** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami; **22.05** Tylko jeden. Droga do KSW; **23.15** Piła 4 – USA/Kanada 2007, reż.: Bousman Darren Lynn; **01.15** Babilon Gala Boku Zawodowego z Legionowa; **02.45** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Film akcji BESTIA

TVP 1 – 21.30

Jessica, córka byłego agenta CIA Jake'a Hoppera, i jej przyjaciółka Sara, córka senatora, zostają uprowadzone w trakcie wakacyjnej podróży do Tajlandii. W sprawę zamieszana jest grupa islamskich fundamentalistów, którzy żądają uwolnienia z amerykańskich więzień 20 rodaków. Ponieważ negocjacje władz nie przynoszą efektów, Jake wyrusza do Tajlandii. Aby dotrzeć do porywaczy, uruchamia dawne znajomości. W czasie poszukiwań wpada na trop afery politycznej, jednak zrobi wszystko, by uwolnić córkę.

TVP 1

05.15 Klan (3621) – telenowela TVP;
05.35 Klan (3622) – telenowela TVP;
06.00 Klan (3623) – telenowela TVP;
06.25 Sprawa dla reportera; **07.20** Rok w ogrodzie; **07.45** Rok w ogrodzie Extra;
08.00 Pełnosprawni (343) – magazyn dla niepełnosprawnych; **08.25** woj-sko – polskie.pl; **08.55** Studio Raban;
09.25 Rodzinny ekspres – Rachunek sumienia; **09.55** Dobry dzień na egzekucję – western, USA 1959, reż.: Nathan Juran, wyk.: Fred MacMurray, Margaret Hayes; **12.30** Fascynujący świat – Bunt w modzie; **13.35** Okrasa tamie przepisy – Kuchnia nad Drwęcą – magazyn kulinarny; **14.05** Z pamięci; **14.10** Przyrodnik na tropie; **14.40** Kulisy – Postaw na milion; **15.15** Skoki Narciarskie – Puchar Świata – Oslo – konkurs drużynowy; **17.15** Teleexpress; **17.25** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.25** Postaw na milion; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy
20.35 Komisarz Alex (166): Dogrywka – serial kryminalny TVP, wyk.: Krystian Wieczorek, Antoni Pawlicki, Daniel Olbrychski, Beata Fido
21.30 Hit na sobotę – Rocky Balboa – dramat, USA 2006, reż.: Sylvester Stallone, wyk.: Sylvester Stallone, Burt Young, Antonio Tarver, Geraldine Hughes
23.25 Boks – Gala Knock Out Boxing Night: Łomża – walka wieczoru: A. Szpilka – S. Radczenko
01.40 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny
02.35 Bestia – film akcji, Kanada/Hongkong/Wielka Brytania 2003
04.10 Z pamięci
04.15 Zakończenie dnia

TVP 2

04.40 Koło fortuny – teleturniej; **05.15** Barwy szczęścia (2206) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia (2207) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Dla niesłyszących – M jak miłość (1498) – serial TVP, wyk.: Teresa Lipowska, Małgorzata Rożniatowska, Małgorzata Pieńkowska, Robert Moskwa; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda; **10.55** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** To je Borowicz. Podróże ze smakiem – magazyn kulinarny; **11.55** STARVOICE. GWIAZDY MAJA GŁOS! – program rozrywkowy; **13.35** STARVOICE. GWIAZDY MAJA GŁOS! – wyniki; **14.00** Familiada; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2020 – widowisko muzyczne; **16.20** Rodzinka.pl (279): Falszywiec – serial komediowy TVP; **16.55** O mnie się nie martw (1/13) – serial komediowy TVP; **17.50** Dla niesłyszących – Słowo na niedzielę – Kto wierzy w Boga zapowiedzi?; **18.00** Panorama; **18.25** Pogoda; **18.35** Echo serca (34) – serial TVP
19.30 Lajk! – program rozrywkowy
20.00 Dance Dance Dance – Rozgrzewka – widowisko
20.25 Dance Dance Dance (2) cz. 1 – program rozrywkowy
21.30 Dance Dance Dance (2) cz. 2 – program rozrywkowy
22.40 Psy 2. Ostatnia krew – film sensacyjny, wyk.: Bogusław Linda, Cezary Pazura, Artur Żmijewski, Jan Machulski, Piotr Zajczenko
00.30 Anglik, który mnie kochał – film fabularny, USA 2014, reż.: Tom Vaughan, wyk.: Pierce Brosnan, Salma Hayek, Jessica Alba
02.20 I że ci nie odpuszczę – komedia, USA 2018, reż.: Rob Greenberg, wyk.: Eugenio Derbez, Anna Faris, Eva Longoria
04.15 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **06.21** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **08.29** Serwis Info Poranek; **09.15** Salon dziennikarski – program publicystyczny; **09.59** Serwis Info Dzień weekend – co pół godziny; w tym Info Poranek, Pogoda, przegląd porady; **10.23** Pogoda Info; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.22** Pogoda Info; **14.29** Dla niesłyszących. Serwis Info Dzień weekend w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **15.00** Debata TVP INFO; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Serwis Info Dzień weekend; **17.15** Teleexpress; **17.19** Teleexpress Extra; **17.36** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.2** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobięcym okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 Nie da się ukryć
21.28 Flesz Info Wieczór
21.40 Studio Lotto
21.50 Studio Polska
23.30 Info Wieczór
00.00 Wiadomości
00.28 Gość Wiadomości
00.55 Salon dziennikarski
01.50 Minęła 20-ta
02.50 Nie da się ukryć
03.18 Flesz Info Wieczór
03.50 Kobięcym okiem
04.25 Pachołki Rosji
05.28 Głębia ostrości
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Ziemia Obiecana; **06.50** Savionalia; **07.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo Życia; **09.00** Król Dawid; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Święty na każdy dzień; **10.25** Mysłąc Ojczyzna; **10.35** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć...; **12.50** Porady Medyczne Bonifratrów; **13.20** Siódmy sakrament; **13.45** Ocalić od zapomnienia; **13.55** Niedziela; **14.00** Meczestwo św. Perpetuy; **14.50** Dar nadziei; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Ludwig Maria Grignon de Montfort; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Aniol Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Katecheza bpa Antoniego Długosza
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Mysłąc Ojczyzna
21.00 Apeli Jasnołęski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Pieśń Faith
23.40 Nuty nadziei
23.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

Dramat
ROCKY BALBOA

TVP 1 – 21.30

Jest to szósta część filmu opowiadająca o najsłynniejszym bokserze wszechczasów, Rockym Balboa (Sylvester Stallone). W filmie ma on już 50 lat i utrzymuje się z prowadzenia restauracji. Jest wdowcem i nie umie nawiązać kontaktu ze swoim synem (Milo Ventimiglia). Nagle wyzwanie rzuca mu aktualny mistrz świata w boksie, Mason Dixon (Antonio Tarver), znany jako „The Line”. Rocky decyduje się przyjąć wyzwanie i z pomocą przyjaciół oraz syna rozpoczyna intensywne treningi. Ich walka jest pilnie obserwowana przez media, wydarzeniem które zaczynają ponownie interesować się wracającym na ring „Włoskim Rumakiem”.

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.30** Kobieta na krańcu świata; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Na Wspólnej Omnibus (772) – serial obyczajowy, Polska; **13.15** Tylko mnie kochaj – komedia, Polska 2006, reż.: Ryszard Zatorski, wyk.: Maciej Zakościelny, Agnieszka Grochowska, Julia Wróblewska, Grażyna Szapołowska, Jan Frycz, Marcin Bosak, Przemysław Sadowski, Danuta Stenka, Artur Żmijewski, Bartosz Żukowski; **15.25** Ukryta prawda – serial obyczajowy; **16.25** Kobieta na krańcu świata; **17.00** Kuchenne rewolucje; **18.00** 36.6; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.44** Raport smogowy – poznaj kolory powietrza; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno śledczy; **20.00** Pożyczony narzeczony – komedia, USA 2011; **22.20** Szefowie – wrogość – komedia, USA 2014; **00.55** Starcie Tytanów – film przygodowy, USA 2010; **03.10** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **03.30** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.40** Scooby-Doo: Światowe Igrzyska – animacja, USA 2012, reż.: Banker Mark; **08.10** Megamocny i guzik zagłady – USA 2011, reż.: Simon J. Smith; **08.30** Scooby-Doo i WWF: Potworny wyścig – USA 2016; **10.10** Ewa gotuje; **10.40** Stuart Malutki – film familijny, USA/Niemcy 1999, reż.: Minkoff Rob; **12.35** Karate Kid – USA/Chiny 2010, reż.: Harald Zwart; **15.40** Kabaret na żywo. Przystanek Radość; **17.45** Chłopaki do wzięcia; **18.15** Chłopaki do wzięcia; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Świat według Kiepskich (553) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Szuka, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk, Ryszard Kotys, Dariusz Gnatowski; **20.05** The Four. Bitwa o Sławę; **22.10** Twoja Twarz Brzmi Znamo; **00.10** Falszery – USA 2014, reż.: Philip Martin, wyk.: Christopher Plummer, John Travolta; **02.25** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 21 II 2020 r.

Ciąg dalszy ze str.5

Franciszek na Wielki Post

Jeśli natomiast słuchamy bałamutnego głosu „ojca kłamstwa” (por. J 8,45), to narażamy się na pogrążenie w otchłani nonsensu, doświadczając piekła już na ziemi, jak o tym, niestety, świadczy wiele dramatycznych wydarzeń z doświadczenia ludzkiego osobistego i zbiorowego.

Dlatego w tym Wielkim Poście roku 2020 chciałbym przekazać każdemu chrześcijaninowi to, co już napisałem ludziom młodym w adhortacji apostolskiej *Christus vivit*: „Spójrz na rozpostarte ramiona ukrzyżowanego Chrystusa, pozwól się zbawiać zawsze na nowo. A kiedy idziesz wyznać swoje grzechy, mocno wier w Jego miłosierdzie, które cię uwalnia na zawsze od wszelkiej winy. Kontempluj Jego krew przelaną z powodu tak wielkiej miłości i daj się przez nią oczyścić. W ten sposób możesz się nieustannie odradzać na nowo” (n. 123). Pascha Jezusa nie jest wydarzeniem z przeszłości: ze względu na moc Ducha Świętego jest zawsze aktualna i pozwala nam postrzegać i dotykać z wiarą ciała Chrystusa w wielu osobach cierpiących.

PILNA POTRZEBA NAWRÓCENIA

Warto rozważyć dogłębniej Tajemnicę Paschalną, dzięki której została nam udzielona łaska Boża. Doświadczenie miłosierdzia jest bowiem możliwe tylko w kontakcie „twarzą w twarz” z ukrzyżowanym i zmartwychwstałym Panem, który „umiłował mnie i samego siebie wydał za mnie” (Ga 2,20). Chodzi o dialog serca z sercem, przyjaciela z przyjacielem. Właśnie dlatego w okresie Wielkiego Postu tak ważna jest modlitwa. Jest ona nie tyle obowiązkiem, ile wyraża potrzebę odpowiadania na miłość Boga, która nas zawsze uprzedza i wspiera. Chrześcijanin modli się bowiem mając świadomość, że jest miłowany pomimo swej niegodności. Modlitwa może przybierać różne formy, ale w oczach Boga tak naprawdę liczy się to, że drąży nasze wnętrza doprowadzając do rozkruszenia zatwardziałości naszego serca, aby je coraz bardziej nawracać ku Niemu i ku Jego woli.

Zatem w tym szczególnie sprzyjającym okresie pozwólmy się wyprowadzić

na pustynię, jak Izrael (por. Oz 2,16), abyśmy mogli w końcu posłuchać głosu naszego Oblubieńca, pozwalając mu rozbrzmiewać w nas z większą głębią i otwartością. Im bardziej damy się zaangażować Jego Słowu, tym bardziej uda się nam doświadczyć Jego bezinteresownego miłosierdzia względem nas. Nie pozwólmy zatem, aby ten czas łaski przemienił daremnie, w zarozumiałym złudzeniu, że to my jesteśmy panami czasów i sposobów naszego nawrócenia ku Niemu.

PRZEJMUJĄCA WOLA BOGA PROWADZENIA DIALOGU ZE SWOIMI DZIEĆMI

Nigdy nie można uznawać za pewnik tego, że Pan da nam po raz kolejny czas sprzyjający naszemu nawróceniu. Ta nowa szansa powinna wzbudzić w nas poczucie wdzięczności i otrząsnąć nas z odrętwienia. Pomimo niekiedy nawet dramatycznej obecności zła w naszym życiu, podobnie jak w życiu Kościoła i świata, ta przestrzeń, dana nam dla zmiany kursu, wyraża nieustępliwą wolę Boga, by nie zrywać z nami dialogu zbawienia. W ukrzyżowanym Jezusie, którego „Bóg dla nas grzechem uczynił” (2Kor 5,21), wola ta posunęła się tak daleko, że na Jego Syna spadły wszystkie nasze grzechy, aż po „zwrócenie się Boga przeciwko samemu sobie”, jak powiedział papież Benedykt XVI (*Deus caritas est*, 12). Istotnie Bóg miłuje także swoich nieprzyjaciół (por. Mt 5,43-48).

Dialog, który Bóg chce nawiązać z każdym człowiekiem poprzez Tajemnicę Paschalną swego Syna, nie jest jak ten przypisywany mieszkańcom Aten, którzy „poświęcali czas jedynie albo mówieniu o czymś, albo wysłuchiowaniu czegoś nowego” (Dz 17,21). Tego rodzaju gadulstwo, podyktowane pustą i powierzchowną ciekawością jest cechą światowości wszystkich czasów, a w naszych czasach może również wniknąć w zwodnicze używanie środków społecznego przekazu.

BOGACTWO, KTÓRYM TRZEBA SIĘ DZIELIĆ, A NIE GROMADZIĆ TYLKO DLA SIEBIE

Postawienie w centrum życia Tajemnicy Paschalnej oznacza odczuwanie współczucia dla ran Chrystusa ukrzyżowanego, obecnych w wielu niewinnych ofiarach wojen, przemocy wobec życia, poczynając od tego, które ma się nie narodzić, po osoby starsze, różnorodnych form przemocy, katastrof ekologicznych, nierównego podziału dóbr ziemi, handlu ludźmi we wszelkich jego formach i niepokojów pragnienia zysku, będącego formą bałwochwalstwa.

Także dzisiaj ważne jest wezwanie ludzi dobrej woli do dzielenia się swoimi dobrami z najbardziej potrzebującymi poprzez jałmużnę, jako formę osobistego uczestnictwa w budowaniu świata bardziej sprawiedliwego. Dzielenie się w miłości czyni człowieka bardziej ludzkim; gromadzenie grozi upodleniem go, zamknięciem w egoizmie. Możemy i musimy pójść jeszcze dalej, biorąc pod uwagę strukturalne wymiary gospodarki. Z tego powodu w okresie Wielkiego Postu roku 2020, w dniach 26-28 marca zwołałem do Asyżu młodych ekonomistów, przedsię-

Spójrz na rozpostarte ramiona ukrzyżowanego Chrystusa, pozwól się zbawiać zawsze na nowo.

biorców i ludzi mających wpływ na zachodzące zmiany, aby przyczynić się do narysowania konturów gospodarki bardziej sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu, niż obecna. Jak wielokrotnie powtarzało Magisterium Kościoła, polityka jest wybitną formą miłości (por. Pius XI, *Discorso alla FUCI*, 18 grudnia

1927 r.). To samo dotyczy zajmowania się gospodarką cechującą się tym samym duchem ewangelicznym, który jest duchem Błogosławieństw.

W nadchodzącym Wielkim Poście przyzywam wstawiennictwa Najświętszej Maryi Panny abyśmy przyjęli wezwanie do pojednania się z Bogiem, utkwili nasze spojrzenie serca na Tajemnicę Paschalnej i nawrócili się na otwarty i szczery dialog z Bogiem. W ten sposób będziemy mogli stać się tym, o czym Chrystus mówi w doniesieniu do swoich uczniów: solą ziemi i światłem świata (por. Mt 5,13-14).

JAŁMUŻNA WIELKOPOSTNA 2020

DAR Juniora dla Seniora

www.jalmuzna.caritas.pl

SKARBONKA WIELKOPOSTNA

Zrezygnuj
w Wielkim
Poście
z jakiejś
przyjemności
i złóż ofiarę
do skarbonki.

wyślij sms:

POMAGAM

72052

pod nr
(koszt: 2,46 z VAT)

wesprzyj
akcję
MODLITWĄ

Patroni medialni:

Akcję wspierają:

DIGITAL VIRGO

Twoja inwestycja 1% to nasze zobowiązanie na 2020:

- #1 **nowa odsłona** 3-językowej wersji serwisu **www.tato.net**
- #2 **2 Edycje** Akademii Liderów Tato.Net oraz **1 edycja** Szkoły Trenerów
- #3 **3 warianty** nowego programu szkolenia ojców w firmach (małych, średnich i dużych) połączonego z certyfikacją Firma Przyjazna Ojcom
- #4 **50 miast** z konkursem rysunkowym dla szkół i przedszkoli "Galeria Tatusiów" (nowy projekt)
- #5 **500 wyprawek** pilotażowego programu dla taty noworodka **STARter KID**
- #6 **1 000 uczestników** kolejnych dwóch edycji **Forum Tato.Net** (4 IV oraz 14 XI 2020).

**{ ZAINWESTUJ
SWÓJ 1% PODATKU }**
wesprzyj misję Inicjatywy Tato.Net

KRS 0000208956
Fundacja Cyryla i Metodego

Sponsorzy

